Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

నారాయణకవి, దిట్టకవి

రంగరాయచరిత్ర

కాకినాడ, 1871

Record no. 801

శ్రీరస్తు

42
1-71

శ్రీ మదాంధ్ర కవితా విశారదుండగు
దిట్టకవి నారాయణ కవిచే సకలజన మనోరంజనం బగునటుల
శ్రీరాజా మల్రాజు రామారాయ మహారాయాంకితంబుగా
రచియింపబడినటువంటిన్ని భారతయుద్ధ వర్ణనానురూపంబై యఖిలదేశంబుల
ననేకవర్షంబులు రావుకులరాజ రణపాండిత్య ప్రకటనకారణంబై
వినుతికెక్కినటువంటిన్ని

రంగారాయ చరిత్ర

యనునిట్టి మహాప్రబంధంబు లేఖక ప్రమాదదోష రహితంబుగా యతి ప్రాస
విషయక ఛందోనుగుణ ప్రయోగ సహితంబుగా
ఉభయ వ్యాకరణ సమ్మతంబుగా
సములాపురీ కాపురస్థుడును రావుసంస్థానకవీశ్వరుండును నగు
నేద్రమిల్లి లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిగారిచే
పరిష్కరింపంబడి

శ్రీమన్నారాయణ చరణారవింద మరందపాన మదవ దిందిందిరాయమాన మానసులును ధైర్యచాతుర్య గాంభీర్య సౌందర్యధుర్యులును మర్యాదాను గుణచర్యానవార్యులును సాహస విక్రమార్కులును మహౌదార్యసంపూర్ణులును విద్వజ్జన మనోహరులును సవర సరసికులును అణిమాద్యష్టైశ్వర్య
విశిష్టమహాదృష్టవంతులును శ్రీమహాలక్ష్మీకటాక్షవీక్షణపాత్రులును
పీఠాపురీ రాజ్య సామ్రాజ్య భారధౌరేయులును నగు
మహారాజ రాజశ్రీ శ్రీరాజా రావు వేంకటమహీపతి గంగాధర రామారావు
బహాదరు జమీందారు మహారాజులుంగారు
మానసోత్సాహానుగుణ ద్రవ్యవినియోగ పూర్వకంబుగా ననుజ్ఞయొసంగినందున

కాకినాడ ప్రింటింగు ప్రెస్ కంపెనీవారి ముద్రాక్షరశాలయందు
బుర్రా వేంకట సుబ్రహ్మణ్యముగారిచే ముద్రింపబడి
ప్రచురింపబడియెను.
౧౮౭౧ సం॥

*　　*　　*　　*

మంగళం.

ప్రకటన.

ఈగ్రంథము మహారాజశ్రీ గవర్నమెంటువారేర్పరచిన ౧౮౬౭ డో సంవత్సరం ౨౫ దో ఆక్టు ప్రకారము రిజిష్టరు చేయించడమయినది.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటరమణ సహాయోఽస్తు.

రంగారాయచరిత్ర

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమద్భూమిభవన్ నవాంగరుచిరశ్రీనాత్మవామాంకసీ। మామధ్యంబునజేర్చిలో
కవితతి౯ మన్నించు ధన్యుండులీ। లామర్త్యాకృతిరాఘవుండు సుగుణాలంకారుమద్రాజు శ్రీ।
రామారాయధనుంధరాధిపుకృపన్ రక్షించునశ్రాంతమున్॥ మ॥ విమలాంభోజసువర్ణకర్ణిక
పయి౯ వేగ్గొందు పూబోడిచం। ద్రము నైదోడగుముద్దరాలు మరజిద్వక్షస్థలి౯ బొల్చు। శీత
మయూఖాననపాలవెల్లికి సుతౌ తామ్రాధరోష్ఠీవతం। సముద్రాజుకులాబ్ధిచంద్రుని మహైశ్వ
ర్యాన్వితు౯ జేయుత౯ ॥చ॥ తొలుబలుకుల్ నిజాననచతుష్టయమార్గవినిర్గతంబులై। నెల
కొనివర్ణధర్మముల నిర్ణయముల్ బరికింపుచు౯ జగం। బులు వెలయింపగా వెలగు ప్రోడవి
రించి జిరాయువున్నతుల్। పొలుపుదలిర్ప రామనృపపుంగవ మౌళికొసంగుగావుతన్ గీ॥ కాళి
దాసమయూరమాఘప్రభృతులనుతులచేలించి యాంధ్రసత్కృతులొనర్చునన్న పార్యభట్టికక-
ననాథసర్పు ప్రాక్తనకవీంద్రచంద్రుల బ్రస్తుతింతు॥ ఉ॥ నిబ్బరమైన యాకృతముసేర్చిన
వారల పోలవట్టిత। బ్బిబ్బులు నాలుగల్లి భయభీకరవేషవిశేషపుష్టిమై। యుబ్బి భ్రమల్ గొనక౯ గవ
సి యొంటరిపాటున మాధ సన్నిధి౯। డబ్బులు గొట్టుదుష్కవుల డాయగనొంపుదు శేరసజ్ఞల౯॥
వ॥ అనియిష్టదేవతావందనంబును। సుకవిజనతాభినందనంబును। కుకవినిందనంబునుం గావించి।
సనాతనమహావీరపురుష పౌరుషరసానుబంధ। బంధురంబుగా నొక్క ప్రబంధంబు రచియిం
పం గోరియున్న సమయంబున ॥సీ॥ శ్రుతగుణశ్లోకభృత్ క్షితిమండలోచిత ప్రాజ్యరాజ్యరమాధు
రంధరు। దానధారాధౌతధరణీసుపర్వానుసారిదారిద్ర్యనిష్పర్వుండు। సంగీతసాహిత్యసరస

విద్యారసరసికతాపహితసారస్వతుండు। సామంతభూపాల సంప్రేషితద్విపదానకర్దమిత సద్వాజిరుండు। పద్మనాయకకుముదినీబాంధవుండు। దర్పితారాతిరాజన్యదర్పమథన।రాజితాటోపకేళి మల్లాజువంశ।పద్మవనహేళిశ్రీరామనృపాలమౌళీ॥ ఉ॥ డెబ్బదిరెండుగోత్రములతీవి వహించినయాత్మవర్ణపుల్।నిబ్బరమైనపౌరుషమునేర్పు మెయిన్ వెలమల్ వహింపఁ జో। బొబ్బిలిరావువారలయపూర్వపరాక్రమమబ్బురంబుగా। బ్రబ్బినతచ్చరిత్రము ప్రబంధముఖంబున నాలకింపఁగన్॥ వ॥ మహోత్సాహంబుదయించి। యదంచితశాస్త్రప్రపంచసరస్సంచరన్మనోహంసులగువిద్వాంసులును। నటభటగాయకాదులును। మహాకవులును। మంత్రులును। పరివారంబులుం। గొలువం। గొలువుండి। గోష్ఠీవశంబున॥ మ॥ ననునానావృథివీంద్రచంద్రకృతసన్మానుల్ రఘూత్తంసపా। దనపాదాంబుజసేవనానిరతు సర్వాసీనవిద్వత్కవీ।శనికాయాదరణీయ్యుదిట్టకవివంశప్రోద్భవుల్ ధీరసా। యనునారాయణుఁ జూచియిట్లుపలికెన్ హాసార్ద్రవాం।ఋధిన్ దేల్చుచున్॥ గీ॥ హైమభూషావిశేషవసౌకనాగ్ర।హారముఖ్యబహూకృతుల్ గారవము న। నందికొంటివిమాచేతనద్మదాశ్రి।తాగ్రణివిదిట్టకవిరాజయనయతేజ॥ ఉ॥ భారతయుద్ధమట్టులఁ దిభాసురతన్ గనుపట్టుచున్ మహా। వీరరసప్రభాసమయి వేడుకనింపెడు రావువారిమ।ర్వారరణప్రసంగమతిరమ్యతరంబుగ గద్యపద్యసం।భారయుతంబుగా నొకప్రబంధమొనర్పు మదంకితంబుగన్॥ వ॥ అనియనునయించినగౌతూహలంబువొడమి। కృతిపతివంశావతారక్రమంబభివర్ణించెదా॥ మ॥ సనకాదుల్ భజియింతురెవ్వనిపదాబ్జాతంబు నేపుణ్యశీ।లునియంఘ్రింజనియించె జాహ్నవికడున్ లోకత్రయీజీవమై। వనియాసత్త్రిరమామనోహరునిదివ్యశ్రీపదాంభోరుహం। బున జన్మించిరిపద్మనాయకులు విస్ఫూర్తిన్ ప్రవర్తిల్లుచున్॥ క॥ ఆపద్మనాయకాగ్రణు। లేపలరెడు వేడ్క డెబ్బదేడగుగోత్ర।వ్యాపాదితనియమస్థితి।దీపించిరి వెలమసంజ్ఞ దేజరిలంగన్॥ క॥ ఆసప్తోత్తరసప్తతి।భాసురగోత్రములయందు ప్రతిభాకరమై భాసిలెవిరియాలాఖ్యన్।వాసింగనుగోత్రమందువన్నెదలిర్పన్॥ శా॥ కల్లోలిన్యధినాథతుల్యవిలసద్గాంభీర్యుడై శారదో।త్ఫుల్లాంభోరుహవల్లరీహీరహారిభూతేశవాక్సుందరీ। మల్లీస్వర్ణహారికరీంద్రయశుడై మల్లాజువంశంబు

నన్ వల్లారాయనృపాలమౌళినొడమెన్ వాధిన్ మృగాంకాకృతిన్॥ సీ॥ తనచేతినిసితాసిధారావిభుంతుడుడహీశాననేందులనాక్రమింప। తనరణభేరికాధ్వనిగర్జితంబులువిమతహంసములకు వెరపునింప। తనఘోటిఖురపుటీజనితధాత్రీధూళిపరిపంధికంధులమూరువుదింప। తనజయధ్వజవీరహనుమంతుడభియాతియాదోనిధానమ్ములవఘళింప। నలరునమితవిరోధిధరాధిరాజ।రత్నమకుటాంశురాజినీరాజితాంఘ్రి। నఖరశిఖరసుధాంశుండునయవచోభి। రామగీష్పతివల్లభరాయనృపతీ॥ సీ॥ ఆవల్లభనృపాలదేవవల్లభునకుతనయులుజనియించిరనఘమూర్తు। లసమానులసమానహరివాక్చాతురీపన్నగపతిపెదచ్చన్నగారు। శతమన్యుసన్నిభాద్భుతజగన్నుతసంపదౌన్నత్యనిధిచినచ్చన్నగారు। వితరణశ్లాఘానవీనకర్ణాఖ్యాతఘనకీర్తిశాలిజగన్నగారు। కొండపత్త్మాతలాధిపాఖండలుండు। నాగనలువురుదశరథనందనప్రదీపసాభ్రాత్రకలితప్రదీప్తులగుచు। త్రిజగదభినంద్యవైభవశ్రీలుగలరు ॥క॥ ఆనలువురిలోకొండ। త్మానాయకుడలరెవశదిశామానవతీ। మానితసాసాభూపా।నానటదురుమూర్తిశాభనవ్యాయశుండై॥ సీ॥ ఆశ్రితప్రకరవన్యాదైన్యనిరసనసంభ్రమారామతవసంతరుతువు। విద్వన్నృహాంగణావిభూషితనిజరూపసంరంభయుతసారసారభేయు। కవిజనానీకకోకప్రమోదావాదివిస్రంభశుంభత్సహస్రరశ్మి।సకలబాంధవచకోరకనికాయసంపత్ఫలాయిత రాకాసుధాంశుబింబ। మతడునృపమాత్రుఁడే చతురంబురాశి। వలయితక్ష్మానువర్ణ్యానవద్యమానభూరివితరణ విజితమందారశాఖి। రాజితాకృతికొండలరాయనృపతీ॥ క॥ ఆకొండలరాయధరి।త్రీకాంతవతంసమునకుదివిషత్తటినీ।వ్యాకోచపుండరీకర।మాకల్పయశుల్ కుమారులార్వురుపొడమన్॥ శా॥ లీలానూనశరాసనుల్ పొడమిరాలింగన్న జగ్గన్నమా।పాలగ్రామణి రామభూమిపతియున్ పాథోజపత్రాటోపవో। శ్శీలుండై తగురామచంద్రనృపుడున్ శ్రీరంగపత్త్మావరుం। డోలిన్ బుల్లనృపాలమౌళియును నానుర్వీశచూడామణుల్॥ క॥ వారలలోపలకుంవి। స్తారకుడై సుకవివిద్వదాధారకుడై ధీరోదాత్తుడు రాము।త్మారామారమణుడలరెనరసులువ్వోగడన్॥ మ॥ అలఘుశ్రీనిధియట్టిరామవసుధాధ్యక్షుండు గాంచెన్ గుమా। రులమద్రేయులపాండురాజుకరణిన్ రుద్రప్రభావుండు కొండలరాయప్రభుసార్వభౌముడు ప్రచండ

టోపియా వేంకటా। చలధాత్రీపతి సాగనిర్వర మహాసామ్రాజ్య ధౌరేయులన్॥ ఉ॥ కొండలరాయునిన్ గెలువ గోరు యనమ్మున్నత దైర్యసంపదన్। కొండలరాయునికి జనక గోరు యనఖండతరాతిభూతిచే। కొండలరాయునిన్ సమత గోరు యనత ప్రకరావన క్రియన్। కొండలరాయ భూరమణ కుంజరు డెన్న నృపాలమాత్రుడే॥ శా॥ ఆసౌభాగ్య బలారి వైకొనియె భార్యాయుగ్మమున్ గాంతమాం। బా సాధ్వీమణి చిన్న పాపమ సతిన్ పద్మామనోభర్తలు। శ్రీమ సర్వంసహాలన్ వరించు వగిదిన్ శ్రీరుక్మిణీ సత్యభా। మా సీమంతవతీవతంసముల ప్రేమన్ గృష్ణు చందంబునన్॥ సీ॥ ఆంవగ్ర మహిషి యందలఘు ప్రతాపుని, వేంకటరామ పృథ్వీశతిలకు। నన్ను తౌదార్యసూరన్న ప్రభూత్తంను రామభూమీమండలామరేంద్రు। కొండికనతియందు గురుశౌర్య వేంకటనరశింహ్వరాయభూవరవతంసు। ఘనుని మల్లారాయజన నాయకవరేణ్యు। రామచంద్రకుమార రమణచంద్రు క్రమమునీపింప పుత్రపుట్టంబు గాంచి। మువురము వ్వరసమతాను మోదలీల। నమ్మహాసాధుసాధ్వీయుగమ్మైలపన్। ప్రబలరుచి హేళి కొండలరాయమౌళి॥ వ॥ తత్తనూభవపుట్టంబునందు గలుగు ధైర్య। శౌర్య। చాతుర్య। విశేషంబు లెన్న। నెవ్వరివశంబు గాదు॥ క॥ శాంతరసపాండవాగ్రణి కంతవాణీప్రవాసహర్ష ప్రద నైరంతరవితరణ తరణికి। కాంతాంబాతనయమణికి। ఖలగజసృణికిన్॥ క॥ శరనిధి గాంభీర్యునకున్। సరసౌదార్యునకు। మేరుసమధైర్యునకున్। స్మరనిభ సౌందర్యునకున్। నిరుపమశౌర్యునకు రామనృపవర్యునకున్॥ అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధియగు నట్లుగా నారచింపంబూనిన। రంగారాయ। కదనరంగచరిత్రంబను। మహాప్రబంధంబునకు। కథాక్రమం బెట్టిదనిన॥ వ॥ అమరేంద్రలోకనామకాల్యకరణీయ్యంబుల్ నివర్తించిరు। క్ష్మమణీకీలితమండనప్రకరముల్ గైచేసి। యాంగీరసవ్రాయుభోంకరితపూర్వపుణ్యాపురుష ప్రఖ్యాతచర్యాసుధా। స్తిమహాహర్షమిదన్ సుధర్మసురపై పేరోలగంబున్నెడన్॥ సీ॥ అమరావతీనగర్యం త్తరాంతరవినోదావలోకనజాతహర్షమునను। రంభాప్రముఖ్య ప్సరః కామినీవ్రజనృత్తసభరారోహణోత్సాహమునను। మాహేంద్రలోకసామ్రాజ్యేందిరానుయాక్రమణ సంసక్తదిక్పాలభిరతినొ। ఐరావణభుజాబలాత్మీయ్యదోస్సారశౌరతమ్యజ్ఞానతత్పరతనొ। ప్రముదమొసగంగమర్త్యలోక

మునసుండి। నిండి రెల్లెడ తండోపతండములుగ। నింద్రపురికరుగు నిజభుజాసి ప్రచలిత। కలితకరవాలవీరులాకస్మికముగ॥ గీ॥ అట్లుజను దెంచుచున్న శూరాగ్రయాయి। జననికాయంబు గాంచ్చి యాశ్చర్యమంది। తత్పురిగూఢచరులతిత్వరత నేగి। మయదధీశ్వరు జేరి నమస్కరించి॥ శా॥ దేవా దేవరవీటికెవ్వ గోభరిత్రీ భాగముందుండి తే। జోవైశ్వానరులాజిరంగనరులత్యుద్ర ప్రభాభీక్ష్ణబా। హావిక్షేపితశాతహేతిశితధారాకృష్టదుష్టాహిత। స్తోమవర్యుల్ దగనేగుదెంచి కనదాశ్చర్యంబ వార్యంబుగన్॥ సీ॥ ఉచ్చైశ్రవంబు చుంచాడిసిపట్టిభ వాల్ల నెగరిమొక్కుమ్మడి నెక్కువారు। కామధేనువన ద్దకట్టి గుమ్ములు గ్రోవియా జెవ్య్య యుదిదొడ్డవనెడువారు। సురసరిత్కనకతామరసమ్ములుడివోక తెమలించి బారుగాదెచ్చువారు। నందనోద్యానమందారశాఖల నెంచి యురపుగాను య్యాలలూగువారు। జలవిహారావసరసాహచర్యమమర। నమరకన్యకపోలస్తనాతిచిత్రమకరికాపత్రములరూపుబాపువారు। నగుచు నెల్లడ తారయ్యై రగవిరోధి॥ చ॥ తొడిబడవచ్చి హెచ్చరికతో మనుజన్నములెన్నియేనియే। వడసునరించు పుణ్యమున బాంధవమూర్ధినపారుటయ్యాలన్। వెడలనదల్చి యచ్చరల వెన్వెనుకన్ వగగాజరించు చో। పదుచుతనంపు టాటలనెపంబులవారలకయ్యొకయ్యముల్॥ వ॥ అనిమురియునుం బ్రళయసమయ సముచితరుచిపిచండిల ప్రచండచండకిరణమండలమండలాయిత మానసీయ్యప్రతాపకలాపధురీణులును। నభినందితసౌందర్యరేఖామోఘీకృత ప్రసవబాణులును। నతినిశితకులిశధారానిరాకరణ కారణప్రభావిభాసమాన బాణబాణాసన కృపాణ వరశు పట్టిస ప్రాస ముసల ముద్గర ప్రముఖనిఖిలసాధన ప్రసాధితపాణులును। ననఘ్యాతరచిరంతనోదారహీరమణి తనుత్రాణులును। నమందానందకందళితసుధాబిందుసందోహవ్రస్యంది మధురమధురవాణులును। మానతాణులునగు। వీరపుంగవశ్రేణులిరుగెలంకులందు నేతేర। రేచిసతీరునంబరవకట్టి రానమయంబున॥ సీ॥ మగమానికపుతురాసొగసురాజై క్కనకలువరావన్నె పొగాధరించి। గంటురామొయిపూంతడంటు రాజిరబిటుఖండువావళి వాటుగాధరించి। చలువరాచెలువరాచవులనిద్దాతరాకట్టాణి గొప్ప చౌకట్లు దాల్చి। జాళువా మొసలివాజ మూదాడునత్తికల గెలువనోపుదాని కేలబూని। పెలుచనే

రేణుజగములుగలయదిరుగ। నరుగుదెంచినగరుడవాహనునికరణి। నరుణిమలక్షోకుక్కిపైమపల్యం
కికంబు। నెక్కి యొకదొడ్డదొరబిడ్డయుకుక్కిమెరసె॥ క॥ మున్నెన్నడుమూడ్పుశలిక। విన్నదిగన్నయ
దిగాని విస్మయమిదియు। న్నన్నాకన్నారంగను। గొబ్బునరము తమకుదెలుపుకూరిమికతన
చ॥ అనవుడువిస్మయంబును భయంబునుసంభ్రమముం జెనంగొనం। మనమునదొలుకొనుదరి
మంతనముల్ బచరింపుచుం బురా। తననహుషాదికృత్యములుతద్దవలంపుచుభీతచిత్తులై। వెనకయు
ముందుదోచమిని వృత్రవిరోధిదురాఘమున్నదై॥ ఉ॥ పెచ్చుపెరుంగనక్కజపు పెంపునగూరు
నిలింపభర్తనాక। భ్యూచ్చయహేతువైతనదుపూర్వతపఃఫలమిట్లుదోచెనా। నెచ్చటనుండియెచ్చటి
కి నేగుచునో జనుదెంచెదివ్యయానం। పచ్చరితుండుచుక్కదెగిపడ్డగతిం గలహాశనుండొగిన్ ॥సీ॥
కొమరుగాజుట్టినజరుగెంపుజడగుంపు బాలార్కబింబసంభ్రమమునీన। నిగురుపూతమిటారిజిగిబూ
నుతెలిమేనుశరదభ్రవిభ్రమస్ఫురణజూప। చక్కనివటికంపు జపసరంపుటొయారమతితపః
ఫలసంఖ్యనభినయింప। ముప్పన్నెమెకముతో ల్మవ్వపునడికట్టు సౌదుశక్రియధచ్ఛవిని దెగడ।
మహతీశారాయణాత్మకమహితమంత్ర। వర్ణములుసారెబల్కించువన్నెకాడు। మరమటొ
రెంపుడానరి నరసగతుల। నతులవైఖరిమెరయనిట్లరుగుటయును ॥ఉ॥ కప్పురపాటుతోనతని
గన్గొనికన్గొనలందుజాలుగా। జిప్పిలుహర్షబాష్పములచే బదమార్జనమాచరింపుచున్। ము
ప్పిరిగొన్నసంభ్రమునముద్రమదభ్రతజాల్చిపాంగిరా। నప్పరమోపకారనిధియంఘ్రులకున్ బ్రి
ణమిల్లియుల్లసన్ ॥ వ॥ అమ్మహామహుండదొడ్డొక్కనివచ్చి। నిజాసనార్ధభాగంబునునిచి నను
చిదమనుండు సముచితప్రకారంబుగా। ననిచినకుతూహలంబున పునఃపునరభివందనంబుల న
తని ఘంటంబునానందితపం జేసియప్పురా। తనతపనియానసారవిందంబవలోకించి కించిదభ్యంచి
తపంచమస్వరప్రపంచితదిపంచి కాదవానుశారిభూరియామధురీధురీణవచనరచనాచమత్కారంబు
మెరయునిట్లనియె ॥క॥ నారదమహామునీశ్వరనిష్కారణమురుదెంచితట్టికారుణ్యసుధా। ధారా
నీరాకరమౌనీరాకరమాకరంబు నిక్కముమాకున్ ॥సీ॥ దేవమునివర్య తావకపావనాంఘ్రి। జలజ
సంపర్కనానాముదాసంభ్రమమున। నఖిలపాతకంబులుగానగు డెన్నంగ కాదు। జన్మసాఫల్యమొద

వెమ్మజాతికెల్ల ॥ గీ॥ ఆజవంజవమాలిన్యమపనయించు। దురితములనెంచుసుకృతరోత్రంకరశుభాభి।
వృద్ధిసమకూర్చునారాకవినుతి సేయ। నింక వేరేలపలుకమునీంద్రతిలక। చ॥ అనివినయం
బుదోపగమహాపజానిమాగమనంబుమెచ్చిపె। చ్చినకుతుకంబుచేనతనిచిత్తమురామధురోప
హారముల్। మునుపుగభక్ష్యభోజ్యముఖముఖ్యపదార్థసమాదరాహభో। జనమునగంధిలా
ద్రిహారిచందనచర్చలదృప్తిజేయుచున్ ॥మ॥ కలకాలంబునహర్నిశంబునుభవత్కారుణ్య
సంపత్తిచే గలిగెన్ స్వస్థతమాకుసార్థకముగాకళ్యాణసంధాయకో। జ్వలలీలావిభవంబులెన్ని
యొకొతత్సర్వంబుసంపూర్ణతా। కలనంజెందెనికంటనుం గౌరతరుంగక రానిభ్యాగో
న్నతిన్ ॥చ॥ వశిజనవర్యమాకెరుగవచ్చునమస్తమునైన యీచతు। ర్దశభువనంబులన్ గలయు
దంతములుమీరుతిరుకవేదులీ। వృశమహిమంబునీకెతగు దేవరవారికవేద్యమెద్దియా। దిశలజ
రించుపేరుగలదేవఋషుల్ మిముబోలరెవ్వరున్ ॥చ॥ అనికొనియాడియాతపసియాత్మకునెయ్య
ముదోపగామహా। వినయముతోడనిట్టులనువిన్నపమొక్కటియున్నదిప్డుమా। మనమునగల్గునంది
యముమానుపమీరసమర్థులౌటనీ। య్యనవినుపింతుమాకుని దెయంజలినెంజలివాపునంయ
మీ॥ అదియెయ్యదియంటేని ॥చ॥ ఇపుడొకయక్కజంబుజనియించినదిప్పుడుదెవ్వరంపుకా। ర్య
పుపనిముష్నెరుంగని తెరంగగునిట్టిమహాద్భుతంబుమీ। నిపుణతదక్కగా దెలియనేరమునేర్రముసై
పు మెవ్వగో। విపులపరాక్రమ క్రమనపీనధనంజయులిందు గ్రందుగన్ ॥క॥ చనుదెంచివీటిసెల్లప।
ఘనతరదపనాంబరుర్వకలనవహింపన్। చనవరులట్లనవిడిసిరి। జనవరులగువారితెరగుసాకల్యము
గన్ ॥క॥ వినుపెంపుమనుడుసారద। మునిచంద్రుడులేతనగవుమొగమునజిలుకన్। తనవాక్సుధా
రసాప్లుతి। ననిమిషపతి డెందమలరనల్లన ననియెన్ ॥మ॥ ధరణీభాగమునందపూర్వమగుయుద్ధం
బయ్యెభీభత్సరౌ। ద్రరసాలంబనమైమహోద్భుతతమద్రాఘిష్ఠదోశ్శౌర్యభీ। కరమైతర్వ్యచుప
ద్మనాయకులకున్ తద్బ్రాహ్మికిన్ దద్రిణో। ర్వరమేనుల్వి డనాడి సూగులుమహేంద్రావచ్చి
రివీటుకిన్ ॥స్రగ్ధర॥ ఘోరాటోపంబుమీరన్ గురుతరసమరక్షోణినన్యోన్యవైర। ప్రా
రంభోత్కాజాత। సబలబియరుషాపాటవం జేపుమీరన్। బీరంబుల్ చూపిక్రొంచున్ వివసనక

భరన్ జెల్లుగావ్రాలుపూరియల్ । వీరరసప్రగాఢానుభూతిన్ వెలయుదురరనగా వీటనిక్కంబు దీపన్ ॥
॥ వ ॥ ఇత్తెఱంగున ననన్యసామాన్యదౌర్జన్యజన్యంబగు నుక్కుజన్యంబు విస్మయప్రధానంబై బర
గిన కారణంబున నితరేతరకరవాలధారానిపాతనంబుల నెదురుగాయంబులం గాయంబులు వదలు
జోదులు ధర్మాధర్మప్రకారంబుల ననుకరించి కొందఱీయమరావతి నిగూర్చియు పరేతపతినికేతనం
బున ననుసరించి కొందఱు ప్రవర్తించిరనవుడు । నవుడు కరచిశచీజాని యాసంయమిపుంగవుం గనుం
గొని యిట్లనియె ॥ ఉ ॥ భూలోకంబున నెవ్వరెవ్వరికి నాపోరాటవాటెల్లత । శ్చీలంబుల్ కులముల్ బ
లాబలములున్ సేనాసముజ్జృంభితా । భీలాటోపవిడంబనంబులు జయాపేతా ప్రచారంబుల । య్యా
లంపున్ బహుసత్త్వముల్ వినుటకయ్యా వేడ్కయానిత్తురిన్ ॥ క ॥ యీకథ సాకల్యంబుగ । మాకె
ఱిగింపుము కృపాసమగ్రకటాక్ష । ప్రాకటవచోవినోదా । శ్చేక మదీపింపమౌనిశేఖర యను
డుడు ॥ చ ॥ చిఱునగవాననా జ్జమున జెన్నలరన్ మునిచంద్రుడప్పురం । దఱునిమనంబు రంజిల సుధామ
ధురద్రవముద్రితంబులన్ । నిరుపమగోస్తనీస్తబకనిస్రుతచారుమరందపూరభా । స్వరములునై
నవల్కలతిసమ్మదలీల దలిర్పనిట్లనున్ ॥ చ ॥ కలవుధరిత్రియందు నరకారుల నేకములందు
లోత్తమకా । కుళముకళింగసాజ్జితమకుంతతజేరొక్కనునందు గబ్బిబో । బ్బిలియను నుక్కుపట్టణమ
భీష్టతమప్రతిభానుభావమం । జాలమగుచున్ ధరారమణిసొమ్ములపెట్టెయనా మహోన్నతిన్ ॥
॥ ఉ ॥ నీలమణీప్రరోహరమణీయశిఖాపరిచుంబితాంబరో । త్తాలవిశాలసాలకలితద్యుతిరూపిత
దిక్తటంబుకే । ళీలసదౌపవన్యలవలీసుమనిగళదాసవాంబుధా । రాలలితంబు బొబ్బిలిపురంబెన
గున్ సుజనాభినంద్యమై ॥ ఉ ॥ ఆపురిసాలమాకనము నాగనభోగతి తాగమింపగా । నోపక
గాదెయవ్వరికి నాకువతోడుత చాకళింపగా । నోపునటంచు నెంచి జనితోత్సుకుడై తురగంబు
గాగొనెన్ । చాపలయుక్తమౌహరిణశాబకమున్ । హరియాత్మ మెచ్చుచున్ ॥ మ ॥ జితవారాన్ని
ధిరైమైనవీటిపరిఘన్ జెన్నొందువాఃపూరము । ధృతలీలన్ భుజగాధినాయకపురంబుల్ జొచ్చునం
దన్ జల । వ్రతిబాతాళతలంబొకింతయును నంభోవ్యాప్తి గాకుంటజొ । మ్మతలంబున్ వితలంబునన్నయు
ఖిభల్ ప్రాపించుటల్ వానికిన్ ॥ ఉ ॥ ప్రాలినయాళనీలిమకరంబున ఖాండము ప్రాకిమువ్వన । ప్రో

లియనూనమానములబోల్పగు మేడలబుట్టినట్టియా । నీలపుటోడుబిళ్లలజనించిన నైల్యము జుమ్ముగా
నిచో । మేలగునేయరూపమగుమిన్నన కున్ గుణయుక్తి జెప్పుటల్ ॥ మ ॥ విలసద్వాతవిఘాతకే
తనసముద్విగ్న స్ఫురద్ఘంటికాం । చలరావంబులు రేయునుంబగలు హెచ్చైదాపురన్ మ్రోయ
గా । నలరూపన్ గనుమాయలేమిని గదాయుస్వప్ననామంబు వే । ల్పులకున్ గల్గుటవీటిసౌధము
ల పెంపుల్ జెప్పగానేటికిన్ ॥ క ॥ అన్నగరి నున్న సంపగి । క్రొన్ననలనమత్యనీలకుంతలులు త్సా ।
హోన్నతి దాల్తురుతురుముల । నెన్నంగను జాడిరేకులివి యీయనగన్ ॥ ఉ ॥ రెక్కలు లేనియండజవ
రేణ్యములు జ్వలరూపసంపదన్ । మిక్కిలివిభ్రపిగొను సమీరణముల్ జనలోచనోత్సవం బెక్కఁగ
జేయు చిత్తములమేయసుధానిధినైనచంద్రుపే । రక్కున బొక్కుచుం బెడికురంగముల ప్పురి
లోతురంగముల్ ॥ క ॥ వేదండములప్పురిశుం । డాదండము లెత్తివంచుటల్ దిగిభములన్ । వాదున
కేపిలుపుగదా । గాదేనిన వెత్తివంపగానేమిటికిన్ ॥ ఉ ॥ కంటకిగూర్కగానరొకకాలము
నందునుకూటయానని । టెంటికిన తస్రముల్ వెదకుహీనత కోశరపాకహస్తతో । జంటదొఱం
గర్దివిజనంతతులెంతటివారలంచున । న్నింటను సౌఖ్యముల్లనుమహీసురులొప్పగువేల్పులంబురిన్
॥ మ ॥ అరివర్గంబుల నెంచు పట్టునరణాహంకారదోశ్శౌర్యబం । ధుఱుధర్మసహాయవర్తనల
నెందున్ దక్కరాకుండగ । ప్పరుచున్ రాజకుమారసంజ్ఞితము సార్థానింపగా సుందర । ప్ప
రిలో రాజకుమారులాహవజయస్ఫూర్జత్ప్రతాపోన్నతిన్ ॥ మ ॥ నవశంఖానునిధానముల్ గ
లుగుసంపన్ గర్వసంపత్తినై । భవమందెన్ వనగుహ్యకేశవిదితప్రఖ్యాతి దానంబునై । శ్రవణం
డంచు కుబేరు నెంచరు మహాసంపూర్ణసంపత్కళా । వివిధైశ్వర్యనిధుల్ కిరాటులెలమిన్ వీటన్
నిరాఘాటతన్ ॥ సీ ॥ ఒకక్రౌంచమున గల్చియుబ్బితబ్బిబ్బైన షాణ్మాతురుని పౌరుషంబు ఘన
మె । ఒకయంధకుని ద్రుంచియుగ్రతగైకొన్న పశుపతి విక్రమప్రౌఢి యరుదె । ఒకవీరుగెల్వనో
పకవీగిపారిన హరిదశ్వుమగటిమియబ్బురంబె । ఒకసైంధవోద్రేకముడిపి పెల్లునటించు పాంథున
నియాటోపపటిమయరుదె । యనుచునభినవవిక్రమార్కావతార । సారదోస్సారనిస్సారితా
రివీర । హారదుర్వారగర్వాంధకారగిరులు । వెలమదొరలొప్పుచుందు రవ్వీటియందు ॥ గీ ॥

అంటిపోడిచిపోటుగంటు వెంబడిదూఱు| వీరవరులు పురుషకారవరులు| మేరమీఱ సంఖ్య మెరయుదురవ్వీట । నదురుగుండెపిక్క చెదురులేక ॥ మ ॥ ఒకయొద్దేయగలంత నేవృషలుద్రైయు ద్యద్విభూతిన్ మహాధిపుడై భిక్షుడు రాజశేఖరుడ సాదిండించు సంపత్తిమాయక నామాంకములూ దికాంచెనిలన న్మద్వృత్తులెవ్వారిను। త్సకతజ్ఞ రాజులజే యవంచుపురిలో సొంపొందుచుంద్రంఘ్రిణుల్ ॥ మ ॥ హారిణీరమ్యత చూడ్కి చేత శశిరేఖా హ్లాదమాన్యంబునన్| పరిరంభాతిశయంబు పొందొడల హేమాభ్యంచిత స్ఫూర్తిన్ ధా । స్వరమామేనతిలోత్తమాధి కతనా సొంపుష్టిచే గెల్వన|చ్చరలం గెల్చుట కెంతవింత పురివేశ్యాకామినీజాతికిన్ ॥ చ ॥ ఉపవనమండలంబుల మహోన్నతులన్ సరసీవ్రజంబుతో| రపుసొంబగున్ బురినికటరాజితశాలివనీసమగ్రతల్| విపులతరాపణప్రకరవిస్తృతనిస్తుల వస్తుజాలముల్| నిపుణతగాంచు సత్కవులనేర్పనగాని నుతింపబోలునే ॥ వ ॥ మరియు నతివిమలనీరనీరంధ్రప్రఫుల్లహల్లక కల్హారపరిమళమిళితమధురమధురసాసారంబులగు కాసారంబులవలనను కుసుమితలతాప్రతానవేల్లితనానా నోకహవితానబంధురగంధప్రలుబ్ధవిభ్రమ ద్భ్రమరసంతానంబు లగు నుద్యానంబులవలనను హారిహాయాయుధప్రస్తరస్థగితహర్మ్యనిర్మలప్రభాపటలప్రముత్తరాకానిశాకరకళంకంబులగు విటంకంబులవలనను అభ్రంలిహోదభ్రసౌధాగ్రతలపరిభ్రమత్పౌరపురంధ్రీకచప్రచయపయోధరావలోకనప్రభూతకుతూహల చటులనటనాపరాయణపోషితమయూరవర్గంబులగు రాజమార్గంబులవలనను అనర్ఘ్యతరచిరంతనరత్నఘంటికాఘణఘణత్కారఘీంకార సంకులారవనిరంకుశాకుంచన ప్రసారణోద్దండశుండాదండంబులగు వేదండంబులవలనను తుములతమలడమామికాతమ్మటపటహఢక్కాహుడుక్కాప్రముఖభేరికానినాదమేదురదురాసదప్రాంగణ సుందరంబులగు తత్తత్ప్రభుమందిరంబులవలనను నిజభుజాగ్రజాగ్రన్మండలాగ్రధారానిర్ఘాతవిజయధాటీసముద్భటులగు వీరభటులవలనను సమాల్యకల్యాణపల్యాణకలితవిలయపవమాన జవమానబాంహ్లీక పారసీకారట్టఘోట్టాణ సమారోహణోద్వృత్తులగు రాహుత్తుల వలనను వప్రస్థలస్థాపితా పరిమితశతఘ్నికానికాయంబు సొంపునంబొంపిరివోని పెంపుమిగిలి సుధర్మాభిరామంబై

యమరావతిననుకరింపుచు పుణ్యజనేశ్వర విరాజితంబై యలకాపురంబు తెరంగున గరంబు రంజిల్లున పురంబునకధీశ్వరుండు ॥ ఉ ॥ రావుకులాభిమాని బుధరంజన ధర్మగుణప్రధానిసా। సావసుధాధినాయకగణస్తవనీయ యశోనిధానిశౌ। ర్యావనధాయమానవివిధార్భటిమద్వైరసేనిరంగరా|యావని జానిబొల్పసగు సాహవరంగజితారిమానియై ॥ సీ ॥ తనభుజాదండాసిధారామహోరాహు వరిరాజతతులవెన్నంటిమింగ| తనసముద్దీప్తప్రతాపసహస్రాంశుడపితాంధతమస మురగుహాలబోనుప| తనకీర్తికుముదబాంధవుడు శాత్రవలోకముఖ పంకజముల సొంపులుహరింప|తనదృఢాజ్ఞావేలమొనసి ప్రత్యర్థి భూపతిసముద్రంబులబట్టువరప| నహుషనలరంతిసగరమాంధాతృపూరు| పృథుభగీరథశశిబిందువిక్రమార్క|ధర్మతనయులమరుపించి ధరణియేలె| రమ్యగుణజాలములప్రోవు రంగరావు ॥ గీ ॥ మన్నెహంవీర పెరమన్నెమదవిభాళ|గాయగోవాళబిరుదవిఖ్యాతిధనుని|కమ్మహీజానికనుజన్ముకైతనర్చె| రావుకులమౌళి వెంగలరాయమౌళి ॥ క ॥ అలరంగారాయనికిన్|జెలియై మంత్రియును బంధుశేఖరుడయి యొప్పలరుని నుగంటివంశజు|డలఘుయశుడు పెద్దనరసయ ప్రభుడలరన్ ॥ చ ॥ పరమపవిత్రయై భువనపావనిజాహ్నవి గల్గెనే మహా|పురుషుని పాదపద్మమున బుణ్యతమంబగు దన్మరద్వరు| చ్చరణసరోరుహంబున నెసంభవమందిన కారణంబుచే|నరయగపద్మనాయకులు నా వెలమల్ నుతిగాంచిరిమ్మహిన్ ॥ క ॥ ఆవెలమవంశములలో| రావుకులీనులు ప్రసిద్ధరమ్యయశశ్రీ|లావణ్యమూర్తులగుచు ధ|రావలయం జేలుచుంద్రు రాజన్నీతిన్ ॥ అదియునుంగాక ॥ క ॥ ఇంద్రోపేంద్రులకైవడి| చంద్రార్కులపగిది రామచంద్రసుమిత్రా|చంద్రముఖసుతులక్రియాని| స్తంద్రత వెలయంగనందు దారక్రీడన్ ॥ గీ ॥ అగ్రజుండైన రంగరాయావనీంద్ర| చంద్రముని సాహసౌదార్య సద్గుణములు| వినయధర్మప్రజా సుపాలనవిధములు |పెద్దలగువారు దెలుపన ప్రియముదోట్టి ॥ సీ ॥ ఆమన్నెకొమరుని యభినవసౌందర్య వీరప్రతాపసద్వృత్తియరసి| ఆపద్మనాయకక్ష్మాపాల తిలకుని ప్రకటితసప్తాంగ పటిమయరసి| యావెల్మదొరబిడ్డ యప్రతిపవిచార పంచాంగనిర్ణయప్రౌఢిమయరసి| యారావువంశపయఃపయోధి సుధాంశుచతురుపాయజ్ఞానసరణియరసి| దాలదన

లోనజూపోపజాలకునికి|నిర్నిమిత్తవిరోధంబు నెరయమెరయ| రయసముద్విగ్నరోషాగ్నిరవు
లుకొనుచు| డెందముగలింపమర్యాదామందుడగుచు ॥ గీ ॥ రావుకులజన్ముడగు రంగరావుపేరి|
గొప్పమగయానికపుపూనయొప్పిదమున | కాత్మసామ్రాజ్యవైభవంబక్కటకట| వెదకికొనగా
జుపూనపాటెదిరయటంచు ॥ గీ ॥ భాగ్యసంపన్నుడగు పూసపాటివిజయ| రామరాజనునేక
దొడ్డరాచబిడ్డ |యనుదినంబునురం గరాయక్షితీంద్రు| పెంపుమదినించు కేనిసై రింపలేక॥
ఇట్లున్నంత ॥ సీ ॥ గురిదప్పకొకటనేగురనాగ్గరనునొంప గలయలగోల్తుపాకులబలంబు| కో
ల్తలనడచిగద్దలుగాబడస్పుష్ట వేబాయటిలెల వెలమగుంపు |రెక్క-మొనల్ గాచిరిక ర్రవైచిన
డాగి తరపులువరపెడుతేజిపొంజు |నూటికొక్క-డై చా లిమేటమగంటమి గాలుద్రువ్వచు
నుండుకాలిమూక| యద్దిరావీని కెద్దిరానుద్దియైన| జోడువివ్వత్సడొక జేమెః చూడననుచు| ని
వ్వెరగుగాంచివైనెత్తిచివ్వకెదుర నోపనేరనికడిమినై నుండనంతక్ ॥ శా ॥ ఢిల్లీపాదుష
హానియోగమున యీ ఢక్ రాజరాజానిజా | మల్లీపేరిటమేటిసాహెబునుబాయాస్మక్ కళింగం
బురా |జల్లీలక్ ఘనుడాఫరాను నకుమూసాబూసియన్నానిక|త్యల్లానంబునసాధిపత్యమొసం
గక్ యోజించిరావింపుచుక్ ॥ ఉ ॥ భాస్కరసన్నిభంబయిన భవ్యతరస్ఫురణాభినంద్య
వ |చ్చాస్కరకగ్గునీకునతి సాహసశీలునకుక్ కళింగస|ర్కారుభారమిచ్చి శుభలక్షణలక్షితు
జేసిపుత్రశ్రే |యస్కరమిట్టికార్యమని యాదరపూర్వముగావచింపుచుక్ ॥ వ ॥ అప్పు డప్ప
రాసులరేనికి నత్తుంగతురంగమాతంగంబులు మొదలుగా గొన్నియుపాయనంబులు నుడ్డ్ధతు
లముల్క- గజఫరజంగు సిఫహాసరదారుగారనియెడిదొడ్డకితాబులు నొసంగియతనికింద గీన
నంగడిగా హైదరజంగనియెడు యావనపుంగవుంబ్రధానత్వంబునకుం గుదురుకొల్పి మరియును॥
॥ మ ॥ తరపుల్ పాలనసేయుచుండు నెడలం ధర్మప్రకారంబునుం| దరమై పర్వగనచ్చటచ్చటి
జమీదారుల్ దివాణానకో| ప్పరుతై గృష్మరసీమ తెల్లిభిరుదాబాదానుగావింపుచున్| సరకార
ధనాముదస్తుసేయుడుఖజానానింపుడింపొందగన్ ॥ మ ॥ అనిరాజ్యప్రతిపాలనానుగుణవాక్యం
బుల్ నిజామల్లిసా| జనుసర్వాధిపుడానతిచ్చుటయుమూసాబూసివల్లేయటం| చునుదాహైద

రజంగుతోజనచమూస్తోమంబుతోపైనషు|య్యోనుతెక్కలిపగరానిరాజసము పెంపెక్కన్ కళిం
గానకున్॥ తత్కాలంబున॥సీ॥ దిగ్గజంబులనైన దివులుకొల్పెడుబృంహితధ్వనుల్ నెరపుదం
తావళములు| హానవాశ్వముసైనవడి జూపిలంఘించితోకద్రొక్క-గజాలుతురగతతులు| మంధా
నగిరినైన మాయున్నతముతీయగలదెనీకటశతాంగములగములు| సేనానినైననాసీరమ్మునెదిరిం
తప్పలువెదకు పదాతిచయము |ఘనతరోల్కానికాయముల్ గ్రక్కదివురు|బాణదీపాగ్గనగున
రాబాతరంగు|మందుశకడాలుగుంటిసామానుబల్లు|చెకుముకితుపాకిసొబగు కౌతుకమునెరపక్॥
సీ ॥ సాహసోద్ధతమూర్తి జంద్రాల్మహమ్మదుహు సేన్మయూరనా నొప్పునతడు |మాఘీకృ శా
రిలామహాఖాన్కమందమక్ పటుతరాభిఖ్యగన్పట్టునతడు| బహుయుద్ధముల పేరుపడ్డ విక్రమశా
లిసిద్దిబిలాలనా వెలుగునతడు | శూరాగ్రయాయియాజోదుజానూఖానుమీజాయనెడిపే
రమెలగునతడు |మరియుహసనిల్లిఖానుడస్మానధనుడు |మొదలుగాగల్గుసరదారులెదుటనిల్చి|
వేలకొలదులజీరాగురాలతోడ |నిరుగెలంకులతనుగొల్వ నేపుమిగిలి ॥ శా ॥ మూసాశబ్దముపూ
ర్వమందు మెలగక్ ముఖ్యుల్ సజాతియ్యులౌ |లానూమతతానుదొమ్మితీయ విపులాం లస్సేనుకు
ప్లాంకువే| మానూనాములువానిజేరిరతిదుర్మానుల్ జిరాకూర్పమి| న్నానస్నంపు బనాతు
పింజులసొన్నా పాలకీ లెక్కచుక్ ॥ మ ॥ సమరోజ్జృంభితశౌర్యధుర్యులగు| సాజణంతుల్
మయూరుల్ కుమం|దములన్ వీరులుసోలుదాదులు సుబేదారుల్ మొదల్గల్గుసై|న్యములాత్మీయ్యు
లుగొల్వనుద్ధతులముల్కాఖ్యామహాఖ్యాతిమ| త్సముదగ్రప్రతిభావిభాసియగు మూసాబూసి
యుల్లాసియై ॥ వ ॥ వెండియుబ్రచండదోఃపాండిత్యంబునం జురుకుగల ముసుయల్లా ప్రభృతిఖా
నువగణంబులునుఛత్రపతి రామచందరుప్రముఖులగు రజపుత్రులును సాగోజీరాయపురోగము
లగుపండితప్రకరంబులును సమరసన్నాహదోహాళంబులగు కాహాళంబులును గజానసమా
జితవిరావంబునకుం దానకంబులగు నానకంబులును దూరీకృతశీతవాతోష్ణవృష్టి ప్రచారంబు
లగు బటకుటీరంబులును భారవహనక్రమవిక్రమంబులగు క్రమేళకంబులను నీలపీతారుణవిభా
విశంబరాంబరతలచుంబితపటపటత్కృతిచంచలనిజాంచలపతాకనూతనపాలసిధూనాతజలభ్ర

జ్జడంబులగు శిడంబులును సమస్తవస్తుసంభారభరణధురీణంబులగు నాపణంబులును దక్కఁగల
సామగ్రియుం దనరెడందంబున కమందానందంబు సంధింపఁగం దళిత హృదయారవిందుండై ఫరం
గుల దొరకళింగ సర్కారు ప్రభరంబు పూనిక హాయ వదలిక తిపయప్రయాణంబులం జనిచని ॥ అ ॥
రాజమహేంద్రిపట్టణవిరాజదదూరతలంబునన్ సమ। క్షేత్రజితమైన గౌతమనదీతట సీమను కోటి
లింగవి। భ్రాజితమైన యొక్కనవపాదపమంజులనిష్కుటస్థలిన్। రాజితలీలఁ జేరి శిబిరంబు వడిన్
విడియించె వేడుకన్ ॥సీ॥ అచటి లేమావిమోకాకుఖాణాదినుపులు గులరొదలు విందుబు ఘటింప।
నచటి పుప్పొడి తిన్నెయల రాయకొవ్విరి తేనెవాకల రాక దేటలీన। నచటియేడాకులనంటె చెట్టుల
బుట్టుగపురంపు చిదుపల్ గన్నుదనుప। నచటియేటికరళ్ల నలయదమ్ములమారికమ్మతెమ్మెర తావి ఘు
మ్మురనఁగ। మంచి చెంగావి మేల్మొకమాల్కనాతు। కుట్టుసొగసుట్టిపడదీర్చిన కట్టినట్టి। రాంకవంపై
న సొంకగుడారంబులోన। సిఫహాసరదారుగారు వసించియుండి ॥అ॥ తారుణికత్వ మేపారఁగా
కాకుళపుం సరకారులోజమీ। దారులరామరాజవసుధావలయేశ్వరముఖ్యులన్ ముదం। బారఁగ
బిల్వబంపుమని హైదరుజంగున కాసతియ్యద। చ్చారువచఃక్రమంబునకు సత్వరుఁడై పిలుపించెవార
లర్ ॥ అ ॥ పాయని వేడ్కఁ విద్విషదపాయకరాయతబాహుశౌర్యులౌ। బాయకరాయుఁడున్
గిమిడిపట్టణపున్ బృధివీశ్వరుండు నా। రాయణదేవుఁడున్ నరసరాజుమరిం గొలుగొండమన్నె
పుం। రాయుఁడు నాదిగాఁగలధరావరు లందరువచ్చిరత్తరిన్ ॥ గీ ॥ అస్థతులములుఁ సందర్శ
నోత్సుకత్వ। మాత్మఁజిట్టాడ నాడాడనలరుమన్నె। దొరలువచ్చిరమానుషదోఃప్రసంగ। క
లితుఁడగు రంగరాయుఁ డొక్కఁడు దక్క ॥ సీ ॥ నిజభుజాదండనిర్నిద్రకోదండంబు గాండీ
వికామర్షక క్రమము జూప। చరమభాగస్ఫురచ్చటులతూణీరముల్ గవదొనసొంపు సంఘటెల
జేయ। నాసీరముఖర నానాశాంఖికధ్వనుల్ దేవదత్తారవోద్వృత్తి దెలుప। సూరెలబరతెంచు
జాలుమతీ తేజీలు ధవళాశ్వములమస్తు ద్రస్తరింప। గలియుగాజనుఁడౌ రయాఘనుఁడటంచు। దను
జగజ్జన మెన్న నుస్థతులముల్కఁ। వీక్షణాపేక్ష నేతెంచె విజయరామ। రాజరాజన్యలోకమా
తాండమూర్తి॥ యిట్లరగు దెంచు నవసరంబున ॥ సీ ॥ సౌవర్ణాకలశముల్ సవరించిన విలాతి

సకలాతిపకౌదాలసామజములు। జిలుగుచీనాపట్టుచెంగావి చెరగులనిద్దాజరీనిశానీలకడలు। గ
డలికరళ్ల చప్పుడుల సారడి శేయుగొప్ప నగారాలకుం జరములు। సజిగఁ ప్రతిమంబులగుకంచు
మతురుసాళములు బన్నినజిరానమదగజము। లన్నియున్నియునన రాకచెన్ను మిగిలి। తెగ తెగలు
గొలువవచ్చి యెంతేని వేడ్కఁ। మానితములయ్యె నా రాచరేని యెదుట। సంతకంతకు గనుదోయి
కబ్బురముగ ॥ గీ ॥ అర్జునఖ్యాతి రాము శౌర్యాతిశయము। రాజభోగంబు మెరయ నారా
జమాళి। విశ్వవిఖ్యాతి గాంచెను విజయరామ। రాజనామంబు తనకు సార్థకత వహింపఁ
॥ సీ ॥ చక్కని సన్నంపుజరబాబు గవిశెనల్ జాలజొప్పడు జేజాయీలబారు। మందుఘట్టనలవ
లందు బాఁజునయించి చాలు దీర్చిన ఫిరంగీలబారు। ధన్నా సరీ వజాతాఖ్యాము సుంగులనోలిఁగ
న్పడు రేకలాలబారు। జానకి క్రొత్తల్లశృశానుకీలలు జేర్చి కేలనూదిన తుపాకీల బారు। మేఘమా
రినకొలఁదిన మిద్ధలీల। మానసపాట్యన్వయాబ్ధిరాకాసుధాంశు। క్రూల జూపట్టె జూడిక్కఁ కమా
ల్యమైన। నిబిడతర నిర్భరానంద నియతి దెలిపి ॥ శా ॥ కాజాలూడ్చి ఖలీనవల్గనక శాఘూ
తోరు సాజ్ఞాదులన్। దేజీలన్ ధుమికింపుచున్ గరములన్ ధీరుల్ గమానుల్ దగన్। బాణా
ల్ గట్టినసహస్ర సంఖ్యలు శిలేబక్తులతో వచ్చిరా। రాజన్యోత్తముచిత్త మొప్పమిగులన్ రా
హుత్తులత్యున్నతిన్ ॥సీ॥ పాలుపొంద కాకలఁపూడిజగంనాథరాజుగారొకకొంత పౌజుతో
డ। సత్యవరపుపుర స్వామియానలరామభద్రరాజొకకొంత బలముతోడ। ఘనయశోనిధిముఖీ
కాశీపతి క్షమాధవమౌళి యొకకొంతదళముతోడ। నలఘువిక్రముఁడు చింతలపాటినీలాద్రి రాజుగా
రొకకొంత పౌజుతోడ। విజయరామరాజక్షమావిభుని మ్రోల। నేత్రపర్వంబొనర్చిరి నిజభుజా
భు। జంగరసనాయమాన ప్రచండనిసిత। మండలాగ్రప్రభావళుల్ మెండుకొనఁగ ॥శా॥ శ్రీరం
జిల్లుకడానిపైడిజలతారీమాహురీ కెంపుటం। బారీయేనుగనెక్కి పెక్కులుమదేభంబుల్ దనున్
గొల్చిరా। గారాబొనిన్ జతురంగసైన్యములతో గదల్చుచున్ వత్సవా। యీరాయప్రభుమౌళివ
చ్చెఁగడు రాజిల్లించి హాసింపఁగన్ ॥ఉ॥ జగమొక్కుమ్మడి గ్రమ్మజాలెడుమహాసత్వంబు చేసుప్పు
గా। ప్పగురాత్రొతులుసైతలొట్టియులు శోభాస్ఫూర్తిచేదన్గులవ్వమా। డుగులింగావనిభర్తరా

జనుష్టైనంతో పిల్లగా వచ్చెను। కృగజోత్తంసము నెక్కి చొక్కముగనుత్కంఠాతిరేకమ్మునన్ ॥శా॥ ధన్యాటోపులు మందపాటికులరత్నంబుల్ మహారాజుమా। ధన్యుల్ శ్రీరఘునాథరాజ బలభద్రక్ష్మావరుల్ మున్ను నా। జన్యక్రీడలబారు తెంచి శిబికాచంచద్గతుల్ మీరరా। జన్యగ్రామణి కిచ్చిరుత్సవముద తస్వాంతంబు కాంతంబుగన్ ॥చ॥ నలుబది వేల కాల్బలము నాలుగు వేల తురంగమంబులున్। నలుబదియేబ దేనుగుల నంతములైన శతఘ్నికాచయంబులు నొక వేయులొట్టియల పూర్వవిభావిభవంబు దెల్పుచున్। గొలువఘరానురేనిగను గొజను దెంచెను రాజతిత్వరన్ ॥వ॥ ॥ఇల్లుమిన్ను మెరసియనన్యసామాన్య ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధురంధరుండగు నారాజపురందరుండు గంధబంధురసింధురస్కంధం బధివసించి విచిత్రముక్తాతపత్రప్రముఖ రాజలక్షణలక్షితుండై సపరివారంబుగా నరుగుదెంచునప్పుడు ॥ గీ ॥ దుర్నిమిత్తంబు లొకకొన్ని దోచెనెదుట। దానభావ్యర్థ సూచకంబౌనటంచు। నెరిగియెరుగక వర్తించి రెందరేని। కారణము దీపబోలదెవ్వారికైనన్ ॥ శా ॥ ఆసన్నాహవిజృంభితస్ఫురణచే నా రాజచంద్రుండు దుర్గా।లాసక్ష్మాధరతుంగశృంగగతలీలాకందరంబంచితో। ల్లాసప్రౌఢమదిగ్గుసింగముక్రియన్ లావణ్యమింపొందగ్రీడాసన్నాహాసముజ్జ్వలద్గజము వేడ్కండిగ్గి యల్లల్లనన్ ॥ సీ ॥ నిసితాసిపాణులై నిలిచి శిఫాయీలు కేలరొమ్మానిసలాము సేయ। నానప్రమణిమకుటాంశుమాలికలతో సామంతనృపులు సాష్టాంగమెరుగ। కలధౌతమయకనకనవేత్రములవారు బలసిముంగలబరాబరులు సేయ। వందిమాగధులు కైవారముల్ ప్రకటించి కొమరైన బిరుదు పద్యములు చదువ। మదవద్దైరావతముమాడ్కి మందమంద। గతులనడ తెంచివచ్చి యుద్ధతులమ్ముల్కు। గారి సందర్శనమొనర్చె గారవమున। కోచయొక్కింతతేకయారాచపట్టీ ॥ గీ ॥ దర్శనానంతరంబున దత్తదుచిత బహుబహూకృతులాద వెశంభస్మదేభ। శోభమానాంశుకాదికలోభనీయ రాజితో పాయనములు బరస్పరంబు ॥ఉ॥ అంబననంతసంభ్రమ సోమందితమైన మనంబుతో భరా। కాంతుడు దంతపుంబని చౌకాటపు నీటిమొకటిగు గంపురా। దొంతరవింతనంతనలతో దగుపానకి నెక్కి వచ్చినే। శ్చింత మెయిన్ని వేశనము చేరెవడికా బిబిటిని వెళ్లునన్ ॥ సీ ॥ గుజ్జ్వలం దిచ్చు గోదావరీనదీస్వాదూదకం బులజలక

మాడిశారద చంద్రచాంద్రీరోచిరుద్వాహాదములైన ధౌతవస్త్రములుగట్టి అభిమతభక్ష్య భోజ్యాదికాహారమ్ము లాప్తవర్గములతో నారగించి। నటనటీగాయక నానావినోద ప్రసిద్ధప్రసంగముల్ చిత్తగించి। రాయభారులు దెలుపువార్తలు గ్రహించి। యొక్కచోక గంపురాకుటెను కుక్కమిగిలి। నిదురవాటించి మరునాటియుదయకాల। కృత్యములుదీర్చి కొలువుసాగించియుండెన్ ॥ చ ॥ సరసగుణాభిరామ మురశాసన భక్తివిశేషధామ సా। గరతనయాకటాక్షపరికల్పత వైభవగేహ సీమని। ధరారయచితీ ప్రధామపటు పౌరుష భార్గవరామ పార్థివా। త్కరసవసోమపండితవితానగృహాంగణకల్పకద్రుమా ॥ క ॥ ఆచక్రవాళశైల। క్ష్మాచక్రనృపాలజాలసంమదకరలీ। లాచతురకీర్తిపూరా యాచకమందారమన్నెయాహంవీరా ॥ పంచచామరం ॥ అనతవైరిలోకదవన హారిభూరివిగ్రహా। ధనదసందనానురూపతరుణయూపవిగ్రహా। ఘనదయారసానురాగకలిత వాగనుగ్రహా। మనుసమాననయభృతక్షమావధూపరిగ్రహా—— * * * * * *

గద్య—

ఇతి శ్రీమత్కాన్యపగోత్ర దిట్టకవివంశపవిత్ర అచ్చనామాత్య
పౌత్ర పాపరాజకవిపుత్ర శ్రీరామచంద్రచరణారవిం
దధ్యానపరాయణ నారాయణాభిధానప్రధా
నమణిప్రణీతంబైన రంగారాయకదన
రంగచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబు
నందు ప్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము—

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

రంగారాయ చరిత్ర

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీజానకీంద్రచరణాంభోజాతాయత్తచిత్తపుష్పంధయఘూరా। జిష్ణులీలజితాహితరాజన్య
చమూనికాయరాయారాయ॥ వ॥ అవధరింపుమనంత రకథావిధానంబెట్టులు జరిగెన నియనిమి
షేశ్వరుండుదివిజకర్మంథినందుగుటయునతండతనికిట్లనియె॥ చ॥ గజఫరజంగుదర్శన వికాసి
తచారుముఖారవిందుడై। నిజపరివారనార పరిణీతమహాకుతుకంబుతోధరా। భుజతిలకంబుసొం
పెనగ బుంఖితనైజమయూఖమంజుల। వ్రజపరివేష్టనాథగ తవన్యాయరుచిస్ఫురదర్కవైఖరిన్
॥ సీ॥ ఒకవంకనాప్తరాజకుమార సంతతుల్ సరసనల్లాపముల్ సలుపుచుండ। నొకవంకరాజ
కార్యకళావిశారదు లగుప్రధానులురహస్యములు దెలుప। నొకవంకకోవిదప్రకరముల్ నిరతం
బుఘనతర్క శాస్త్రంబులనువదింప। నొకవంకనిపుణవైణికహాంశికనికాయ గాయకగానసంగ
తులు జెలగ। నోలగంబుండి తనలోననూహజేసి। యతిభయావహయవనస ఘాంతరస్థ। జన
మనోహరభూరి వచఃప్రసంగ। శీలునొక్కవకీలునీక్షించికొనుచు॥ కందపద్యం ॥ యావనస
ఘాంతరంబుల। నీవుబహుప్రౌఢిమెలగ నేర్పరివివచః। ప్రావీణ్యశాలివనిసంభావింపుచురాజ
కార్యఘటితిన్ బలికెన్ ॥ చ॥ యవనజనావతంస మగుహైదరు జంగుకచేరిజేరినీ। వివిధవచో
విచక్షణతవేడుకగొల్పకళింగసీమతో। దవిలినరాచకార్యముయథావిధిగాబయికంబుతోనిఖా
వివరణజేసిమాకుసెలవిండని తల్పుడుజేసి వెండియున్ ॥శా॥ ముందెల్లప్పటికిన్ కళింగమునకుంమో
తాదుగానున్ జుమీ। బందీద్వాదశలక్షయాకికల శేషాంటున్నదా చొప్పపెం। పందన్ సామిపుడి
చ్ఛిపుచ్ఛేదము పర్యాయమ్మునన్ సామునా। కుర్ దోర్దోడసమీరు లేచితిరుగాగోదావరిందా
టినన్ ॥క॥ అనిరాజకియ్యసంగతు। లనువుపడం దేటపరచిహైదరజంగుం। గనిపునరుత్తరములు వే।
గొనిరమ్మనరాయభారిగొబ్బునజనియెన్ ॥మ॥ చనియారాజశిఖావతంసమునకుంచప్రీతితన్

బంపున। ప్పనితీరుల్ నరకారుతో గలజమాంబందీవిచారంపుచా। ప్పనుదన్నిష్కృతియుక్ దదర్థ
నియమంబుల్ సమ్మదస్ఫూర్తిగా నొ। య్యనసాహైదరజంగుసాహెబునకాద్యంతంబునుం దెల్పినన్
॥ఉ॥ హైదరజంగుసాహెబు రయమ్మునసిట్లనియెన్ వకీలుతో। నాదరమొప్ప పైకమునకైనవి
చారములేటికమ్మరీ। సాదరగామొలాజుమతుసామది రంజిలుదద్రిరంగనే। కాదనరాదవశ్యము
శ్రీకాకుళమానగవత్తుమిత్తరిన్ ॥ గీ॥ ఇవ్విధంబున నానతీసవ్వకీలు। కీలుమలిపిన ప్రతిమనుబోలి
మరలి। గాచబిడ్డకువిన్నపంబాచరించె జెనచిహైదరజంగు బల్కినతెరంగు ॥ శా॥ ఆవార్తల్
విని రామరాజవసుధాధ్యక్షుండు కౌటిల్యచే ష్టావైదగ్ధ్యముమానసాబ్జము నదోష్టన్ సాహె
బుంగొంచుతా। నావిభ్రాంతమనోవికారగతిబర్యాయంబునన్ బుట్టుశో భావృత్తుల్ గనలేక బొ
బ్బిలిగడీపైడించుమశ్చే ష్టతోన్ ॥ శా॥ మీతోగాంతప్ర సంగసంగతికి నెమ్మిన్ మున్పటల్ సే
యగా। జేతఃప్రీతిజనించియున్న యదిమీచిత్తంబునం చెట్లయస్లే తేజంబుననందునన్నియు ను
సందేహంబులేదింపనే। ప్రాతఃకాలమునం దెవచ్చి తమతో భాషించెదన్ సర్వమున్ ॥ చ॥ అ
నిపునరుత్తరంబులు వదాత్మకుహర్ష మెలర్పదూతసు। క్కనిఘనునంచియుంచి తవికాసము
నన్ నిదురించి లేచి ప్రా। స్థనజనియాప్తవర్గములతో బొడగాంచియభీష్టగోష్ఠివ। త్తనల మరు
ష్కనేత కుముదంబొదువన్ దగురీతినుండుచున్ ॥ వ॥ తనయంతరంగంబునంబొడమిన యు
న్యాయసూచకా సూయావిశేషంబునకు నశేషంబైనకుననుకూలంబుగా ససంహ్యాజనకం
బులగు నుత్తరంబులయ్యవన పుంగవునకుంగరపువాడై ప్రసంగవశంబున ॥ ఉ॥ భూరితరాభిర
మ్య రుచిబొల్పగుమానసరకాదులోజమీ। దారులు వెల్మవారుభుజదర్పసమాహృతవైరివీరభూ
మీరమణీమనోరమణమేదుర రాజ్యరమాంగనామణీ। వారపరిష్క్రియల్ గలరవార్యులుబొ
బ్బిలిపట్టణంబునన్ ॥ సీ॥ పాండవేయులభుజా పాండిత్యసామగ్రి। కార్తికేయునిపరాక్రమ
సమృద్ధి। గంగాతనూభవురంగత్ప్రతాపంబు హరునిదోశ్చార్యమాహాత్మ్యకలన। విక్రమార్కుని
భూరివిక్రమప్రక్రియ సంకర్షణునిమహాసాహసంబు। కార్తవీర్యార్జునకలితబాహా
శక్తిపరశురాముని యుగ్రపౌరుషంబు। ప్రమదమున సంగ్రహించి యూరప్రపంచ। కల్పనాకల్ప చారిత్ర

గాఁ యపింపనంచితప్రౌఢిమమునునిర్మింపఁబోలు। నఖిలభవనభూతి బొబ్బిలి వెలమదొరల ॥ గీ ॥ ఉగ్ర
నరసింహమూర్తులైయొప్పువారి। సాహసమ్మునకన్యరాజన్యనమితి। రహిఁ వహింపకయున్నె హి
రణ్యకశిపు। లీలలిక నేలదచ్ఛౌర్యశీలమరయ ॥ గీ ॥ అంబరమణిప్రభావ విడంబనంబు। ఘనత
రోజ్జృంభితప్రభాకరనిరూఢి। వెలయజూపట్టువారౌట వెలమవారు। పద్మనాయకులౌట స్వా
భావికంబు ॥ శా ॥ ఁగారామొప్పఁగవాదులుజ్వలర సాంకప్రౌఢిదోశ్శౌర్యపున్। బీరంబాతని
కుస్థ తోఁజెనచిత్రావింపంగబోల్పిన్ననా। డాయాఢిన్ సహజప్రతాపనిధులాహా వెల్మవారందు
రం। గారాయప్రభు సాహసం బెనగు బంగారంపు నెత్తావియై ॥ గీ ॥ అతనిగొల్చిన కమ్మకట్టైన
బలము। బలమురాంతకగాంగేయపాండవేయ। కార్తికేయరఘూద్వహకార్తవీర్య। జా
మదగ్న్యాదికాంశాభిజాత్యసరణి ॥ మ ॥ అకలంకస్థిరధైర్యనిర్మథితసమంథాహాస్యదై నట్టిరా। వు
కులాగ్రేసరుసన్నిధానమున జెల్వొంబొప్పసుకొక్కొక్కసే। వకు జే చాలును ఖాన్మహాలఘవుజుల్
వంచించితేఘూటక। ప్రకటాటోపము పీటబుచ్చుటకు దృప్యద్దోర్వ్యాలాసంబునన్ ॥ సీ ॥ కరయుగుణబో
సెనోఘనభుజాపాండిత్యభావంబునవరించియాంపరించి। గనిగాగదేలనోంగాఢవిక్రమకళా
కౌశలప్రౌఢియొకొంటగూడి। మెలకలెత్తనురసాతలవలత్ఫణివాంతవిషవహ్నికీలలుర్వికినివ
డలి। పద్మనాయకులరూపములగైకొనియెనోనారాయణునిసహస్రారధార। దారుణాటోప
దీపితౌద్ధత్యులగుచు। బొబ్బిలిపురస్థలమ్మునబుట్టుగన్న। వెలమకొమరులవడియెన్నఁనలవియగునె।
నలువకైనను వేనోళ్లఁ జిలువకైనన్ ॥ శా ॥ రంగారాయనృపాలసోదరుడు ధైర్యస్థైర్యసం
ధాద్రియౌ। వెంగళ్రాయుడు బాటిచెగొని దోర్వీర్యంబునన్ దూగినన్। గంగానందనుడైన భీ
ముడయినన్ గాండివి యైన నప్పడిన్ భంగంబొందరె ఘోరవీరరణభూభాగంబులన్ వేగఁగన్ ॥
సీ॥ చెలికాని వెంకయ్యయలఘుదోర్వీర్యంబు ధనదుని చెలికాని దాటనోపు। తాండ్రపాపయ్య
ప్రతాపనైపుణ్యంబు పెరరాచతాండ్రల పెంపుడింపు। దామరదమ్మభూధవుఁడు మాతునారమో
ముదామరసిరులచందములణంచు। కాకర్లపూడి వేంకటరాజ భూజానియనువొంద జయలక్ష్మి
కాకరంబు। మృత్తియము శెల్లసుకచోటహత్తినల్లు। మగటిమి జెలంగు వెలమలౌమన్నెపిన్న। వా

నిబొబ్బిలికోటలోవన్నెమెరసి। యున్నవారింక వేరేల యోనవాబా ॥ క ॥ ఆబొబ్బిలిగడిపై
తెర। గాబురుజులపైనెసంగు నాగ్నేయకళా। శ్రీబదయోమయామైనయ। రాబాసాంపెన్ననె
న్నరాదెవ్వరికిన్ ॥ ఉ ॥ నాలుగువేలకాల్బలము సారతమున్ తనుగొల్వ నాపయిన్। జాలిన
మేటిమానసులు సాహసధుర్యులు పద్మనాయకుల్। కాలునకాలు మెచ్చి కొనగాదగియుండు
సహస్రమప్పుహీ। పాలుని మొద్దసాఘనుడపారపరాక్రము జెన్నిభంగులన్ ॥ సీ ॥ క్రొవ్వాడివ
సియాపునాగుమిదొరగానిడ్డ బలితంపులగ్గదింపుల జెడంగు। మొనలుగామలచితీర్చిన నీలిశానపు
గురిరాతి దంచినగుల్లసొబగు। నూనెకాకలదేరి జానైనజిగురుటంబలి గాచుపెనములవద నుతీ
ర। యూగకాలంపైననెత్తిపారనిగురినలవోనిగుండు కోపులయొయార। మారసాతలకలితగభీర
నీర। పరిలుఠన్నక్రకమఠాహి భయదపరిఘ। యారబొబ్బిలికోటమాహాత్మ్యమరయ। అబ్బు
రమునింప దేయేరికైనహహా ॥ ఉ ॥ జెబ్బులిమీసమైన మెలిపెట్టి తెమల్పగవచ్చుగాని హా।
నిబ్బరగండడైనధరణీపతిరావుకులీను డేలునా। బొబ్బిలికోటపై నడచిపోరగరాదుకిరీటికైన
మా। యబ్బపదంబులాన నిజమాడెద హైదరుజంగు సాహెబు ॥ మ ॥ మదదంతావళగండశైల
మరిభీమస్యందనస్తోమవహం। బుదితశ్రీప్రహయావళీ హరిణముద్యోతత్ప్రతాపాతపా। స్పదపా
దాతపృగేంద్రమచ్చ్వేలమురాజక్రూరమంథాద్రివై। య్యదధిన్ వ్రచ్చుటవింతయేముసలిమానుర్వీప
తిగ్రామణీ॥ ఉ ॥ కావునపద్మనాయకశిఖామణియైన మహానుభావుడా। రావుకులాగ్రగణ్యుడు
దురాగ్రహబాహుబలప్రభూతగ। ర్వావిలమానసుండయిదివాణమువారలచేరికింగొనం। డావిభు
డెట్టిధన్యుడో భయంపడ డెంత టిఖాన్నిఘూలకున్ ॥ గీ ॥ సీమలోపలపితరులు జేసుకొనుచు।
శిస్తువడనీము పయికంబుదస్తుగాగ। నివ్వడవ్వలనికనేమిరవ్వపలుక। వారుతమజేరుదస్తులో రా
రునిజము ॥ మ ॥ అనిరాజన్యుని తప్పదాట్లుకుటిలవ్యాపారసంభాషణల్। వినుచో హైదర
జంగుసాహెబుకడున్ విస్మేరచేతస్కుడై। నినుమున్నెవ్వండుమమంద శౌర్యకలనానిస్తంద్రసై
న్యావళి। ఘనసంరంభివటంచునవ్వెలమనీకన్నంభలాధ్యుండనో ॥ మ॥ అనసారాజవతంసుడి
ట్టులను నాహా తాండ్రపాపయ్యనా। జనువాడొక్కడెచాలుమాఘకభుజాశౌర్యంబుగోల్పుచ్చు

తేం। పునకామన్నెకుమారపౌరుషరసంబుల్ వల్కఁగానేలన। తానగంగానుతకుంభసంభవు
లనేపుణ్ గావత్సవర్ణముల్ ॥గీ॥ అనుచు నారాజుపలికినయాంగడంపుముచ్చటలకబ్బురంబంది
మురకుతురక। కరుకుతనమూదికొనక్రేవేలుగరచికొనుచు।నాగ్రహమ్మునతనితోననియెనిట్లు॥ శా॥
యేలాజేయకూరాడతండువయికంబేలాదివానానకీ। జాలంబన్మదపారఘోరని బిడజ్వాలాకరా
ళాయితా। భీలక్రూరశతఘ్నికానికరగంభీరారవప్రౌఢిమం। బేలాగుతేరయగండుచూతమికత
ద్విషుప్రతాపోద్ధతుల్ ॥ శా ॥ కీలాభీలములిప్పరానులభరంగీలక్ని యూతుంల్ మహా। కాలుండై
ననుకాలుడైననేడురంగానూపరిచ్చోటమ। న్నీలంచుంబలుకంగనేటికిపఠాణీలన్ హిరాణీతు।
రానీలన్ గోరునజిమ్మరేదెమును బిన్నిబారలన్ నోయలన్ ॥ సీ ॥ తలపుతాళ్ళిల్లలో మెలగజేసి
తిగతోళకసింధుఘూర్జరాశ్వంతిపతుల। జేరుదన్తునకుదెచ్చినవాడనేకదామరహాటకరహాటమ
త్స్యపతుల। ధరబందిగీలగాదాచిదెచ్చితిగదామాళవచోళనేపాళనృపుల। తడివిజులో మెల్లరు
దువుజేసితిగదా సాసాపగైరాలనాడు నాట।ఫాదుషావారిమీరుబరిదునైదు।ఫక్కనుమొగల్లరిబు
వతాణులాడి।ఫౌజులపలాయనమునర్పపటిమగల్లు। తురకదొరలముమాకుహిందూలుభరమె॥
॥ గీ ॥ సిపహాసరదారుగారితోజిడ్డుగన్న। కవ్వడికినైనగాండిశీకతగణంగ్ధ। మన్నెవారనగా
నెంతమాఘరంగ। మండలంబులఘుటికాప్రచండగతికిఁ ॥చ ॥అతనిగడీపటుత్వమునుయాతనివిక్ర
మశక్తితన్మహాద్భుతులగువన్మనాయకులదోర్బలవైఖరియెన్న నేలమ।ద్వితతశతఘ్నికానికరవేగ
మహమ్మలమాఘరానునం।తతులవరాక్రమక్రమముదల్పగలేవయితేనృపోత్తమా ॥చ ॥ అలతుల
బోవనేతుఁరెదురాగ్రహాచిత్తులునిప్పరానులు। జ్వలతరధాంధమీనినదసత్వరభూరిభయాన
కాభటాళి। కలితశతఘ్నికాతతినగాదులుదెల్పుచుకొండలైనబ। ద్దలువడివ్రాల జేయగలతద్గతికిట్టి
గడీలులక్ష్యమె ॥ ఉ ॥ అంగభవారిభూతినిటలాంబకవహ్నికణంబులట్టులు। పొంగుచుగుండు
వ్రాలునెడభూగగనస్ఫుటనాకఠోరతా।భంగురకాలమేఘరవభైరవరావములుగ్గడింపతా।రంగు
లుమాఘరంగుల ఫిరంగులరంగులుమీరెయుంగరే । శా ॥ లాడూఖానుకుమందమొక్కరుడుడెకిల్లాతె
ల్లలగ్గల్ గానెన। క్రీడాశాలిభరానుకొని కెడకేరిమున్నుల్ లాశత్రియన్। జూడన్ మాయశిఫా

యిగుంపులభుజానస్ఫూర్జత్ప్రతాపంబులే। డెడంగన్నవిమాకలత్యములుగాహిందూలదోర్దర
పర్పముల్ ॥ శా ॥ కానిమ్మెంతప్రయోజనంబనుచున్యటాక్కరంబుగాబల్కుసా।ఖానోత్తంస
ముజాంచిరాజుమదిలో కాతూహలంబందియెం।తైనన్ సామము దానభేదములుగావర్పెట్టసన్
జూడడా।భూసాధాగ్రణిదండసాధ్యుడనినీబుద్ధిన్ వితర్కింపుమీ ॥ మ ॥ అనియాఖానునిమాన
సంబెరియహుంకారాలాపముల్ కొన్నిట।న్ననిజాతంకకరణంబునన్ మెలగుదునీతిప్రసంగం
బునే।ర్పనవిజ్ఞప్తియొనర్పవేళగలిగెన్ బోనేడుగామాకటం। చునుదీనతాప్రతిభా విభాసితము
ఖాబ్జుండౌచురాజంతటన్ ॥ మ ॥ బలవద్విక్రమశాలి సానృపునిమీ బల్మిన్నివారించి బొ।బ్బి
లిలోమమ్మభిషిక్తు జేసిపిడపం బెంపెదితద్రాజ్యమొ।ల్లలసత్ప్రీతినిమాకొసంగినను లీలన్ మీకుపం
డ్రెండులక్షలరూపాయలుపాయనంబులుగ రొక్కంబిత్తునిక్కంబుగన్ ॥ శా ॥ ఆమాటల్విని
ఖానుడర్థకృతమా నత్యాశదీపింపగా। సామీదన్ ప్రభవించుహానికిని పాపాయత్తమవృత్తి
కిన్। మోమాటల్ గనలేకమంచిదనినమ్మోదంబునంబొందెబా। లాముఖ్యంబుగనర్థకాంక్షకుల
కేలా న్యాజ్యతాలోచనల్ ॥మ॥ అలఘుప్రాభవరాజదర్పభవదీయాశాస్యమెట్లట్లబొ। బ్బిలికి
ల్లాకధికారమిచ్చినినుమెప్పింతున్ దదావానులన్।మలలంజొన్పుడుసాహుకారుతసిలీస్మాకిచ్చి
కట్నంబుతో। గలకార్యంబిదియౌ ధిశేయుమననాత్మక్రతాగ్రగణ్యుండౌగిన్॥గీ॥ ఫారశీకాగ్రగణ్యసీ
పరమమైన। చాయకారుణ్యరసమిట్లుసంభవించె। దానవిశ్వాసమూదయింపదగినకొలది।నమ్మికలు
శేయుటేదిమాకునమ్మతంబు ॥ క ॥ పరిధానమిచ్చుపలుకులు । కొరతలుగావిపుడువారుకోరిన
వారికి ।నెరతనపుసాహుకారుల। కరమరుదుగనూచిపూటకాపుల జేతున్ ॥ క ॥ విశ్వాసపు
ట్టునట్లుగ।శశ్వస్థితిమాకునమ్మజాలినరీతిన్। విశ్వస్తుతగుణయవనా। ధీశ్వరప్రామాణ్యమొనగుమి
త్తరిననుమన్ ॥ శా ॥ తేజంబందితురుష్కనేతతన యుక్తిస్ఫూర్తిదీపింపరా । జాటీనిమదిలో
ననింత వసవాసాసర్వదిఙ్మండలీ । భ్రాజత్సత్యపరాక్రమప్రకటితప్రాంచద్యశశ్శాలికిన్ । నైజం
బొక్కటి గాకమారుగలదే. నావాక్యముల్ పొల్లులే ॥ క ॥ హల్లాకేయుదు బొబ్బిలికిల్లాతజ్జయ
మునికుగెలువ్రల్లుపడనే। కల్లాడనుమ్ముయిదినా।యల్లాచరణంబులానయధివపతంన॥ మ ॥ అని

రాజన్యుని పాణిపల్లవము స్వీయాంచితకెంగేలనై । కొనిరక్షించుచునుదోడుకొంచు జనుచున్ గో
దావరీతీరకా । నన దేశంబున నొంటిపాటున శమేనాలోనను జూచుచుండియా । జననాథాగ్రణి
యాత్మ మెచ్చగ నభీష్టాలాపముల్ బల్కుచున్ ॥ గీ ॥ కపటమొక్కింత లేకనిక్కమ్ముగాంగ । ఖా
నుడధర్మం బుపైతృష్ణగ ట్టిపరచి । నృపమణికినిచ్చెనస్మికల్ కృపదలిర్ప । ఘోరతరమైనయొ క
తరవారియుట్టి ॥ శా ॥ కత్తిన్ గొట్టిప్రమాణపూర్వకముగా ఖానుండునర్పించినన్ । చిత్తస్వా
స్థ్యము నొంది క్షత్రియకులశ్రేష్ఠుండు తౌరుష్కరాహుత్తగ్రామణి మానసంబలర సాహూ కా
రుటే పిచ్చిసో । ద్భృత్తిన్ వానియనుజ్ఞ గైకొనుచు జేరెన్ వేలమూర్త్యర్యాయున్ ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబు
నవిజయరామరాజ ధరారమణావతంసంబు సంనత్ప్రకారంబునదన మనోరథంబునకును ను
రూపాటోపంబులావరింపనిరపాయంబగు సహాయంబునకనుకూలించుకతనం జతనం బగుమనం
బునజనించు నప్రతీపప్రమోదంబప్రమాదంబునంబరగనారేయునిలచి చలిచీమకాటు గాదన
యొన చూరకుయుక్తి చేష్టావష్టంభంబులోకులకునించుకించుక సూచించుచుమరునాటియుదయ
కాలంబున ॥ శా ॥ రాచక్రంబున మేలుబంతియనగా రాజిల్లు వారాజుకూ । చీజేయుంచినమం
చితాత్మబలవత్సేనానమేతంబుగా । భూచక్రంబదృవంగ బూరటిలువిస్ఫూర్జత్సమిద్భేరిస ।
ధ్రీచీనంబుగ మున్నుగాగదలియర్థింజేరె పెద్దాపురిన్ ॥ గీ ॥ ఖానుడంతటనతులి తోత్క
ర్షనామెరయ । నష్టతులముఖ్కగారితో నెయ్యానెయ్య । రాజుదానునునబుపు వాత్సార
హసర్వి । మంతయునుదెల్పనతనికిహర్షమొదువ ॥ క ॥ మూసాభూసీవారిదు । బాసీలక్ష్మణ సమా
ఖ్యబరగునతండు । ధ్బానిత మనసుక్కైదైతా । నాసాహేబుపన్నగడకు ననుకూలించెన్ ॥ శా ॥
ఆరాజన్యుడొనర్చుదుర్నయవిచారాలాపచేష్టావిధుల్ । మేరల్మీరుచునంతకంతప్రచురోన్మేష
క్రియావైఖరీ । రారాజన్గతి నెల్లవారలకుళ నానాసంహ్యాతంబర్వైరం । గారాయప్రభుమౌళియున్వి
నియెదతౌర్కుటిల్యవాత్సాస్థితుల్ ॥ సీ ॥ యీరాచబిడ్డనిక్రూరకర్మవిచారమిది యసూజీతము
నియెన్నువారు । పౌరుషశాలి రంగారాయనృపమౌళి వెనకదొక్కండనియనెడువారు । ఘను
లువీరొండురుల్ కలహించ్ప దక్షరాజనులకుతొక్కటంబ నెడువారు । జయపరాజయములచం

దముల్ దెలుపదై । వాధీనమిదియనియాడువారు । నిర్నిమిత్తవిచారమాదుర్నయంపుపనులు బ
లసాశకరమనిబల్కువారు । నెవ్వరెట్లయ్యెదరొవీరలిట్టి కలత । ననుచుచింతానిమగ్నులై రఖిల
జనులు ॥ గీ ॥ అత్తెరంగున తమలోన నఖిలజనము । లిలగలుగువారువలువురు బలుతెరగుల । పలు
కులవిచారముల గుందికలతనొంది । డెందములయందు ఖిన్నత జెందిరంత ॥ శా ॥ రంగారా
యునిగారు గారుడశిలారంగద్విశదీజ్వల । చ్ఛృంగారాయ తనంబునందు పెలుచన్ జంగల్వి
రాజేశ్వరా । సింగంపుర్ దనవైనగద్దియపయిన్ జెల్వొప్పగూర్చుండిన । ప్రాంగప్రాంచదమే
య రాజ్యభరణప్రజ్ఞామహోదగ్రుడై ॥ మ ॥ హితులన్ మంత్రులగాయకుల్ కవులుసాహి
త్యప్రధానుల్ పురోహితులుల్ నాయకులున్ సఖుల్ సహజులున్ । హేలాగతిన్ గొల్వన । ప్ర
తిమోల్లాసవికాసలాలసమనఃపంకేరుహుండై నిజాప్తతతింజూచి రసోచితంబుగవినంబల్కె న
మృదూక్త్యాభటిన్ ॥ సీ ॥ నరకాయధారంబువరియించి పెల్లుగావడిఫరాసెకిమాడువచ్చుట
యును । విజయరామక్షమావిభుడాదిగాజమీదారులెల్లనువాని జేరుటయును । తత్ప్రధానిత్వం
బుదాల్చుహైదరుజంగురాచయేలికపక్షమై చనుటయు । మనమీదవైరంబు పెనుకువతోరాజుకొ
ల్పించికొండెముల్ జెప్పటయును । లక్షలకొలందిపైకంబులంచమిచ్చి । రాజు మనపైకిజాతివా
రలగురించి । వచ్చికలహించియీరాజ్యవైభవంబు । తాననుభవింపదలచుటతానెరింగె ॥ క ॥ ఆ
నిమిత్తవైరమాచా । ప్పునదలపెట్టినవిరోధిభూపతియాఖా । సునికొసుకొనిరాతద్ద । శానమొన
రింపంగమనకుజనసొప్పగునే ॥ గీ ॥ తగువకీలుబనిచితస్మొగతమూలు । తెలిసితానిపోవవలసు
గాదు । ఖానుడధర్మకాంక్షనానరాధీశ్వరు । పిశునకృత్యమునకువశగుడగుట ॥ క ॥ తనధనబల
సంపన్నత । కెనయగువారెవ్వరనుచు నెంతయుగర్వం । బునజెనగొనియుండుటయా । యనమన
పౌరుషమతిరలరయమిగాదే ॥ గీ ॥ తగవుధర్మంబు విహితంబుదప్పనిని । నయవిచారమ్ము చేదివా
ణమ్ము వారు । మనలవారలనమదృష్టి నెనయునట్లు । చూచిరాతన్న కాదేని సూటివిడదు ॥ ఉ ॥ చూత
ముమీదిదైవగతిచొప్పునకాగలయర్థమొట్లొత । ద్రీతినియాన్నపాలకులదిపతుడాతడొనర్చుదుష్ట
చేష్టాతతతంత్రయుక్తులకొడంబడిఖానుడునిర్నిమిత్తమే । లాతగవాలకింపకచలమ్మున నాలపుదో

మ్మికొప్పెడిన్ ॥ ఉ ॥ ఖానుని చేతనమ్మికలు సైకొని। లంచములియ్యకొల్పి కా। ర్యానకు వచ్చు
వాడయి ఫరాసులతో జనురామరాజభూ। జాని ప్రయత్నమెల్లకొనసాగగనీని యుపాయమెన్ని
దూరాననైతప్పుద్రోచుటయె రాతతనంబని తోచు నాకదిన్ ॥ చ ॥ మొయలధనంబు గోరియరిపు
రమోజనదవ్వులదూలపుచ్చని। భూవరతరమంత్రశక్తికినపాయములేని యుపాయమిష్టపుబం। వరుపు
రికొక్కనింబనిచి ధార్మికలోకవతంసమౌకుమం। దరుబోడగాంచి శాస్త్రవిధంబులు దెల్పిమర
ల్చుటొప్పదే ॥ మ ॥ మనలన్ భూరికృపానురాగములచే మన్నింతురా రెడ్డినా। యనిగారున్ క
పటాన్ కుమందరును నెయ్యంబొప్పగా వారిగ। ర్గై నితస్తూలముగా విరోధిజనులన్ కుంతీభవ
త్కౌర్యోర్యా। వర్తనులం జేసితొలంగద్రోచుటయె యుక్తంబెన్ని చందంబులన్ ॥ మ ॥ మనతోగూడిన కా
ర్యమెల్లతమజిహ్మాయున్న దారావువం। శనిధానంబగు రంగరాయమహీభృచ్చంద్రుండు మాకిష్టు
డా। యన మేలొప్పని రాజుమాటలవి మీరాలింపరాదంచు ఖా। నునకున్ బూసికి తగ్గయుత్తరము
లెన్నో యన్నియుం జేదగున్ ॥ శా ॥ గోయందోయ హితోపదేశమునకున్ కొండొక్కటాడండు
డు। శ్చారిత్రుండు జయామయావిలుడు మాసాబూసి హేషార దయో। దారాత్ముండగు రాజు వల్చుకుటి
లాస్థత్యంబన సత్యంబునం। జేయన్ సూర్యకరప్రసారణమునన్ శేషించు మంచో యనన్ ॥ ఉ ॥ హైదర
జంగుతో బలుకనక్కరయించుక లేకయుండనా గాదని సీమతో గలని ఘూనరకారుక్రమంబునన్
పరి। చ్ఛేదమొనర్చి యంతయరసేయక పూటమొనంగి తగ్గతా। ఖిదలువీరి పేరటలిఖింపగజే
యుటమంచిదేకదా ॥ మ ॥ అనియుత్రాంగనియా ఘెయేపరిచి ధైర్యస్థైర్య నాక్చాటరి। ఘను
నిన్ పంతెనవంప్యబుచ్చనయనం గాంచి ధూర్జటానిన్ వకీ। లునిజాప్తున్ బనిచెన్ గుమందరునియా
లోకించి కార్యంబునం। తనగూడన్ తగురీతి సాబలికి ఫోక్తా శేయుమంచున్ వడిన్ ॥ శా ॥ చాతుర్యో
క్తులపంతెనాస్వయముగనంసి ర్వంకపుక్రాపాషిప్ర। ఖ్యాతింగాంచిన కొండమంత్రిమణికిన్ గారా
లపుంబట్టివై। సీతారాముని వెంకనాంహ్వాయులతోన్ చెల్వొంపు సైదోమవా। నితోనీ దరించుబు
ద్ధ్యనుమున్నే యున్న దున్నింపుచున్ ॥ గీ ॥ అనుపమానప్రభావుమజ్జనవరేంద్ర్య। అనుపమానలక
నతనిచే నాజ్ఞపడసి। అతులిత శ్వసనాపల్లకీ బాధగా ఘసాంబ్రాజ్య రమనేలి కదలివచ్చి

॥ ఉ ॥ ఆ పరమప్రగల్భవచనామర దేశికుడా వకీలు పె। ద్దాపురి మాదగానరిగి తత్పురసం
స్థితు రాజుగాంచిన। ల్లాపము లొక్కకొన్దడవు పూలలన చేబచరించి యందుచూ। పోపమి
యాప్తలోనెరిగి యుర్విని గుద్పుచు లేచి దిగ్గనన్ ॥ చ ॥ యితని మనంబు క్రూరత వహిం
చిన చొప్పెరిగింపుచున్నదిం। ప్పతమిటువంటి దమ్మనలిమాన్ దొర మానసవృత్తియట్టిదో।
కతిపయవాక్ప్రసంగములగాన గనయ్యెడమనంచు నత్వరా। యతగతినప్పుడే కదలి యాయన
లన్నరుచేర నేగుచున్ ॥ చ ॥ కడువడిపిన్న పెద్దలగు ఖానులకున్ నజరుల్ నయింపుచున్। పా
దగనియెన్ తురష్కజనపుంఖిత దుస్సభాంతరంగునిన్। గుడపరిమిశ్రధూమచయగుంభిత భూ
త్కారణానుషంగునిన్। జడరసమద్యపానమదసంగుని హైదరజంగు నయ్యెనన్ ॥ గీ ॥ గు
డగుడీధూమపానవిఘూర్ణమాన। చకితదృగపాంగు హైదరజంగుగాంచి। నజరుగుజరానుపర
చె సాన్నకడాని। జాలెమాతడుకూర్నీనిసాతుజేసి ॥ శా ॥ ప్రాంచద్వక్రమశక్ర సూతియు
గు నారంగావనీ భర్తదా। బంచెన్ వీ డెవకీలు హాజయ గరిష్ఠ ర్వస్త్రైహ బాన్ నలా। మం
చున్ గొంచక బోపుదారు లేమటన్ హర్షంబునం దెల్పగా। గాంచెన్ హైదరజంగు క్రోధరస
యుక్తాప్రహ్మాత్తుడై యాతనిన్ ॥ శా ॥ ఖానుండట్లతనిన్ గనుంగొనుచు రంగారావ్ జమీ
దారుకే। జానీ హేతుమిదల్కమాంచయనియాస్త్రవ్యస్తపు నైజభా। షానైపుణ్యముజూపుచున్
బలుకహోసా హేబుమూరాడకన్। జానేవాస్తెహమాయటంచునతడున్ స్వావిలి చ్చెప్రత్యుత్తరిన్
॥ గీ ॥ యీవకాలతుపనహారసీరరహించు। బహుతుగుండా తరాజితుబమ్మనసుచు। కోపవల్లులు చివు
రింపగా ధపరచి మెల్ల। మెల్లనతనితో మ్లేచ్ఛుడనియెన్ ॥ శా ॥ రంగారాయుడు మామొలాజు
మత్తుకై ఠాకేటిక్కిన్ జిక్కెసా। బంగాళాపుర గౌతమీతట నటద్బహ్వాస్థ ధాత్రీశులె। ల్లం గూ
ర్మిన్ మదనుజ్జ జెందపితలీలన్ వచ్చుయిష్టాష్టి బొక్కంగా సరడో। కవల్మబిడ్డమములంఖాతీ
రున్ దేవోకో ॥ మ ॥ ధరణీమండలి నేండు నెల్లయజమీదారుల్ భయంబందిమా। ఫరమానాశి
రసా వహింతురు నిరా పాటిరపఖారాయుడీ। సరణిన్ రాణికి నేమ్మి చెప్పతసకేల్ శంషే రు
జారిప్రచే। నరదేరన్ మడిసల్పుడేమొ యతడాపాలముల్ఛిఘాతుమాగదా ॥ చ ॥ తురకలరాజ్య

మోటమది దోఁచకయున్నదో. సాధ్వసావహో|ద్ధురరణరంగవిక్రముఁడు దోఁగెడువారు ఘరాను
లన్నపే| రెయగడోరావుర్రాకు నికి హేతువుగానని మాకుదోఁచెని|ప్పరసుద నానపమ్మతడు భావ
మునందుఘనందు సేయకో ॥ చ ॥ విపులపరాక్రమాతిశయ విశ్వసమూర్తినటంచు తోటిధా|
త్రిపులు దోరంగిపార బెదరించెడి చాడ్పుననిప్పరాసులన్| గపటమనస్కతన్ జలకగాదలపో
యుటలెల్ల వేడిగా|లపుసిడిగాని గంపసిడిలాగుననుండదు మన్నెరేనికిన్ ॥ శా ॥ ఫల్లామంచిది
రావుగారు తనదోఃపాండిత్య సంపద్బలా|ద్యల్లాసంబునగర్వితుండగుచు రాకున్నాఁడుగా బో
లుమే| మెల్లన్ మీదోరదర్శనంబునకు గానే తంతుమంచున్ మనా|గ్భల్లుం డైఖరడాజవాటున
డపెన్ ఖానుండుతద్దూతతోన్ ॥ ఉ ॥ అంతటనవ్వకీలువినయమ్మున రేఁచి సలాముచేసిమీ|యంత
టిఖానుసాహిబుల సాదరణోక్తులుబల్కఁబాడిరే| సంతతధర్మశాలి విలసన్నయసీలిమదీ శ్వ
రుండుగో| రంతయు వింత నేరని మహాత్ముఁడు మీకు విధేయుఁడెన్నిటన్ ॥ చ ॥ కరమరుదైన పేర్మిని
శ్రీకాకుళపుంసరకారుభారమీ| సరణివహించియోర్పునప్రజాహితమొప్పగఫౌజుదారికిన్| నె
రపెడి వాడ వెల్లధరణీధవచంద్రులనూడకట్టునే| రృరయకయిట్టులాడ దగవాన్యగవావగవాని
కైవడిన్ ॥ మ ॥ తలితంత్రాజాలవంటివారలుగదా తల్పందివాణంపువా| రలుజూడన్ ధరణీజన
మ్ములుకుమారప్రాయులట్లాట కేవలరౌద్రోక్తులు బల్కఁజన్నె పితరుల్ వంచింతురేమీయది|ద్దలబిా
దన్ కృపనిప్పటిల్లుకడకంటన్ జూడక్కసారింపగన్ ॥ శా॥ మీచిత్తంబునకిట్లు నూయబోడమన్
ప్లేచ్ఛాగ్రణీయింతదు|ర్వాచాతంత్రము లెవ్వరెవ్వరలు మర్త్యేయల్ నివేదించిరో యిటా టూక్తి
దుయుక్తి కల్పనలచేయిాటుద్ది నీకుండెనా| మాచేదీరదుతగ్గవారు దెలుపన్ మా నేపునీధా త్యా
ముల్ ॥ చ ॥ అనితెగనాడియాయవను డథనాకృతాళల రాచవారికో| పునబడిదునణాయంపు
మానిపూనినవాడనియాత్మనెంచియు| క్కనుకర్ణుయణంపగాదగిన కీర్తిధురంధరుడగ్గమందరుం| డ
నికృత నిశ్ప్రయుండగుచుఁబా యనబందరుమార్గగామియై ॥ గీ ॥ అచటనడచినవృత్తాంతమా
త్మనృపతి| కంతయునునెరుగబనిచియనంతరమున| ఘోరకాంతారగిరిగుహాకుంజపుంజ| నదనదీ
దుర్గములు దాటనాడునాట ॥ చ॥ చనిచని కాంచె గాంచననిశాతశిఖరవరిచుంబితాంబరమ్మును

లవణాంబురాసిజలపూరని రంతరపూర్మిమాలికా| నిసదసమగ్ర జాగ్రదవనీజభంధురమున్ ఘ
రాసువా| రినిభరిధుంచుబందరు పురీవరమున్ గరమొప్పదాయెచున్ ॥ సీ ॥ ఆభ్రంలిహాభ్ర
హరిహయాయుధ శిలాకలితసౌధావళుల్ గాంచి కాంచి| మందరామందిరసం దీప్తజవనాశ్వ
సుందరాకృతి గతుల్ జూచిచూచి| వివృతాస్యగంహ్వర విస్తారితాయోమ యాగ్నేయయం
త్రంబులరసియరసి|సమదసామజఘటాచటుల గమాగమాతిప్రసంగంబులు దెలసితెలసి| రక్త
రాంకవకంచుకయుక్తదృప్త| పాణితలచాలితకృపాణపటలజటిల| భీకరకరాళవదనులై పేర్చు
వారి| కృూరులబరాసుజవనులగన్గొనుచునరిగి ॥ ఉ ॥ రాయవకీలుగట్టొడ్డుటరాజిలుసుక్కఁజి
రత్నరత్నసూ |త్నాయతనంబునందు గోలువైచెలువైన యొయారమింతయూ| రాయనగా
నుపించి యచిరాయనకీర్తిధురంధరుండునూ| రాయణుడోయనం జెలగు రాయనిగాంచె సుస
రెడ్డినాయనిన్ ॥ గీ ॥ కాంచియాభాగ్యసంపత్తిగారవేంద్రు| సాంద్రకరుణాతరంగముల్ సం
గ్రహించి| సరసగూర్చుండి తనకార్యసరణియొప్ప| వతనికంతయుచెప్ప బండితవరుండు ॥చ॥
అతడునునట్టికృత్య మునకద్భుతమందియనింద్యకీర్తిరా| జతనికి సేమిటన్ గొరతయన్యులసొమ్ము
లకానగోరిదు| ర్మతియగువానికమ్మునలిమానుస కెవ్విధికోపముట్టగా| నతికెరసుయట్టిమానవు
డోయంచునుపోయని వచ్చనూచునాచున్ ॥ ఉ ॥రాజునకెంత వైరియపరాజితమూర్తున లు
వెల్మవారలా| పైజగతిన్ బ్రసిద్ధులు యభండసభూములరావువారల| వ్యాజముగాగప్రోల్లుడిపిరం
న్నయాళంబటు గాపునన్ దదు| ద్వేజకచేష్టలెల్ల గొరవినన్ దలగోరుకొనన్ దలం చుటల్॥
॥ మ ॥ ప్రకటీభూతబలావలేపకలితప్రజ్ఞావిశేషాప్తిగాం| శకనిష్కారణమిట్టిదుర్నయపు మా
ర్గాంబంటు వర్తించుతు| త్రకులగ్రామణికింతకాదొగిన ధర్మంబన్న చోసవ్వడా| రికినైనన్ వ
నకంజవైవయగదా కేసాలగోత్రోద్భవుల్ ॥ గీ॥ గర్వితారాతిరాజన్యకాండకరసకంఠలుం
ఠనజాతరక్తాంబుపూర|మజ్జనవ్రతదీక్షాభిమానఘనులు| రావువారలువట్టివారాతలంపా ॥మ॥త
మపైకీడొనరించు వారలవయిన్ దర్పించుటల్ రాజను| త్తములౌవారికి నీతిలోకులవిమద్వైషమ
హ్యసం ప్రాప్తికా|ర్యములోనష్టముదచ్చికాచుటలు తుచ్ఛత్రాణా రముల్ గానథ| ర్మమయారా

నాటమది దోచకయున్నదో, సాధ్వసావహా|స్థురరణరంగవిక్రమముదోఁగెడువారు ఫరాసు
లన్న పే| రెయుగడోఁరావుర్వాకు నికి హేతువుగాననని మాకుదోఁచెని|స్పరసుదనానవమ్మతడుభావ
మునందుఘనందుసేయరో ॥ చ ॥ విపులపరాక్రమాతిశయు విశ్రుతమూర్తి నటంచు తోటిధా|
త్రీపులుదోఁరంగిపార బెదరించెడిచాడ్పుననిప్పరాసులన్| గపటమునన్క్రతిన్ జాలకగాదలపో
యుటలెల్ల వేడిగా|లపుసిడిగాని గంపసిడిలాఁగుననుండదు మన్నెరేనికిన్ ॥ శా ॥ ఫల్లామంచిది
రావుగారు తనదోఃపాండిత్య సంపద్బలా|ద్యల్లాసంబునగర్వితుండగుచు రాకున్నాడుగా బో
లు మే| మెల్లన్ మీదోఁరదర్శనంబునకు గానే తంతుమంచున్ మనా|గ్భల్లుండై ఖరడాజవాటున
డసెన్ ఖానుండుతద్దూతతోన్ ॥ ఉ ॥ అంతటనవ్వకీలువినయమ్మున రచిసలాముచేసిమీ|యంత
టిఖానుసాహెబుల సాదరణోక్తులు బల్కబాడిరే|నంతతధర్మశాలి విలసన్నయసీలిమదీశవ
యుండుగో|రంతయువింత నేరని మహాత్ముడుమీకువిధేయుడెన్నిటన్ ॥ చ ॥ కరమరుదైన పేర్మిని
శ్రీకాకుళపుంనర కారుభారమీ|నరణివహించియోర్పునప్రజాహితమొప్పగఫౌజుదారికిన్| నె
రపెడి వాడవెల్లధరణీధవచంద్రులగూడకట్టునే| ర్పరయకయిట్టులాడ దగవానృగవాపగవాని
కైవడిన్ ॥ మ ॥ తలితంద్రాజులవంటివారలుగదా తల్పందివాణంపువా| రలుజూడన్ ధరణీజన
మ్ములుకుమారప్రాయులట్లాట కేవలరాష్ట్రదోక్తులు బల్కజన్నె పితరుల్ వంచింతురేమీరబి|డ్డలబా
దన్ కృపనివ్వటెల్లుకడకంటన్ జూడక్సారింపగన్ ॥ శా॥ మీచిత్తంబునకిట్లనూయబోడమన్
మ్లేచ్ఛాగ్రణీయింతడు|ర్వాచాతంత్రములెవ్వరెవ్వరలుమద్రాయల్ నివేదించిరోయీచాటూక్తి
కుయుక్తి కల్పనలచేయిూటుద్ధి నీకుండెనా| మాచేదీరదుతగ్గవారుదెలుపన్ మానేపునీధా త్యాజ
ముల్ ॥ చ ॥ అనితెగనాడియాయవను డర్థనాళ్యతాశల రాచవారికో| పునబడిదుర్నయంపు
మనివ్వానినవాడనియాత్మనెంచియు| క్కినుకయణంపగాందగిన కీర్తిధురంధరుడగ్గమందరుం| డ
నికృత నిశ్వయుండగుచుపా యనబందరుమార్గగామియై ॥ గీ ॥ అచటనడచినవృత్తాంతనా
త్మనృపతి| కంతయునునెరుగబనిచియనంతరమున| ఘోరకాంతారగిరిగుహాకుంజపుంజ| నదనదీ
దుర్గమములుదాటనాడునాట ॥ చ॥ చనిచని కాంచెగాంచననిశాతశిరఃఖరిచుంబితాంబరమును

లవణాంబురాసి జలపూరని రంతరచూర్మిమాలికా| నినదనమగ్రజాగ్రదవనీజనబంధురమున్ ఫ
రాసువా| రినిభరిఘుంచుబందరుపురీవరమున్ గరమొప్పడాయుచున్ ॥ సీ ॥ అభ్రంలిహోచ్చభ్ర
హారివప్రాయాయుధ శిలాకలితసౌధా వళుల్ గాంచికాంచి| మందరామందిరసం దీప్తబవనాళవ
సుందరాకృతి గతుల్ జూచిచూచి| విపృతాస్యగంహ్వర విస్తారితామోమ యాగ్నేయయం
త్రంబులరసియరసి|సమదసామజఘటాచటులగమాగమాతిప్రసంగంబులు దెలసితెలసి| రక్త
రాంకవకంచుకయుక్తదృష్ట| పాణితలచాలితకృపాణపటలజటిల| భీకరకరాళవదనులై పేర్చు
వారి| క్రూరులబరాసుజవానుల గ్గొనుచునరిగె ॥ ఉ ॥ రాయవకీలుగట్టాడ్యుటరాజిలుసుక్కచి
రత్నరత్నసూ|త్నాయతనంబునందు గొలువైచెలువైన యుయారమింతయా| రాయనగా
నుపించి రుచిరాయనకీర్తిధురంధరుండు సా| రాయణుడోఁయసంజెలగు రాయునిగాంచెను
రెడ్డినాయనిన్ ॥ గీ ॥ కాంచియాభాగ్యసంపత్తిగారవేంద్రు| సాంద్రకరుణాతరంగముల్ సం
గ్రహించి| సరసగూర్చుండి తనకార్యసరణియొప్పు| దతనికంతయు దెల్పె బండితవరుండు ॥ చ॥
అతడునునట్టికృత్య మునకద్భుతమందియనింద్యకీర్తిరా| జతనికి సేమిటన్ గౌరతయన్యులసొమ్ము
లకానగోరిడు| ర్మతియగువానికమ్ముసలిమానున కెవ్విధికోపముట్టగా| నతికెనసుయట్టిమానవు
డోయంచునుహోయని వచ్చనూచుచున్ ॥ ఉ ॥ రాజున కెంత వైరియపరాజితమూర్తులు
వెల్మవారలా| పైజగతిన్ బ్రసిద్ధులు రుభండనభూములరావువారల| వ్యాజముగాగ్రమోల్లుడిపిరం
న్నయాళంబటు గావునన్ దదు| ద్వేజకచేష్టలెల్ల గౌరవినన్ దలగోరు కొనన్ దలంచుటల్॥
॥ మ ॥ ప్రకటీభూతబలావలేపకలితప్రజ్ఞావిశేషాప్తిగాం| కకనిష్కారణమిట్టిదుర్నయపు మా
గణంబంటు వర్తించుచు| త్రకులగ్రామణికింతకాదోఁగిన ధర్మంబన్నచోనప్పరా| రికినైనన్ వె
నకంజవైవరుగదా కేచాల్గోత్రోద్భవుల్ ॥ గీ ॥ గర్వితారాతిరాజన్యకాండకంఠ|కంఠలుం
ఠనజాతరక్తాంబుపూర|మజ్జనవ్రతదీక్షాభిమానఘనులు| రావువారలువట్టివారాతలంపు ॥మ॥ తే
మపైకిడోసరించు వారలపయిన్ దర్పించుటల్ రాజను| త్తములౌవారికి నీతిలోకులవిషద్వేష
ష్యసంప్రాప్తికా|ర్యములోనష్టముపచ్చు కాచుటలు క్షత్రాచారముల్ గానధ| ర్మమెయారా

జకుమార మన్మథునకారావా తనిఁ బోఁదుటల్ ॥ చ ॥ తురకలునుంబరాసులతిదుర్మదులర్థము
మీదితృష్ణనె। వ్వరియెడ నేని తెంపు తెగువల్ గొనజూతు రయెందువచ్చియెం। దరుగునెయి ట్టి
దునాయ పుటారడి కెంతయుని య్యకొల్పుటల్। నెరవరిగాఁడు రాజనుచు నిష్ఠురవాక్యములు
గ్గడింపుచుఁ ॥ క ॥ ఆరెడ్డి నాయకుఁడురం। గారాయవకీలునతికృపావనలోలుఁ। గారామె
ప్పగరమ్మని। గోయందొరదర్శనమునకుం గొనిపోవఁ ॥ చ ॥ ముదితమనస్కుఁడై యతడ మా
ల్యమణీ ఖచితంబులైనరా। ట్సదనములాపణంబులు విశాలశిలామయవేదులద్భుతా। స్పదవి జ
యధ్వజావళులుపద్మసరః ప్రకరంబులుఁ జర। న్మదవదిభ ప్రకాండముల మందగతిఁ గనుగొం
చునేగుచుఁ ॥ శా ॥ ఘోరాకారులు శోణితాననులు రక్షోవీర సంకాశులుఁ। ఘోరాగ్రుప్మ
ద్రద్విమ్మరిలేదు రసంభావింపుచుఁ మించిశ్వం। గారంబై నహజార ముఁబధుశిలాకత్వ్యాంతరం
బుల్ వృష। ద్వారద్వారక వాటముల్ గడచి సౌధంబెక్కి యాచెంగటఁ ॥ సీ ॥ రత్నపాంచా
లికాగాజత్కరాంభోజకలితవాలప్రకీర్ణకంబు। మణిపంజరాంతరామానసౌకస్సంఘ సం
ఘటితాలాప జనచయంబు। చంద్రోపలస్తంభ చకచకద్యుతివృషా కౌముదీముదిత వీక్షణచ
కోర। మభ్రంక షాభోగ హర్మ్యగవాక్ష గతకాంత ప్రతాన ముక్తావితాన। మగుచు గనుపం
డువైన సౌధాగ్రభాగ। చంద్రశాలాంతరంబున చందమామ। రాతి కురిచీల మీద ఫరాసు
దొరల। సొంపు దొరలగనుంగొని చోద్యమంది ॥ మ ॥ కుతుకంబొప్పగఁ గాంచె నందుకపి
తాన్గోరయం దొరన్ బ్రస్ఫుర। ద్ధృతి సంరంభ నిరస్తమేరు హిమవద్వింధ్యాద్రిరాణ్మందరు
న్। శతకోటి ప్రసవాస్త్ర సుందరరమా చంద్రాననా పాదప। ద్మతులాకోటి ఝుళంఝుళా
రవయుతోద్దంచన్మణీ మందిరున్ ॥ గీ ॥ యిల్లుగనుగొన్న మన్నిని హేజుబారి। కప్పరాసుల
యకిమీఁడు చెప్పరాని। మెప్పురాగప్పురపు విడ్యమప్పుడొసగి। కుశలసంప్రశ్న మొసరించికుతుక
మొదవ ॥ క ॥ ఆరాయభారివచ్చిన। దూరాగమనంబుచూచి దోడ్తోనడిగెన్। నీరాక కేమిగ
తమని। గోయందొరతనదుబాసికులమాలముగాన్ ॥ క ॥ మద్దాలరెడ్డినాయుడు। తద్దయునా
రాచవారిదౌత్యముసర్వం। బుద్దవిడి దెలుపదెలియుచు। నద్దిరయనిముక్కుటంపుటక్కజమం

ద్దెన్ ॥ ఉ ॥ బందరుపట్టణాధిపతి భాసురభోగపురందరుండుగో। యందొరగారు విస్మయాకరంబి
టువంటిదురాగతంబురా। జుఁదరకాతడున్ దలచుచున్ వెసరావుకులాగ్రగణ్యుపై। కిందిటమా
దియేగగమకించుట చోద్యముగాదె యారయన్ ॥ ఉ ॥ మానితకీర్తిఁగాంచునభిమానధనుల్ ధ
రరావుబారున। స్థానమొనర్పనర్హులసమానపరాక్రములట్టివారిపై। పూని కెచేసికార్యగతి
పోంకముసేయుటతెన్నుగానిమ। ర్యానితమానునప్పునలి మాను సురాజునుబుద్ధిమంతులె ॥ వ ॥
మునురాచాతడు వెల్మబిడ్డమునుమమ్ముంజూడగావచ్చివా। రనువారయన్ వివరించుచో తగదుమీరున్
మీరుచూపోపకుం। డని వైరంబున పోరుపెట్టుకొనియిట్లాడంగ వాదంచుమీ। కినుకల్ మానిపిపుచ్చి
నారముప్పుదూర్కిన్ వారినత్యంతమున్ ॥ మ ॥ అభిమానంబె ధనంబుగాఁగలుగువారా రావు
వారల్ మహా। విభవుండీవ డటంచునోడరరణావిర్భూతమై పేర్చుఁ బ్రా। ణభయావేశముతే
శమైనగనుగానంరాకరేచలఁగో। త్రభవుల్ చావనుజంప్పరాజునకయుక్తం బిట్టిచో వైరముల్
॥మ ॥ రావువారిగడీమీఁదరాచవారి। పనుపున పరాసువారుకోపంబుజేసి। నడచినారనుడు
పిక్కటిఁబాడమకున్నెమామకీనులకిదియధర్మంపు తెరగు ॥గీ॥ నేరమొదివినచో నెట్టి క్రూరమైన। క
ర్మమునకొప్పటిదిజగత్ఖ్యాతిగానినిరపరాధులపైనిట్టిపరుసదనపు పనియసంభావ్యమనిదూలబలి
కికోనుచు ॥శా॥ భీమాటోపునినాభిజాత్యపురుషుం భీమప్రతీకాశుమా సామర్థ్యానుసమాఖ్యు
నింబనిచెలప్కలోనికింబోయిమ। త్సామర్థ్యం బెరిగించి ఖానునకు మాసాటూసికిందెల్పిర
మ్మామాయామయుడైనరాజుపలుకుల్ మన్నింపరాదంచుఁగొనెన్ ॥ గీ ॥ రాజుపిషనొక్కి చెవినాని
రావువారి। తెరవుబోరాదుమసకుతద్దేశరాజకార్యమెల్లనుమేమె సౌకర్యపరిచి। యర్థముమొనగూ
తుఁదిమిదిముఖ్యమనుచుపలికీ ॥ మ ॥ మనకత్యంత హితంబుగూర్చిన జగస్స్వామీ స్యూప్ జూమీ రావువా।
రనియున్ వారికుటుంబసంగతులరై యచ్చో ప్రవర్తిల్లువా। రనియున్ వారికి రాచవారికినిప్రత్యా
సక్తివైరంబుమ। న్ననియుఁ దెల్పుడిచేసియీవిషమకార్యంబున్నివారింపుమీ ॥ చ ॥ అనినియ
మించిరావుకులజాగ్రణిబంచినమంత్రి వెంటమ। తేనుడనుజాతివానినతితీవ్రము గాదగునుత్తరం
బుతె। ల్లనులిఖియించియిచ్చి కుశలంబుగపొండనిపంపనంతవా। రనుచయనంబుసాగిచసిరు గ్రత

రత్న రగాళిలింపుచున్ ॥ గీ॥ యిట్లు జనుచుండ రాజమహేంద్రపురము। గదలి పెద్దాపురమునలక్ష్మ-
యవసించి వాయకలయక మున్నె దుర్వార ఘోర। వితత చతురంగ సైన్య సంగతము గాగన్ ॥ మ॥ అ
ట పెద్దాపురి పట్టణంబున నెమున్నా వాసముల్ జేసిమి। (ఘటికృత్యంబు కృతప్రయత్నులయి జెం
దన్ జాగ్రదాలోకన। స్ఫుటవైశద్యము నొందికాండ్రగుచున్ జొపట్టుచున్ ఖానుడ। చ్చటికిన్ వ
చ్చు చెరింగి దండమున హర్షంబంద రాజెంతయున్ ॥ గీ ॥ ఖానుడచ్చట నిల్చి నిఖాము నకున్।
పోలునాటాది యగు సర్వ భూమిపతుల। రాజ్యములు వారివారికి పూజ్యఫణితి। తేరగడ జేసియి
చ్చుచుధీరమతినీ ॥ గీ ॥ అచటనొక రెండు దివసంబులధివసించి। కదలి చేరెను లక్ష్మయ కశిమికో
ట। యంపగల శిరివచ్చి కృష్ణమందరనుపు। మతేనా నాంహ్వయుడు నృపరాయమంత్రి మణియు ॥ ఉ॥
వచ్చినవారిగాంచి చెలువంబున బూనియ నెమ్మనంబునన్। హెచ్చిన కౌతుకంబున సహానయ
శుండగు మంధరయంత్రపెం। వచ్చుపదంగ బంపిన మహా మహుమతాను గౌరవింపుచున్। ముచ్చ
టనేల్పి యంతటగు మందరపల్కహితోక్తి మెచ్చుచున్ ॥ ఉ ॥ హైదరు జంగు నింబిలిచి యా
యనకుం దెలియంగజెప్పియ। శ్యాదరనీయ దైనసుగుణాఢ్యుడు మాకు గుమాపమానుడున్।
సోదరసన్నిభుండతని సూక్తులు లేస్ప్రగహించుటుత్తమ। స్వాదసుధార సైక పరిచర్యలు
జూమ్మని సంమ్మదంబునన్ ।చ ॥ అదియనుగాక రాఘుకు లజాగ్రణి తోటనిఖా సమస్తమున్।
మదుపరినిష్ఠితంబతని యన్నన శేయుట మంచిమాటరా। మదితవిరోధ బద్ధుడయి యోర్వక చేయు
కుయుక్తి నీరబు। ద్బుదమని త్రాసిషంపె నిదిబుద్ధిపరంబని యెంచిచూడుమా ॥ గీ ॥ యింకమనమి
ట్లు బొబ్బిలి కేగుపనికి। కారణంబేమి గనకత్రికాంకుళంబు। మాగణమున బోదమనుచు సమ్మతిగ
బలికె। యొడబడియె ఖానుడును బూనియుక్తికపుడు ॥ గీ ॥ అప్పటికి మంచిదని వచ్చి యాత్మలో
న। ఖానుడూహించె దమ్ములగూటికిగొనక। బందరయ్యను బంపి యచ్చోట బట్టుజేసి। యత్తరమునె
చ్చి నారన్న యుత్తలంపు॥ గీ ॥ క్షత్రవర్యుండు హైదరుజంగు గలసి। చూచితిరె మిత్రాకింత్రైన ము
టగొనక। రావుకుల సంభవుండైన రంగనృపతి। కార్యమితర ప్రపంచంబుగానొనర్చెన్ ॥మ ॥ము
నునే సంతయు విన్నవించుమపారపున్ కుచ్చస్సలకున్ వారు చేసిన తంత్రంబునకున్ సమానమయి మా

చిత్తానకున్ దోచియుం। దెసెలేదో నమజేయదస్తునకు రాడీ రావువంశోదధియుం। దనుమాటల్
నిజమేక దాయనుచురోషావేశమెక్కించుచున్ ॥ క ॥ యెక్కడి బందయ్యప్పుడు। మెక్కడి బొ
బ్బిలిగ డీమరెటగోఱందో। రికార్యము నడిమించు। ద్రోక్కాట మేలనుచు రాచ దొరబ
ల్కుటయున్ ॥ గీ ॥ ఖానుడటమున్ను జ్వలితకృశానులీల। పగిదిగనుపట్ట నారాజు పలుకులంత।
వన్ని యవహించె మిగుల ప్రవర్గ్యాజల్లు। చాలచందంబు చెలుపుచు భగ్గురనగ ॥ మ ॥ కలితక్రో
ధరసాంత రంగుడగుచున్ ఖానుండు దర్పించి చా। యలబంచెన్ బహు గూఢపూర్వగతులన్ యో
ధంబుగానేగి బొ। బ్బిలి ఖిల్లానలు దిక్కు లారసిత దాభీలస్థితి సూఫార్తి నాజిం। గలుషాడీమయి యోధా
నులన్ దెలసి రంగారాయునిన్ గాంచుచున్ ॥ గీ ॥ ఖాన్షుహామిమ్మురమ్మని కాకితంబు। వ్రాశి
నాడని చూపి శీఘ్రంబుగాంగ। వర్తమానంబు దెమ్మనవారు యనల్లి। నరిగిగిరి కాననమ్ముల తెరగు లర
సి ॥ మ ॥ హరకాలాలిటు వచ్చినారు భవదీయ్యా లోకనేచ్ఛారతిన్। దురకాతండనిపించి నా
డనిన సంతోషించి రంగక్షమా। వరచంద్రుండును కొల్వుకూటమునకున్ వారింగడు న్వేగరా।
నరుసంపించిన వారువచ్చిరి మహానందంబు సంధిల్లగన్ ॥ క ॥ హరకాల్గాం నివచ్చిన। ధరవా
నాచూచి హర్షపరవశుడగుచున్। శిరసావహించి కొనచున్। తిరమగు బహుమానజ లధిదే
ల్చెన్ వారిన్ ॥ గీ ॥ అపుడు రంగక్షితీశుడే కాంతమందు। నుండి యినుగంటి వంశపయోధి చం
ద్రు। నరసరాయుని బిలిపించి గురుతరముగు। నాదరంబున గాంచి యిట్లనుచు బలికెన్ ॥ శా ॥ ప్ర
జ్ఞాశాలివి ధైర్యవంతుడవు శుంభచ్ఛౌర్యకల్పాంతశ। ర్వజ్ఞుండీతడనంగ సాహవముల ప్రఖ్యా
తి గైకొంచు కా। ర్యజ్ఞత్వంబున నీతిపారగత చేరంజిల్లితిన్ మేదినిన్। ప్రాజ్ఞుండన్నిట సాటెనం
గితివి నీ భాగ్యంబు సామాన్యమే ॥ మ ॥ పరమాప్తుండవు మాకు బాంధవులలో భావింతు వత్యం
తరా। జ్యరమా వైభవమందిమేమలర కార్యజ్ఞుండ వైమద్విష। ద్వరులన్ దృంతువు సంగరాంగ
ణములో। వ్యాలోల ఖడ్గ ప్రభల్। హరిదంతమ్ముల గ్రమ్మనాయొదుట సుధ్యచ్ఛౌర్య ధైర్యంబులన్ ॥
ఉ ॥ నీభుజదండ చండిమ ననేక విరోధి ధరాధిపాగ్రణుల్। వేభ నియుక్తంబి కాంగులయి ఫీగి ప
సం గరణాంగణంబులో। శోభిలుచుంటి నిర్మలయశోనిధి నైభ వతీయనీతిచే। ప్రాభవమంది యుం

టి బహురాజ్య సుఖంబుల వృద్ధినొందుచున్ ॥ క ॥ నాయవనీరాజ్యంబన, పాయంబుగ జే
తువరుల భంజించియతఁడు ।యీయున్న వారిలోపల, నాయంతటి వాఁడవీవునర సారాయా॥
మ॥ మనలన్ రక్షని త్రాశిఖానుఁడనిచెన్ మద్వైరిరాజచ్ఛటన్। మనపైనేరములేమి జెప్పెనుకొను
న్మత్తుల్ ఫరంగుల్ వడిన్। జనగావచ్చునె లేక నేర్పరులఁ బంపన్వచ్చునో దెల్పవే। సనయప్రక్రియ
రాజకార్యసరణుల్ చర్చించి ప్రజ్ఞానిధీ॥ చ ॥ అనవిని నీతిపారగతనందిన వారికి మీకు రాజకా ।ర్య
నిపుణభావముల్ దెలియుట బ్రహ్మయైనమదాత్మదోచిన ।ట్లని యెదవైరి జేకొని నయాతఁడు ఖాను
డు వాని నెమ్మదిన్। గనక జనంగ రాదుత్వఁగనైకొని బుద్ధిదలంచి చూచినన్ ॥ శా ॥ ఖానందాటను
ముందు ఖానునిగనంగా నేగుటే కార్యపుం। త్రోవా నిప్పుడు వాని నెమ్మనములో దోఁచెన్ గడున్ నే
రముల్। నీవల్లూకనక జేసి నాడవనుచున్ నిత్యంబు రాజచ్ఛటన్। లావైక్రోధము బుట్టకొంచెము
లుత్తాలాయించి చెప్పన్ గదా ॥ క ॥ కావున నీన మయంబున, నావిధమంతయును దెలియనం
పగవలెజుం।మీ వేగదగినవారల, నావినిసమ్మతిని రంగనరపతియంతన్ ॥ మ ॥ తగఁ ప్రత్యుత్తర
ముల్ మహావినయసంధాబంధుర స్ఫూర్తినై, నగనీయండ గురంగరాయనృపతున్ ప్రాయిం
చి పంపించెనిం, పుగ నావచ్చినవారి సంగత ముగాంభూరిప్రవత్తాపైకర। మ్యగుణాలంకృతుడా
మెరాన్వయనిదంమన్న ప్రభుగ్రామణిన్ ॥ మ ॥ అతఁడున్ తగ్గ బలంబుతో నరిగి ఖాన్ ప్రాంతప్రతీపో
ద్ధతా। కృతియాహైదరజంగు నుగ్రతమదృగ్వేల్లద్రుషా పావకో। ద్ధతకీలాముఖవిస్ఫులింగుగని
యాత్మన్నివ్వెరంగందుచున్। హితమున్ దెల్పుచునజ్ఞదాస్తుగుజరాయించెన్ సమంచద్గతిన్॥
గీ ॥ అట్టులరుదెంచి పొడగనునంతలోన, నేరపరముకన్ను దోయికి నెరగబారి। యెర్రఁడాల్జా
పఖానుసాహేబుగారు, నలిగిదామెరదమ్మన్న వలనుజూచి ॥ శా ॥ యేలా రాదుభవత్ప్రభుండి
టకురాఁడేనిన్ మరిన్ మేల్గడీ। ఖాలీ చేసి యథేచ్ఛ నేగుమని మీ ఖావందుకున్ వ్రాయుమీ।
వాలాయంబుగని ప్పుడీపనిజ్వాలదైవశ్వానగుండోయనన్। చాలాకోపముతోడ మండిపడి పాశ్చా
త్యుండు బల్కెన్నవ్విడిన్ ॥ గీ ॥ అట్టిపలుకాలకించి దమ్మన్న యనియె। కోటఖాలీయొనర్చుటకేటి
సబబు। మావలన నేరమేమి మీరావుగారు। తమ్ము దైవంబు మారుగాదలచుచుండు ॥ ఉ ॥ నేరములే

నివారిమముని ష్ఠురవాక్యములాడ మీకుజ। న్నేరుచిరాంతరంగుడవనీభవచంద్రుఁడు రంగరాయనిం।
గారుభవన్నిరీక్షణనికామమనః ప్రముదంబెనైకొనన్। గోరినవాఁడతండు తమకున్ గరుణింపఁగన
హర్హుఁడన్నిటన్ ॥ ఉ ॥ యేమిక లేక యిట్లుదగునోటుభయోక్తులు బల్కమీరహా। కీములుయిం
చుకేనిబరికింపక యస్మదరాతిరాజులే। మేమువచించి నారొం యవనేశ్వరవారలు బల్కినట్లుగా।మీ
మనసిట్టిదైనదర మేమెదురాడగమాకు మీయెడన్ ॥ ఉ ॥ రాయనిగారివద్దనపరాధమెఱకించుక
యేనిలేదము। న్నేయిటువచ్చి విమ్మురమ జీయగతిన్ పొడగాంచుయుక్తికిన్। మాయకుమైనయ
న్మదరిమానవ నాయకుఁడిందుగల్గుటన్। రాయడిపుట్టునన్నవి ధురంబగు బుద్ధినిరామి దక్క
గన్ । గీ ॥ మాయడలనిట్టి తక్సీరుమాపుచేసి। కాంతదయచేస్తిరా రావుగారినిపుడు। తావకీ
నావలోకనోత్సవము నరవ। బిలువనంపింతు ననవుడు నలుకవోదమి ॥ చ ॥ తరమిడి చూచి
దమ్మనృప ధర్మనయప్రకట ప్రసంగముల్। కరమనుకన్న శల్యములుగాఁగ బోరింబోరి నాటెనన్
ముహూ। స్థిరగతిఖాను డిట్టులనుదోర్బల సంపద విర్రవీగియు। ప్పురుషుడు మాకుమామనలి
పోరదలంచిన చూడిక్కదెల్పెడిన్ ॥ శా ॥ కాలున్ వ్రాయము తానురావలవదింకన్ గోటఁపై
త్వల్లిజా। గాలోనుండక లేచిపొమ్మనుచు లేఖల్వ్రాసిపుత్తెంచుమీ। వేళన్ కూడక యుండెనే
నినికనీవే పోయి వేగంబఖి ।ల్లాలోనుంచి వెడల్చమంచున తడల్కంబల్కె సెల్వొందుచున్ ॥ ఉ ॥ బొ
బ్బిలివచ్చి దమ్మన ప్రభు ప్రవరుంగని ఖానుసైన్దనా। గుబ్బకొనం జనించు పలుకుల్ చెవినించి
నఘద్యమాదిలో। నుబ్బెడు నర్థమోహమున నుక్కుమెయిన్ బెదరించు నేరుపుల్। దబ్బర
నుద్దులాడుటలు తల్పది వాణపువారినైజముల్ ॥ మ ॥ గరిమీచూపిదివాణ మర్థకృతకాంక్షన్
వంచనాపూర్వభీ। కరచాటూక్తులు బల్కనంత నెగడీఖాలీయొనర్పన్ రిపూ। త్కరముల్ న
వ్వబలా యనంబు మదిలోఁగా వింపనెంతాటపా। టరుషాదర్పితుఁడత్తు రమ్మడను చోదక్కో
డగానేటికిన్ । ఉ ॥ కోరిన యర్థమెంతయిన కొమ్మని యీనెడ బాటుజెందియు। న్నార
ము నేరమించుకయు నాయెడలన్ సరకారుపట్లలే। దూరకక్రూర కర్మమునకొప్పి వధూజనతా
సమేతులా। వారలమైన మాపయికి వారలు వత్తురె ద్రోహబుద్ధికిన్ ॥ మ ॥ అపరాధంబనుమా

టలేనియడ నర్థాపేక్ష చేభీకరా। లపనంబుల్ బచరింతు రింతియరగోల్లా నంబుచేనెత్తివ। చ్చుబనుల్ బుట్టవుబయిక మొంతయినవం చాడింపకపింతుము। ధనాపుటానంగము కించువార ల కయుక్తంభుల్ దురంపుంబనుల్ ॥ ఆ ॥ కావుననిందుమైజడియ గాబనియేమనియాత్మవగా చిం। తావలమాన సంశయ కృతాఖి లచింతలు మాన్పిపుచ్చిష్ఠ। ర్యావనధా యమాన హృద యాం బురుహుండయి రంగరాయధా। శ్రీవరుడుం డెనంత రుపదింద్రిల ఖానుడు బూశిచెంగ టన్ ॥ గీ ॥ చేరియిస్టానులాపముల్ జేసికొనుచు। రాచకార్యంపు సరణిలారావువారి। ము చ్చటలు కొన్ని దెచ్చి సమ్మోదమొదువ। తానురాజానుడానిమంతనమునలిపీ ॥ మ ॥ మనకుల్ బందరునుంచి వచ్చిననుధామా ధుర్యవాక్స ంగతుల్। వినతిగ్రాహ్యాము లిందుమీదనొక డావె ల్లాతడర్థానాధ్యుడా। యనచేకట్నము పేరువాడుకుని యర్థానాకృష్టి గావించిపై ।జనుటల్ నూటయ నానతండుమది హాషణాంబం దెతద్రీతికిన్ ॥ గీ ॥ అంతనపుడువా రలఖిల సైన్యము లతో। కశిమికోటగదలి కదురయమున। నొప్పమివులనడచి యొడ్డాదమీదుగా।బోయిదేవులప ల్లిపొంతదిగిరి ॥ చ ॥ మనసరిహద్దునన్ ముసలి మానుడు రాకొమరుండు బూసియున్। మొన కొనివచ్చి డిగ్గిరనుముచ్చట లండెనురా వుగారిక। య్యనుపమ ధైర్యుడప్పుడురయంబు మె యిన్ చలి కానివంశజున్। ఘనయశు వెంక భూధవశిఖామణి నంపవలంపు వేడుకన్ ॥ ఆ॥ పో డిమిమీర రాముడనుపూరుము చిక్కాలవంశజు డగడున్। దోడుగగూర్చి నమ్మదముతో దగును త్తరముల్ రచించియా। రేడనిచెన్ ప్రతాపవిధురీకృత సర్వదిగంతవైరినే। ప్రౌఢుద యుండద యామయున మగ్రయశోహారి ణాంకు వెంకయన్ ॥ చ ॥ అతడును నేగి యయ్యవను నాన తికట్టెదుటన్న్నిమున్నుదై। హితమున యమ్ముదోపగనుకించుకకొంచకయుగ్గడింపుచో। నతడు నుకోపఘూర్ణితహృదంతరుడైనడపెన్ వెసన్ భవ।క్షితిపతికోటదా వెడలిశీఘ్రమెపోయెను లేదోనావుడున్ ॥ ఆ ॥ హైదరజంగుతోననియెనప్పుడు వెంకనృపాలమౌళియున్। మాదొరగా రొక్కింతయునుమానము లేక కృపార్ద్రమైనమీ। యాదరణన్ మొలాజుమతుకై జనుదేదలచున్న వాడున।మ్మోదముచేరరమ్మనెడిముఖ్యముగాతమకొలువచ్చినన్ ॥ గీ ॥ వచ్చినయనంతరమ్మునవా

రుతమరు।గలసిముచ్చటలాడుగారవమున।వ్యగ్రతయనంగరాకమీవచనసరణి। నడపగలవాడ తండనినుడువుటయును ॥ చ ॥ పలికెదవేలయిట్లు పసిబాలలతోడుతమాటలాడిన। పువ్వులుబ చరించినట్లుచనువుల్ నెరపేవదిమంచిమాటగా। దలఘుపరాక్రమాతిశయుసాగనికోటవదల్చురీ తిగా। దెలియగ్రాయుమిప్పుడనితీవ్రముజూపుచు ఖానుడట్లుటన్ ॥ గీ ॥ కసరొకించుకదొట్టి వెంకనృపుడపియె। రావువారికినీకుపూర్వంబువైర।మున్నదాయేమికావణ్యముప్పతిల్లు। కార ణంబేమినీక మోఖానవర్యా ॥ సీ ॥ సరకారుపట్టునడురహంకృతివహించిమస్లుబాటుశనానము నలినామొ।పైకమీజాలకబాకీకటాయించియొరగొడ్డియులుబల్కుచుండినామొ। తమకునిష్టము గానిదారిగృష్ణగమతిగేడించియజావుగానోడినామొ। నాడుసాదేమైననయర హితముదైన నడకలేమనియునడచినామొ। దొంగలమెమేము యిలుకెల్లితొలగునంత। పను లుమాకేమినేర ముల్ పంచినావు। నాహెబుసుబావు నీవనుజంకువోడవి। కొలుగావలెననుటయేకంటకంబె॥ క ॥ స్త్రీబాల వృద్ధజనముల। తోబహు కాలముల నుంచి దొరతన పుపనన్। శాబాసి గీలు గొంటివి। మీబోటి సుబాల వన్నమే మలతులమే ॥ క ॥ అవరోధ జనముదోడ్కొని। భువిజ నములునవ్వ కోటబోని డిపోవే। తువుమాకు నేమినీకే। యువివేక పుతెరవు బుట్టనగు నాఖా నా ॥ మ ॥ ఆధికారంబు వహించి వచ్చిన సుబావా మీదఖా వండవె। విస్తధినైననన్ సరకా రుశిస్తుఫణితిన్ విత్తంబుచిత్తం బురా। వ్యథలం గొల్పక గొందునేనక మీరాకోట ఖేటించు డన్। పథముల్ దప్పినబల్కుబల్కుదగునే పాశ్చాత్యలోకేశ్వరా ॥ చ ॥ యికనొకమాటకోట వెడలించెద నన్న ప్రతిజ్ఞనీకుబూ। నికయయియుం జనేని ధరణీధవచంద్రుని జిన్నవారితో। నక లుపవృత్తి నైటదిగునట్లుగ జేసెదనీవువచ్చిగొం। కకబలుకోటలో డిగుసుఖంబుగ నస్మదరాతి దక్కగన్ ॥ చ ॥ పొగలుచుమార లిత్వడలిపొమ్మను సుద్దులుకోటలోనమా। పగతురదెచ్చిడిం తుమను భాషణముల్ విపరించిచూడగా। తగువులుగావు నూజివాతపథమ్ములు గావవిమీకునిట్టివి। య్యగణితపౌరషాధికులమా మముబోట్లకు గావునహాముల్ ॥ శా ॥ సాహంకారుత వైముదియ్యా రిపువాచావద్ధతిన్ బోయినన్। ద్రోహంపుంబని గూడజెట్టుకొను టెంతోనిక్క-

మాకునం। దేహంబేమికి కోటవీడుటలు మా దేహాలతో నొప్పలే। మాకా యిట్టిదురాగ్రహం
పూనుటలేల ప్రేలఖాన్ సాహెబూ ॥ ఉ ॥ నాయమదప్పి పయిఁ రణంబొనరించుట కెత్తి రా
మేమా। యాయతనస్థలుల్ దొలగియన్యగృహంబులు గోరి పోముమీ। చేయగలంత చేయుడటు
జేమును నెన్నుదుటన్ లిఖించునం। హాయువు దప్ప నేరదని యాయన రాయని జేగ్రమ్మరన్॥
క ॥ రంగారాయనృపాలుని। చెంగటికిఁ జేర నరిగి చెలికానికులుం। డంగీకృతాహవవిధియై।
సంగరమె పధానమనుచు సర్వము దెలిపెన్ ॥ గీ ॥ తల్పియచ్చి ద్రకనూని తెరగు జూడ। బవ
రమునకోహటింతునన్ బలుకె కాని। సంధికొండబడుమాటల జాడలేద। మీదటిప్రయత్న మొనరిం
పమేలుమనకున్ ॥ మ ॥ కలనైనన్ మనకున్ దివాణముపయిన్ ఖడ్గంబు సారించుటల్। కల
లోనన్ విహితంబుగాని యది నిక్కంబింక స్త్రీబాలవృ। ద్ధలమూరమ్ముగ నంచి పొంచి కొని
యసోకక్షితిన్ కోటలో। పలనిల్తామటుగానిచో ననివడన్ భంగంబు వచ్చున్ నృపా ॥ ఉ ॥ క్రూ
రతరాజు ఖానుమతి కోమలమై చిగురొత్తగా మహా। వైరము జెంచుచున్నెడ దివాణము వారున
యమ్ముదప్పిరు। ర్వారగతిన్ శతాంగహయవారణఘోరచమూశతఘ్నికా। వారముతోడ
మిస్సురయ వైఖరి రానిటు లుండయుక్తమే ॥ ఉ ॥ వయ్యనలేల రంగపృథివీవరజాగ్రత
నొందియుండమటే। తియ్యము నెయ్యమైనమదదీరతనిగ్రహింపుమంచు వెం। కయ్యపచింపు
డున్ నృపశిఖామణి యిట్లనుడాగి యుండినన్। దయ్యము నెత్తికోల్లపుడప్పుడు బోమన మొట్ల
చేసినన్ ॥ ఉ ॥ వానిక చేరిభీకరత వానిజవాబులు వానికైదమున్। కానికగా పుసీరలవి గస్గ్గ
నిభీతిలనేల యర్థమె। హైనగ్రహింపగా దలచియాడెద రింగల కెంకవింత మీ। కైనవిచార
మేమిచను డాంగని యుంచుక యారడింపుచున్ ॥ క ॥ విమతతగాని యొక్కదివా। ణము
వారిక్కడికి దూగినడచిరయెనిన్। సమయాను గుణక్రమమే। గమ ఆగమనంబు లెన్న గానుచి
తంబుల్ ॥ గీ ॥ మనవిరోధిరాజు గానివారువచ్చుచో। వెనక ద్రొక్కిపోవు టనుచితంబు। వీర
వర్యులైన వెల్గోటి శాసనాం। కులవిధంబుగాదు తలగుచూడ్కి ॥ చ ॥ మనగడిదుగణాయంబలు
ప్రమత్తుల ధర్మము మత్తుగొల్పని। మ్మెనగల యక్కిపోటరుల మొక్కలుపోని మగంటమాలిభ

ల్ యసనకిటులాడనీకు దగుసామ్యగనాభి యలందిచంకలే। త్రిశబనేమి యాత్మబలదార్ఢ్య
ము దాగణుతింప నేటికిన్ ॥ గీ ॥ ప్రధనభూముల బియతీకపగ రనుడచి। జయము జే కొన్నన
తీక్కతిజగమెరుంగు। రణముగుడిపి నవీయలు రావువారు। మాతుకారకుదాల దొలగుటమంచిపని
యే ॥ చ ॥ వెలమలమోఘవిక్రమయువిశ్వధరావలినందనేల్లడి। క్కలవిన కారయ రేచరల గో
త్రులపౌరుష మంపరావువా। రలభుజశక్తి యద్భుతకరంబటు గావునసట్టిదైన యు। క్కలమున
బుట్టిరంగనృపకుంజరు డోరసిలంగ నొప్పనే ॥ గీ ॥ వేవజేపట్టి గజగాడి విడిచిన। గత్వ
రములైన ప్రాణముల్ గాచికొనుట। కామ్యగాంకాకన్ శౌర్యగహంబుగాగ। వెలయ
నక్కీర్తిన్ గోల్పోవువెర్రిగలడే ॥ శా ॥ లాసూమయఖ్యుల కెల్ల నొద్దగర సాలావారియోల్గో
లుపా। కీ రామాను గురాలపౌజు నకు రాజొక్కన్నయ్య పాలంభదో। వ్యాసంగంబు వరింపతాం
ద్రకులజున్ వప్రంబరాబాకుగా। జైసాచన్ బురికొల్పిశాశ్వతయశస్సంపాదినై పోల్చెదన్॥
ఉ ॥ ఆదిమవీరయోధతతినైన వెరంగొనరింపజాలుమ। తోస్పదయడల్గనావిమత శూరవరేణ్యులు
వల్గితంబులో। నా డిసిశీలతస్తదధిపాగ్రణులైన ఫరాసువారినా। హైదరుజంగుసొక్కమొగినా
హుతిసేయ జెరోకువచ్చినన్ ॥ ఉ ॥ రెండవరావణుండననరి ప్రభుభీకరుడైనబావుసా। చం
డతరాగ్రహంబున వెసన్ గవియన్ స్థిరధైర్యుడైన మి। త్పాండితిమీరసాహసికతం దగిరాజ
పుకోటగావడే। ఖండితశత్రుడౌచు నినుగంటి నృసింహుడితండు సాధ్యుడే ॥ గీ ॥ యెంత
ప్రబలులైనయెత్తివచ్చినశత్రు। లెల్ల దెగకయుండరీ నృసింహు। వాలుచేతప్రాంశుశైలముల్ భే
దింప। బడవె వజ్రిచేతివజ్రమువలెన్ ॥ క ॥ యినుగంటి పెద్దనరసా। వనివరుడానటను దానవ
రిపుసదోత్సాటునసింద్రశనయుతైవడి। నని నలిపెద వైరిభీకరాకారుడనై ॥ చ ॥ ఘనతరదా
వపావకశిఖన్ జోరబారుట యూని జెబ్బులిన్। జెనకుటమృత్యుసన్నిధికి జేయటయేమ్మెదనాను
కొంటకా। ర్వనితలగోనుకొంట యతివీరుని మాయినుగంటి నారసిం। హ్వుని నెదురందలంచుట
రణోగ్రుడనందగినట్టి వైరికిన్ ॥ క ॥ పరసైన్యాంబుధి గ్రోలుచు। మెరసినకుంభజుడనంగ మిన్నం
దవిభా। సురమగునెవ్వనియశము। నరసింహుని యెదుటనిల్చు నాశత్రుడనిన్ ॥ చ ॥ ఖరతర

శౌర్యకేళిమయి ఖడ్గసముద్గత ధూమరేఖమై। నిరుపమ కోపసంజనిత నిశ్వసితశ్వసనేరితంబు-
నై। గరిమవహించుచుండు నిరుఘంటిన్నృసింహ మహానలంబుదా। పరబలవాహినీనాళి గలపక్
దగదేరుదు గంటగాల్చుచు ॥ ఉ ॥ భాసురశౌర్యదృప్త నరసప్రాణిపుడుత్తమవాహమెక్కి-
తా। తాసిలగర్జగల్ జయరహస్ఫురితేజముమాయ జేయగా। వానిచిబోలెనాయమునపైరిభయంకరు
డై మొనంగెనన్। బూని యుగీనిరుక్ దోలగిపోవక నిల్చునె మాటలేటికిన్ ॥ గీ ॥ యీగడిదు
గమీగయుతలీ తెలగాంబలమీ మూకిబా। లీగజవాజిరాజితతులీ మనబాంధవవర్గమీయరా। బా
గమియామకుంభపురి బల్లిపు ... రిత్తపోవునే। భూగగనంబులొక్కటరి బొక్కిపవక్ జగ
దంబు జూపకన్ ॥ గీ ॥ యింత ... గ్రిగలిగిమీయంతలేసి। మదమదిరుగని వగటమి మాయమన
లు। పట్టనాయక బలముతోనెగసిరెదుర। మామొనగము జూపబాపురేమనలకగునే ॥ చ ॥ అని
బహుభంగులన్ దనబలావళికప్పుడు విజృంభణంబునే। ద్వనవివరించిపైననియెబోరున నాదటుయిమిం
చనాధరా। జనములుతింపనిప్పడమి సర్వము నేలుదువారిచెయ్యినిం। చినసురరాజ్యమేలుదుప్ర
సిద్ధముగా నకుటుంబినైకమున్ ॥ క ॥ మాతోపాటునకొడబడి। భీతిలకనిలుచుతారిజేకొనననే
లా। యీతర ... ప్పువారలు। ... ప్రమదంబుకొలదిజేయుండనుచున్ ॥ క ॥ ... జికిపైకావ
నియా। రాజునకెమరోష్ణముజేసి రాజాం కోటన్। తేజమునతాంద్రపావు। త్మాజానిన్ గుదురుకొ
లిపినసంభ్రమమెనగన్ ॥ సీ ॥ నక్తందివంబును నాదుపాయ కొనంగసాహేబు నౌబత్తుచరువబ
నిచి। కమగడీపైనలంగము చుట్టనెల్లెడ గస్తు గ్రుమ్మరనట్లుగట్టిపరచి। బురుజులమీదనిష్ఠురతరా
యోధనసాధనసామగ్రి ... దటోల్చి। బిరుదువస్తావులజేర్వరనాదమస్తాదుగానిల్వగస్తురిం
చు అసిముసల కుంతప ... పట్టెసముఖ్యాద। పరుష హేతిఛటల కెల్లపదనుదీర్చి। తగుబలస్తోమ ముల
తోడ దగినరీతి ... పుకుల ... బీరమున నంత ॥ సీ ॥ తురగరింఖాము ఖోత్థాపతభూత
లరేణుజాతంబు దివికి ప్రాచ్య ... గా। కరిఘటా పటలఘీం కార నిర్ఘోషంబుగ జాగరవ
ములగౌరవింప। చటులధ్వజానీక ఝుంపాప్రకంపనప్రతతియధ్వావళి చారదోల। రథచక్రనే
... పరంపరా ఘాతక్షాలిత మైపాతాళ తలముజెగడ। నగణితాయుధచయాధగద్దగిత కాంతి

సవితృబింబంబు గౌరబట్టుజాడదెలుప। రాజమణినంగ తమగాథరాసు బలము లగ్గడిదగ్గరకు
డాయ నరుగుదెంచి ॥ క ॥ గవ్యూతిమాత్రనికటత। లవ్యూత్పాదితవినిర్మలస్థలసరసీ। దివ్యో
దపాన విగతప। థవ్యథులై సేదదేరితద్దయుబ్రీతిన్ ॥ సీ ॥ జలజపత్రాంచలచ్ఛాయావినిద్రితకమ
నీయకోకస్తనములదాని। శైవాలనీలరోమావళీవళితనిమ్నాభిరామావర్తనాభిదాని। చంచరీ
కోత్కర చ్ఛదరుచికజ్జలాంతరితాంబుజాతనేత్రములదాని। కాదంబవలయకాంచీదామవే
ష్టనప్రబలసైకతనితంబములదాని। కంటకింపైననెచ్చెలివంటిదాని। నచ్చెరువుగాంచి రొచ్చ
రువందుకొనుచు। నిలిచెననచ్చెరువననవనీవకుటజ। తరువరశ్రేణినీడలతురకబలము ॥ గీ ॥ రాచ
పుడమిరేడు రాజిల్లితత్తటీ। కాంతసీమ నొక్కకాంతమైన। రాతిగుట్టయ దనరాతిభయమ్ము
న, కందయిది యటంచుదండవిడిసె ॥ గీ ॥ అట్లువిడిపట్టు సేయదిగంతదంతి। కనక్కోటరపా
టనక్షమ వహించి। మన్నెహంవీర కోటలోమిన్నువగుల। మొరయసాహేబునౌబత్తుకరము ద
నరెన్ ॥ గీ ॥ కరుకుముల కులచాడ్పున నురక మొరయు। నాదువిన్గవడా సినోనాటిహార। హా
రసీకవతంస మహారరోష। భీషణారుణితాక్షుడై జివరిలేచి ॥ మ ॥ వితతోద్రవ్వత్మిక సీనికాఘ
యాదదు ర్వీక్షాకృశానుల్ విని। జీతహింమా వసుధాధిపవ్రజమహాసేనావధాను ... సము। స్థ
తమాయామయ వాజిధానునతిరక్తశ్మశ్రుసంతానవే। ల్లితవక్త్రాపరిదోర్వ్యథా న హాసనల్లీఖా
ను నీక్షింపుచున్ ॥ సీ ॥ ప్రళయకాల పయోదపటలీపరిస్ఫూర్జజ్జాల సమ్యాజిత్తాఖండశక్తి।
శైలశిఖాతట స్ఖలితగండోపల జనితనిర్ఘోషప్రచండపటిమ। పురభిదుద్యత్కారాంభోదహేలా
చ్ఛాలిత కల్పాంతధక్కానికామకలన। మందరక్షోణిభృన్మథిత మహార్ణవఘుమఘుమా ర
భటికా గుంభనంబు। దెలుపునిదియేమికలకలంబలుకుని నుచు। ననుడురా బద్ధగోలుగా నగ్గడీ
ని। వెగ్గలంబుగ ద్రమోయించు పలమరేని। యనుమహంశైన నౌబత్తునినదమనిన ॥ క ॥ కనరుట్టి
యుట్టిపడుచున్। విని మొక్కలమువేడిచూడ్కి వెదజల్లుచున। ట్దైనలారసియిట్లనునో। హౌస
నల్లీఖానవర్యాయను వహుశౌర్యా ॥ శా ॥ నీవచ్చోటికినేగి యిప్పుడమి కనింగాంచి నిస్సాహాది
యా క్రొవ్వందిగ్గిన వాడుసాహేబు నుబాకేలాచకిట్టుల్ భయా భావంబైన మనమ్ముతో । ...

టునాబత్తుల్ బజాయింపుచు। న్నాని కార్యము మాని యింకగడిలోనక్ లేచిపోనో దవో॥
క ॥ అని తెలియనడిగిరమ్మని। ఘనకోప నిరీక్షణంబుగదురగఖానుం। డనిపినజను వేడుకతో దన
దూత్య ద ఘుమిపుల దనివిసారంగక్ ॥ వ ॥ ముదువై పేచూకడాని వన్ని యజరీమున్నాలు
పుస్తుంగుబం। గరుపల్లంబుని గారపుంబని తరాకల్లెంబు విన్నాణపుం। బిరుదుల్ దిద్దినని ద్దమూనుక
యారబ్బి నెక్కి చొక్కంపుతా। ల్మిరపింపుపో వ్పడనేగు దెంచెహసనల్లీఖానుడా మోదియై ॥
గీ ॥ అతని రాకజూచి హాషీణంచికంచుకి। దెలుపనరిగె నంతనిలుపరాని। నమ్మదంబు బొంగెజం
ద్రోదయారంభ। వేళజలధివోలె వెలమదొరకు ॥ గీ ॥ హర్షమగ్నాంతరంగుడౌ నాన్నపా
లు। డతని కెదురేగి కౌంగిటనాదుతించి। తోడుకొనివచ్చి యొక్కయస్తోకచిత్ర। కంబళావృతమై
నకూటంబులోన ॥ క ॥ ఆ సీను జేయనాతం। డాసారసుధార సాయితౌసారనము। ల్లానం
బు నెరపునిస్టక। థాసల్లాపములకొంతదడవు వసించెక్ ॥ వ ॥ యివ్విధంబున సంప్రాప్తజరపియు
స్టకథా ప్రసంగంబులవలనను గణికాని కాయనట నచమత్కార జనితాభంగుర విలాసతరం
గంబులవలనను నంతరాంత రంబులన య్యానంతా కాంతుండౌ నంగు నుడుగరలవ లననుగుణు
కం బంతరంగంబునం బొడమనీని యంగీకారా నంగీకారంబులు కార్యసాకర్యా నంతరకరణీ
యంబులుగా నెరుంగంబలుకుచుం దనయేలికయనిపిన రాకరాకాని శాకరప్రతీకా షండగు
నమ్మన్నె దొరకు నెరుకపరచినంగ నలియతం డతనికిట్లనియె ॥ చ ॥ ప్రబలతరప్ర భుత్వమున
భాసిలు ఫాదుషహోయొసంగగా। నివిడతమప్రభావమున నేపుజెమెయిక్ గొని నాముగాని
సా। హెబునాబత్తు దీని నెవరేని యెరుంగక యుంశ దొంగవే। డబమున దెచ్చికొంటి మెతడం
బడ కిట్టులనంగన్యాయమే ॥ మ ॥ బలవంతమ్మున నన్యులంగదిమి యప్రామాణ్య దునీతి చే।ని
లు వెల్లింపుచు నాక్రమించు కొనలే దిచ్చోటుగా ణాదిగా। నెలవై యుండెడు తాపుమాకిది
యయన్నెయా పవల్ వచ్చినన్। వలనల్ బోయి మెరుంగ మేమిపనిగా వంచింప నిష్పక్క
లన్ ॥ గీ ॥ యేడుమూడు తరంబుల నిందె యుండి। యాపదలు వాపికొనుచు భాగ్యాను భ
వము। గొన్నవారము గాని యీకోట వదిలి। పోపుట నెయుంగ మకట యీపూట దనకన్॥

శా ॥ యీకత్యంత వినోధి రాజతని నన్మానించి చేపట్టియా। రాకున్న ట్టిది నౌబతుల్ నలుపు
టల్ ప్రాధాన్యముల్ గాగస। స్తోకప్రౌఢిని నీయకాకి నపముల్ జోడించి పల్మారయో। హా
కీముల్ తమరిట్లు పల్కుటకు నహానంబేవి మాశీనంపకన్ ॥ శా ॥ లక్షద్వాదశ శుభ్రదానక
లితోల్లాసంబు నంమీామనం। బక్షీణప్రభచే జెలంగభవ దియ్యాంచత్కృపాపాంగస। ద్వీక్షా వై
భవమందిమద్విమతపృధ్వీజానిమా కోటనే। డక్షుద్రోద్ధతి గైకొనందలచెగాదా భూరివైరంబునన్
॥ గీ ॥ మమ్ము గెలిచి కాని యీకోట జేకొన। నేరడెంతయేని వీగుడైన। శూరధర్మమునకుచొప్పమన
గురీతి। బారువీర్చినడచిపోయెటెందుర్ ॥ చ ॥ నలుబది వేల కాల్బలమునంబలవత్తరుడైనవాడురా।
ట్కులమణి నాల్గువేలు దళగొల్వగనుంజె దువ్హార మేమువా। రలపనేమత్ప్రతాపముదురమ్మునబా
యనగాని కానరా। దలఘుమనోవినోదగతి నారసి శౌరసిలించి చూడుడీ ॥ క ॥ ఆ రాచవారి
మమ్మున్। బారునకున్ దీచియొక్క పశిమినిశానీ। వారలచేతికినిచ్చిన। ఘోరాహవమో చిణదా
నిగొంటమయేనిన్ ॥ చ ॥ పదపడి యాయధాస్థలికి బాత్రులజేయుడు మమ్ము లేకయు। క్కదనమునం
డునోడితి యుగంబడి వచ్చితి మేని యారతె। య్యెడియ పరాభవమూన్చిన వదహానమాజ్ఞకునియ్యకో
ల్పియుండెడనియువాగువారలక డిండిమగంటమి కానన య్యెడున్ ॥ మ ॥ అదిగాదేని యతండొ
నంగుభన మొంతౌనంతకేనిబ్బడి। చ్చెదనారాచకుమారు జేలుపురితత్సీమాన పేతంబుగా। మ
దధీనంబొనరించు డెంతయును ధర్మప్రక్రమంబంచునే। ల్లిదమూసాహసి రాఘుబల్క హసనల్లీఖా
నుడాపిప్పుటన్ ॥ ఉ ॥ మన్నెకుమారసీనియుపమానవ భోనియమంబునీతి సం। పన్నతగల్గువారిచె
విబ్బ్రమగానిదరాగతోద్ధతిన్। జెన్నల రామిపగతుచేయునుబల్క గనైనకొండెముల్। విన్నకృత
ఘ్ను డెవ్విధి చెవిందవిలింపగ నోపునన్యమున్ ॥ చ ॥ అకలుషసాగరాంతవసుధాధిపుడయ్యు
తురమ్కదయ్యువై। నొకరి సుయేక్తి డెందమున కొప్పి దమై ప్రసరించియుండియున్। ప్రకటితవై
గబద్ధడ యిభాకిలునప్పుమునిప్పద్రొక్కుకో త్రికిశివ మెత్తుచందమది దిప్పుట కేరితరంబు భూవరా॥
చ ॥ భవదధియాతికి చెప్పినట భాసపదార్థపుటాన మున్ను గైదువగొని యుక్తితప్పడ నితోచుచు
నున్నది దానిసింకన। య్యావనుమదుష్టమానసుడహంకృతిచేనభిమానమూదిపై। నెవరును జెప్పి

నన్ విన డెట్టిమతంబకో రాచెరంగగన్ ॥ మ ॥ యిదిదుస్తంత్రముదీనికిం య్యకొనినీవీపద్ధతిన్ రా
చవా| రిదురాలోచనవింటమంచిపనియే రేచెర్లగోత్రీయ్యుడే| మిదివాణానకుతప్పు జేశగతమే
మీవారి వేధింపనీ| యదితక్రోధరసంబుడింపుమని వేయంజెప్పినారందరున్ ॥ చ ॥ పనివడి
వారితోటిచలపాదితనంటువహింపనేలశై| కొనిచ నెనేనిత్రొక్కటయుగూడునువైచినయట్లువైచి
నన్| ఘొనకొని వేదురై ననున మోఘముగాజయమందునంబ్రడెగా| పునధరణీశముంటములువుచ్చి
నమేలుసుమీతలంచినన్ ॥ చ ॥ వినుమిసుమంతమావనవివింత యొనర్పక యొక్కమాన మీ
వనుపమషైర్యమందిచనియంతటనింతటయుండి శేనియే| నినుగొనివచ్చిక్రమ్మరగనిల్పెదనీ దగుకో
టలోననీ| మనమునసంశయింపకుము మన్నెకుమారశిరోవతంసమా ॥ ఉ ॥ వారుదివాణమౌటబ
లవంతులరింతటికెన్న గాజమా| దారులుమీరలట్లగుటదాప్టికమెల్లనువారిసౌమ్యహం| కారముమీ
కుచెల్లుబడిగాసురగొడ్డెములాడియొర్వగా| లేరివరేనివారికదళీదళకంటకసామ్యమాట చేన్ ॥
సీ ॥ కేకయాత్మజజేయుక్రమంబున కానబాములబడె శ్రీరామమూర్తి| గడుసుయోధ
నుచేతయిడుములగుమవడే ద్వైతవనంబు నధర్మసూతి| కలికృతంబైనదుష్కరబాధనొందడే
లలనానమేతుడై నలవిభుండు| గాధిసూనుడొనర్చుకష్టికినోర్వడే సతియుదానును హరి
శ్చంద్ర నృపతి| యక్కటాయంత వారికొక్క వేళ| గ్రహగతులు దప్పివచ్చును కష్టప
డియు| తుదశుభ బందరొక్క యాపదలకోర్చి| సంపదలుగాంచు మనెడుశాస్త్రంబుదలచి॥
ఉ ॥ కొనన్నృపాల వర్య తురకల్ బలవంతులు వారితో విరో| ధానకుబోవ గూడదది తథ్య
ము సామముదాన మాదిగా| నైననయమ్ములన్ విజయమందదలంచుట మేలగున్ నయ| ద్ధేనక
డంచనేతి బుధులాడిన శాస్త్రము మీరెరుంగరే ॥ సీ ॥ బ్రాహ్మణ ద్రోహంబు పరమధర్మవి
చార మన్యాంగనాసక్తి యాత్మశుద్ధి| వృత్తివిచ్ఛేదంబు విహితసదాచార మన్యాయవర్త
నం బధికతపము| నిత్యకర్మము మేదినీ జనక్షోభంబు ధార్మికపీడహిత వ్రతంబు| దుష్టభాషణ
ములభీష్టదైవస్తుతుల్ కేవలనియమంబు దేవఘాత| మ్లేచ్ఛులకునిక్కమందులో మెరుగుపారి|పా
టిదప్పినమగువాణ ప్రాణిమైన| వానితోనీకుచలమేలవలదువలదు| తొలగిచనుటయెయిపులశాంతో

షమనుచు ॥ చ ॥ నయముభరయమ్ము దోపయువనప్రభుదూతవచించ్చుకున్ గటుల్| రయము
నగోపచిత్తుడయిరంగన్నృపాలుడుయిట్లనున్ జయా|జయములుదైవ వేద్యమని శౌర్యముగల్గినవా
రలొప్పరి| క్రియనుపరాంఙ్ముఖంబునకు కేవలశాత్రవుచిత్తి వచ్చినన్ ॥ గీ ॥ మానినియ్యాతగాం
చియన్నద్విరోధ| జవనయవనాశ్వకులతోడసంభ్రమించి| యెత్తివచ్చినయప్పుడు మేమెత్తిగెలు
ట| రావువంశంబుదప్పక్కీర్తికావుగనుట ॥ ఉ ॥ కావునమీరలెంతనయ గౌరవభాషణముల్
రచించినం| భావమొకింతయున్ విముఖభావముగాంచదుమాకుశౌర్యసం| భావితకీర్తియావల
మపట్టికిధర్మముగానిరీతియే|లావచియింపుడర్థకృతలంపటమొప్పదయెంతయేనియున్ ॥మ॥ధృ
తినపీడంతుపదార్థమెంత యిననిర్దేశించినన్ బైనసం| గతముల్ పౌరుష హానికృత్యములుద
గ్గడంబిచ్చిపోమ్మంటనా| బతుజాలించుమటంటవీనికినొడంబాటొందుటల్ లేవుమా|మతిలోకీర్తి
ధనాఢ్యులెందుబిరుదుల్ మాయింతుశేయుర్వరన్ ॥ క ॥ బిరుదుడిగిపోవుకన్నను| మరణంబేమే
లుమాకు మరియువిచారం| బరయగలేదిదితుదివ| త్సరమనికొని యెదనుడీననందియమేలా॥
క ॥ బుభులోకవిభునియంతటి| శుభలక్షణలక్షితునకుసోలిగనెనహుష| ప్రభవాపప్రథయి
ప్పటి| కభిమానంబెడలుకంటెమైన్యముగలదే ॥ గీ ॥ అర్థమెంతైననిచ్చెదమంతమీద| నొడబడ
డెయేనిప్రాణముల్ విడుచువార| మింతయేకాని పౌరుషహానికొప్ప| వెడలనోపముదీనికినడల
ననుచున్ ॥ మ ॥నయసంధాయకచాతురిన్ మెలగుశాత్త్రవైతివాయర్థని| న్నాయమేపా
టొనరించిసంధియమొసర్పంజూడమీవింకమ| పిక్కింగుకుంబూనిసవాని డెందమదిజక్కంజే
ర్పలేమన్నచో| బురులోడన్ జనదంతమాత్రలకుమీబోట్లెందురొజెల్లునే॥ క ॥ మంచిదిమాకర్మ
మువై| రించనకృతమెట్లొయట్టిరీతినిజరుగున్| కొంచకజనుడీయనవే| లంచున్ హాసనల్లిఖా
నుడరిగెతిరుగాన్ ॥ శా ॥ రాజీవాననవంశసంభవశిఖారత్నంబసాగొల్చునా| గోజీరాయ
డురాజుమేటితురకల్ గూర్చుండగానోలగం| బైజంభానురుపోల్కనుండెడుసుబావజ్జంప్ర
వేశించికే| లిజైవాతృకుడైనవాడుహాసనల్లీఖానుడుత్సాహియై ॥ మ ॥ ధనమెంతైనయొసం
గువారమనియాథార్థ్యంబుగాగోటయా|మనినౌబత్తునడల్పనోపమనియన్యాయంబుచేనెత్తి

వ। చ్చినప్రాణంబులకాసజెందమనిశ్చింతంబుమున్ జంపజా। చినజచ్చేవనిపల్కి సారవల మీచి త్తంబశాకృష్ణుడై ॥ గీ ॥ తోకద్రొక్కినయురగంబుతోసమత్వ। మూనిమైదరజంగుదుమూర్జ నగరిమో। రాజువినుచుండనంతంత రాజునగ్ని। యట్టులరవులొ్కనుచు బల్కెనిట్టులనుచు॥ క ॥ ఘల్లాకానిమ్మిపుడా। కిల్లాకిల్లాకునడచికించిస్వాత్రం। హల్లాకుసూలుకొలుపుచు। చెల్లాకుక్ జెవరజేతుశీఘ్రమెవారిక్ ॥ గీ ॥ అనుచునుడువునంత హసనల్లిఖానుడు। హసితవదనుడగుచు నతనికనియె। నీకువగునెయిట్టినీతిశూన్యంబైన। జాడబలుకుబలుకసాహసేంద్రా ॥ మ ॥ వ యికంబీ మనిరో దివాణము పయిక్ బాహబ లోద్వృత్తిచే। నయముల్ దప్పిన చైదముల్ నడచిరోనమ్మించి రష్మన్నసి। భనాయుత్తై రాకపరాకుచేసిరోశిరోభారంబునీ కేమిదు నవాయముల్ ధాజువచించు కొండెమున నన్యాయంబునన్ గృష్మరక్ ॥ మ ॥ వెలమల్ వారభి మానవంతులు జగద్విఖ్యాత చర్యుల్ విని। స్తులశౌర్యోన్నతు లావయిక్ నిరవ బాధల్ వారిపైనినినావి। త్తలనత్రొక్క ర్యవివర్ణ మానవిపులోద్ధత్యంబువాంటి ంచిని। శ్చలమానీచల మాడుసెల్లనిపేనీస ర్వాధి పాహంక్రియల్ ॥ ఉ ॥ తప్పులులేనివారియెడ తప్పుఘటించి నిరర్థకంబుగా। నొప్పనిపూనికన్ గినుకయూనిన జేకురుచెట్లునీతలం। పప్పురుషప్రతాప విజితాఖిలవైరిని యుద్ధలైనవా। రెప్పగిదిన్ వశంబగుదురెందరి నొంచెదరోదురమ్మునన్ ॥ మ ॥ బలవంతంబు నవారిపై నడచి చంపంజూచినన్ వారలె। ట్టులనిన్నొత్తురా రనేకవృద్ధశిశు బంధుప్రాణశుద్ధాం తకాం। తలతోనుండెడి వారిగేముల పయిన్ దపింపించి యుద్ధార్థివై। నిలకిల్లెగుదు నన్నమీవటఖాదా నిన్నెట్లు గావించెదిక్ ॥ మ ॥ గడిదుర్గంబది దానిపైనడరు రంగల్లోహసాళావళుల్। పిడుగుల్ గ్రాసినయట్టి పిట్టలమగాభీమో న్నతిన్ వేడిగు। ళ్లడలింపంబడి పోవవేపిడుకవేట్లాటా సుభావన్ననీ। చెడుగుల్ జేరికి నొందునేయయగునే। చిచ్చమ్ముదా కిమ్మహిన్ ॥ గీ ॥ యెదిరిచావును తనచావునెరుగకుండ। వెలమవన్నెంబు తెరగేగువైరిగలడె। భీతిలకపైకివారిట్టి పెదద డాసి। వచ్చుచోసిల్తురే పిన్నవారితోడ ॥ ఉ ॥ వారలుధర్మ మార్గమెడబాయక పైకమునేక మిచ్చుచు। న్నారమసాయ సా దరమునన్ గ్రహియింపక పంపుచుంటినం। సోయలయుంటిమీ

డికతి సాహసవృత్తిని జంపనేగుడు। ర్వారతరౌఘ మిప్పుడయావారితమై నినుజుట్టుముట్టెదే ॥ క ॥ కులహానిపా పహేతువు। కలహంబరయంగ యశముగలుగదుదీనిన్। వలదుడగు మంచు నెంతయు। నలుకన్ హసన ల్లిఖానుడాడినపిదపన్ ॥ గీ ॥ కొలువునంగల వారునాగోజి రాయు। డాదిగాగల్గువారు న్యాయంబుదొరల। నట్లపల్కిరియుదుటు ధాజంతలోన। విరివినపు మాటఖానుని చెవినిసోకన్ ॥ గీ ॥ వీరుసరకారు తాజమీదారుడరయ। నెదిరిసత్వంబు తన సత్వ మెరిగికొనక। హూకుముచొప్పున నడవకవికటమతిని। తిరుగబడియుంట సరసె ంప్పుతెర గెయునియెన్ ॥ గీ ॥ అట్టిపలుకాలకించి యాయకార్యులెల్ల। విన్ననైమిన్నకుండి రానన్నయెరిగి। చెన్నుమిగిలెను ఖానునిచిత్తవృత్తి। మంటకెక్కినివాడి జెట్టినట్లంటరాక ॥ ఉ ॥ అంతటకొల్వవారలు నిజావసథంబుల కేగనుగ్రతా। క్రాంతమనో వికారులయి ఖానుడు రాజును లక్ష్మణాఖ్యుడా। చెంతవసించుచుం సికెపచించిరి యాయనయా ప్రసంగము। న్యంతమువించునాతడుదురాగ్రహు నైసెలవిచ్చెనా జికిన్ ॥ ఉ ॥ సూరిజనస్తవాహతమశుభ్ర యశోజితపుండ రీకడిం। డీరమరాళ నారదపటీరమహేశ్వర హీరతారకా। సారతరంగి ణీవరతుషార హిమాచలశేషశారదా। శారదచంద్రచంద్రహరిచందనకొండలరాయనందనా॥ క ॥దివ్యద్రుమకుసుమ నమ। ప్రవ్యక్తసుగంధ సారభాసురకీర్తిః ద్రవ్యార్జన నాతివికసన్న వ్యమనఃపద్మ పద్మనాయ కతిలకా ॥ మాలిని ॥ శ్రుతశిఖరి గుడాద్రిశ్రేణి భృచ్చక్రవర్తీ। సతతనిఖిలధర్మస్థాపనోదా రకీర్తీ। వితరణకృత సద్యోవిద్వ దాశాప్రపూర్తీ। శ్రితజనవశలీలా సేవధీభూతమూర్తీ॥

గద్య—

ఇతి శ్రీమత్కాశ్యపగోత్ర దిట్టకవి వంశపవిత్ర అచ్చనామాత్య పౌత్రపాప
రాజకవిపుత్ర శ్రీరామచంద్రచరణారవింద ధ్యానపరాయణ నారాయ
ణాభిధానప్రధానమణిప్రణీతంబైన రంగారాయ కదనరంగ
చరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబు నందుద్వితీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము—

శుభమస్తు.

రంగారాయ చరిత్ర

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీకామినీపదాబ్జతు। లాకోటిస్ఫుటఝుళంఝుళారావయుత। శ్రీకరనిజమణిమందిర రాకాచంద్రోపమేయ రామారాయా ॥ వ ॥ అవధరింపుమవ్వలికథావృత్తాంతంబెట్టిదనిన నిలింపభర్తృనందనుత్తాపసప్రవరున కడిగిననతండతనికిట్లనియె ॥ శా ॥ మూసాబూసియనుజ్ఞగైకొని మహామాఖామాత్యుం డౌఖానుడు। ల్లానంబోవఁడ బాగుతెంచిరణలీలావ్యగ్రచేతస్కులౌ లానూముఖ్యుల గొప్పగొప్ప సరదారులన్ వేగరప్పించియు। త్రాసాటోప విజృంభితాగ్రహాసము దృష్టార్తిన్ గ్రమెుఁ జెట్లనున్ ॥ క ॥ ఆహవమునధైర్యరసో। త్సాహంబు వహించుసాహసప్రాణులుమీ। బాహాబలంబుచూపుడు। మోహీమరు దెంచెనిదెనమున్నుఖ మగుచున్॥ చ ॥ మొనగలమేటిమానసులమోఘపరాక్రములద్రిధైర్యులి। య్యనుపమమగణసాధన చణాయతసంఖ్యమపాయశాలివం। చనదగుమారుమీరలనినన్నుతిజేసితదర్హావస్త్రవా। హనబిరుదప్రధానముల నందరదేర్చెను దంబురాసిలన్॥ వ ॥ యివ్విధంబునంజాంబూనదాంబరాభరణ తాంబూలంబులొసంగిన నంగీకరించి సంగరరంగప్రసంగంబునకుం గుతూహలంబువొడమ సన్నద్ధులైబరగుచు ॥ మ ॥ముహురన్యోన్యవిలోకనప్రభవ సమ్మోదాతిరేకస్పృహా। రహింతామ్రియ్యవిచారసూచక పరిస్లానాన నాంభోజులై। రహిజూపట్టియు వారలొప్పిరతి దుర్వారాస్త్ర శస్త్రాసిసంగ్రహణావ్యగ్రరణాభటీపటుతరాక్రాంతిస్యాతినిశ్శంకతన్॥ గీ ॥ అపుడరంధ్రిప్రభుసాజ్ఞవడసి। తడసికొనకేగివడవాల్లు దండువెంట। గడిఘిరాయిం చిపైన ముల్గండటంబు। సైనికులకెల్ల మోహీముసాటిరపుడు ॥ చ ॥ ఆతనియనుజ్ఞచొప్పుననయాహవకేళికినెల్ల సైన్యముల్। జతనముతైజతల్పడి [illegible] గాదగుమందుగుండున। ద్భుతతరలోహసాళవితతుల్ జినిసీదినుసాళ్ళఫిరంగులా। యుతమొనరించియశ్వములనేనికలంగయిచేసి రేద్దిరన్

వ॥ మరియునుంజమానమూహంబులుసిరస్త్రాణకంకటంబులును శరశరాసనఫలకంబులునుపరశుపట్టిసప్రాసముసలముద్గర పరిఘకరవాలచ్ఛురికాచక్రప్రముఖనిఖిలప్రహరణప్రకాండంబులు సుభండనోచితమండనంబులును ప్రచండగతింబొలిచిరణపాండిత్యంబు దెలుపసన్నద్ధమై తమతమవాహినీనాయకులదెంగంటంగుతుకంబునినుపుచునిలిచియుండిరయ్యవసరంబున ॥ ఉ ॥ బాహుజచక్రవర్తి పరిభావిత గాండివధన్వధైర్యతో। త్సాహముతో తురంగ మగజవ్రజవీర భటోత్కరంబుతో। గ్రాహవదోహళంబయిన కాంచనరత్న కిరీటముఖాసనమి। త్సాహళ రాజియుఖ్ మెరయఖానుడు మెత్సగవచ్చెరగ్రచ్చరన్ ॥ శా ॥ సారాహంకృతిమన్నిరంతరగతిన్ సంగ్రామ రంగస్థలిన్। రారాజన్నవవిక్రమాకుణాలనగారాజిల్లువారెందరే। పేయల్ గాంచిగవెడంద రొమ్ములపయిన్ పిస్తోల్తుపాకీలతో। శూరాగ్రేసరు లైనమానలుఫరాసుల్ వచ్చిరుగ్రాకృతిన్ ॥ చ ॥జవజితవైన తేయములు సాహిణముల్పలతాను చూడ్కికిన్। దవిలిచెనత్తరిన్ ముదము ధారితరేచిత వల్గితప్లుత। ప్లవనపులాయితాది గతులన్ కలికాముఖ వల్గువల్గన। ప్రవణమనస్కసాది జనభావపదంబుల నాశ్రయించుచున్ ॥ మ ॥ ప్రతిపక్షప్రబలావలేపహరణప్రజ్ఞాన మగ్రంబుల। ప్రతిమప్రస్తుతగండ మండలమదాంభఃక్షేపచర్యోచ్చమూ। ద్ధతరేణూద్గమముల్ ప్రతప్తకలధౌతోద్దీప్త భూషావరి। ష్కృత ముల్ మత్తకరీంద్రముల్ మిగులరాజిల్లెన్ సుబాహోత్సగన్ ॥ చ ॥ పృథురభసంబున స్మేరసేభీషణఘోషణ దూషణక్రియా। బధిరితదిక్ర్పఘూణములు భర్మమయావయ వాతిరమ్యముల్। మదితవిపక్షపక్ష బహుళప్రతి వీరవిభంగరంగముల్। రథములసంఖ్య సంఖ్యలుఫరాసుల యేనికచూడ్కికింపుగన్ ॥ చ ॥అతులనిశాత హేతి రుచులాకసమెల్లనునాక్రమింపను। ద్ధతగతినేల యానినవి ధమ్మున తెక్కలువెక్కసంబుగా। నతనికి వేడ్కనించి తిళితాళి తపితపితం గళంబుల ప్రతతులు దొల్పుచున్ ధాసనబలాదములక్ పులింద పుల్కసుల్ ॥ మ ॥ కదనోత్సాహకినిశ్చరంగున మొసల్ గట్టాయితతత్సైనము। మదాదుడా సాబాబు సర్వసైన్యములలో మాద్యద్భుజావిక్రమం। దుదగ్ధాటోపియుతండటంచు [illegible] నేమించెను। ద్యుతిమొప్పన్ దళవాయి విశ్వరుని సత్స్నానిం

ప్రచుర గ్రచ్ఛరన్ ॥ శా ॥ లాడూఖానుకు మందముల్ పటురణాలం ఘ్యప్రతాపోజ్జ్వల। తీక్రీడాదపటాతునివ్విధంబున ససీకిన్య గ్రణించేసినన్। వాడున్ జూడగ నొప్పె రావణబల వ్రాతంబులోత్తొల్లియు। వ్రీడన్ గన్పడుమేఘనాథుని మహోద్వృత్తిన్ విడంబించుచున్॥ మ ॥ మదదంతిప్రతిమానదేహలతికాయం దేహుజంద్రాల్మహా। స్మదుహాశ్నేనుమయూమశాత్ర వచయూమత్తాహిద్పృష్యన్మయూ। యదవాగ్నిప్రతిమల్లువిగ్రహ సమ్రగుర్ వానిదోర్వీర్యసం। పద కున్ బానటగానమచేనసమరప్రారంభసంరంభితౌ ॥ ఉ ॥ శుంభనిశుంభులన్ దెగడుశూయలు వీరలనాజెలంగియు। స్తంభపరాక్రమక్రమవిశాలతనైజితగూడివారుదో। స్తంభవిజృంభతౌసిముఖ దారుణశస్త్రపరంపరాసము। త్తంభితదీధితుల్ దివికిదాకొననుకుల్కనశేర్చిరెంతయున్॥ శా ॥ లాడూఖానునినివ్విధిన్ సమర లీలాకేళికిన్ ముఖ్యుగా। నీడంబోవకనూలుకొల్పుచులడా యికిన్ వడిన్ మిగ్గరం। జైడాయన్ సమకట్టిజోదులవదియ్యానీకినీశ్రేణినా। డాడన్ జేకొనని మాకొనన్ నిలుపువాడైఖానుడత్యున్నతిన్ ॥ మ ॥ నుతసత్వాధరితోగ్ర సేనజనుజాయూఖాను మీర్జానుజా। ను తలోత్సారితసర్వపర్వతసమానున్ మానకారవ్యుని। జితసనానాహితవర్గ దుర్గనిచయున్ సిద్దిబిలాల్ఖానుతో। జతగానూల్కాలిపెన్ మహోగ్రరణవీథౌదక్షిణక్రౌర్య ద్రై ॥ శా ॥ లీలాభత్సీనతదున్న సేనుహసనల్లీఖాను సాయోధనా। భీలప్రక్రమవిక్రమాతిశయ వార్ధీతారిదుర్మానులా। లాలోలా యతవక్త్రదైనమకుమల్లాఖానుతోజంటగా। నోలిన్నిల్పె నరాతినిగ్రహాకరోద్యోగక్రియాధుర్యులై ॥ శా ॥ ఆక్రాంతాసాస్త్మపయా ధినీనికర బాహాహంక్రి యాసారచా। రిత్రధ్వస్తసమస్తశాత్రవనృపశ్రేణీభుజాగర్వునిన్। క్షత్రగ్రామణినుగ్రవిగ్రహు నిమ్మాసాబూని దోట్ప్రాటుగా। చిత్రతోరఘరసా గ్నిభుగ్నతనుడైజేర్చెన్ రణేచ్ఛారతిన్॥ శా ॥ లానూదొట్టిభరాను మండలములోలస్సేనుతోజోడుగా। లానున్ లానుకుభన్నిభన్ని కినికుస్లాముంటెకుస్లామతో। మానున్ మానుకుకుప్పికుప్పికినినై మత్తేనునీరీతిగా। మూసాపూ ర్వాలశృంఖలాకృతిని గుంపుల్ దీర్చితోరంబుగన్ ॥ వ ॥ యివ్విధంబున నానావిధసేనావా యినులను మకట్టియుందగ్రభాగంబున లాడూఖానును మంచమునువిరించి దొనజండాల్మహిస్మాహ

హాలస్సేనుమయూహనువారలకుదక్షిణపుదిక్కునకన్నాకుగా జానూఖానుమీర్జాసిద్దిబిలాల్ఖాను లునుదవుత్తరదిశనుహసనల్లీఖాను మకుమల్లాఖానులునుపశ్చాత్ప్రదేశంబునభత్రపతిరామచందు యప్రముఖరజపుత్రినమేతంబుగాబాంప్లీకఘోరశికయవనబర్బరపుళిందముల్కాపుల్కాసాదుల గుసాదులునుమధ్యప్రదేశంబునవిజయరామరాజన్యతిలకంబునునుద్ధతులముల్కానువారలకీడగ లంకులన్ బానటగా లానూపురోగముభరాను మండలంబునుంబాదుకొల్పినాసీరంబునన్ జినిసీ ఘరంగుదాటులునురెక్కమొనలనుకుక్కగలజిరాగురాలఫౌజును దానికంతటికిన్ జక్రవలయాకా రంబులుగా జెకుముకితుపాకీబారుగడీలను దత్తదుచితక్రమక్రమాను గుణ్యంబుగానీల్లపీతారుణ గౌరకదారశిశంగవర్ణాస్సీతకేతనవ్రాతంబులునుభల్లూకవ్యాఘ్రచర్మభర్మమయవర్మవిశేషంబు లునుఘంటసూప్వంద మండనప్రకాండంబులునుం గీలుకొలిపినండాకారశకటక్రౌంచపద్మవ్యూ హప్రకారంబులుగా మొగ్గరంబులుదీర్చిగడీడిరుగువారంఘిరాయింపుమని యనీకినీనికరంబుల కు ననుజ్ఞయొసంగినం గదలియుత్తుంగ మత్తమతంగజబృంహితంబులును సంగరాభంగుర తు రంగమహేషానిఘోషంబులును శతాంగనేమీవిరావంబులును నానాయోధ నోద్భట భటోత్కర క్ష్వేళారవంబులును సింజినీటంకారంబు కేతనపటపటాత్కారఘోర నిస్వనం బులును నరబ్బిబాజాఝాంకరణధ్వనులునుడమారంపుటోకులరవలియు నేకీభవించినర్వపర్వత ప్రపంచంబు నాక్రమించి బరతెంచుయుగ సమయసవిఘూర్ణ మానచతురర్ణవకలకలంబునను కరింపుచున్ గోలాహలంబుగా విశ్వవిశ్వంభరా నభోంతరాళంబునిండి దిగంతదంతావళశ్ర వణ కోటరవిపాట నదక్రియుంబు రవకట్టబొబ్బిలిగడీచుట్టుముట్టినిలచెనంతనచ్చట ॥ ఉ ॥ హై దరజంగు పంపునమహాహవకేళికి గోటచుట్టిచా। హద్యదృఢవిక్ర మోద్ధతి రయంబున సైన్యముమవ చ్చినిల్చెసి। మ్మిదివిచారమెట్లని యమేయపరాక్రమ రంగరాయధా। త్రీదయితుంగురించి విన రించిరియచ్చటిపెద్దమానసుల్ ॥ క ॥ అంతటరంగారాయుడు। చింతయుకించయనులేకచెం న్నగుధృతిమ। తాస్వాంతమ్మునబుయజెక్కి తె। దంతికగతఖానుసేనసంతయుగాంచెన్ ॥ గీ ॥ చూచి తలయూచి తత్బలస్తోమభీమ। సమరసన్నాహ సాహసోత్సాహ ములకు। నబ్బురం బడివీరంద

రక్షదీయ। లోహ నాళంపుగుళ్ల వ్రేలుడురు గాక ॥ చ ॥ అనికృతనిశ్చయుండ యనిజాశ్రిత వీ
రభట వ్రతానమున్। గనికసుసన్నలో మెలగగాదగురీతిని నియ్యకొల్పిమా। యనుజతనంబుగా
కరసరోరుహాకీలితలోహ నాళులై। సునిశితకుంతసంతతులుశోభిలనుండుడటంచుబల్కుచున్॥
గీ ॥ మనయరాబానుమిష్టి భీమంబుగాగ। మందుగుండును గట్టించి పొందుపరచు। డుండు నెం
దుల ననవుడు గ్రందుకొనుచు। తత్తదధికృతపురుషు లందరును జెలగి ॥ సీ ॥ నక్రప్రదీపనివహక్రి
యాకరాళ కీలలొల్కుడు ఫిరంగీలబారు। కాలకూటంబులు జ్వాలాముఖంబులై క్రాలెడు జభ
రుజంగీలగుంపు। కాలకాలా యసాకారఘోరమ్ములై పొలుపొందు గుంటెకోపులబిడారు। బా
డబానలశిఖాపటలీనిరాఘాటకీలనల్ గలజఘ్రాయీలగుంపు। గందుమిగిలినరేక లాతండములు
ను। లగ్గదింపులుదించె నాలగ్గలముగ। కోటనలుచుట్టులూరువడి మాటులందు।బురుజులందునునిలిపిర
ద్భుతముగాగన్ ॥ మ ॥ జిగురంబల్లె పెనంబులున్ దిలరసస్నిగ్ధోష్ణకుంభంబులున్। పొగబాణం
బులు చిచ్చుబుడ్లువసియార్పం దారుఖండంబులున్। మృగచర్మంబులమందుతిత్తులును మొద్దీటె
ల్ నిలాయంత్రముల్। జిగిగానుంచిరి గోటకొమ్మలపయిన్ జెన్నొను తారమ్ములన్ ॥ సీ ॥ కొన
లనింగిలముగీల్కొలిపిజానకిత్రాళ్లవలయముల్ కూర్పరస్థలుల జేర్చి। కటిసీమ నెర్రడాల్ కాశలపై
మందునచిలాతిముసుగుదస్తాలమర్చి। వలకేలుపిరిదికీవంచి డాకేల్సాచి వెడదరొమ్ములనంటుము
తములూడి। గురిదప్పనీ నియబ్బురపుచూడ్కులు వాతియుక్కుటె గలమీదనూలు కొలిపి। శా
త్రవభయంకరోద్దండ చండపటిమ। మెండుకొనుచుండ నెలగోలు గండుమెరసి। గండికోటను
పాకీలదండిబారు। బారుగా నిల్చెనద్దడి పైగణంగి ॥ మ ॥ పులితోళ్లల్లులబారటొప్పియలగుం
ఫ్సెలల్ రాకంచుటం। దెలబల్లెంబులు బాకులున్ మముకకత్తులున్ మొలామాకటా। యులుబం
గోళులు జెజాల్పాలువనిదీపుటాంగవృత్రాళ్లుజ్జుక। తుపాకిమాచ్చల ధరించివీరభటులందున్నిల్చియజ్ఞం
భరన్ ॥ క ॥ బులుగారునేటివాలా। జిలుగుసిలేటకత్తులనుదికీలీతరవా। దలునింగిణీత దళనం
బులుదాలిచి నిలచిరెల్ల బురుజుల రాహుల్ ॥ సీ ॥ ఘనభుజాబలశాలి కాళలక్షాపురాడివేంకట
రాజు కొంతసంఘంబుతోడు నరసుత కొల్వు డిన్నంటిధర్మారాయభూకాంతుడొకకొంతమూకతో

దక్షిరతరధైర్యుండు చెలికాని వేంకటక్షితిపాలుడొకకొంత సేనతోడ। శాత్రవముఖసరోజాతా
రి దామెర ధర్మరాయుడుకొంత దళముతోడ। పశ్చిమోత్తరదక్షిణప్రాగ్దిశాగ్ర। భాగకుడ్యం
బుల కనేకప్రబలబలను। వృద్ధినెన్నాహములతో ప్రసిద్ధగరిమ। బాయదిచివారి కోటనల్వాబు
లందు ॥ మ ॥ ధృతినిన్నంటి నృసింహరాయుడనుపృథ్వీభర్తయంతేన। ముద్ధతమై బాణులయేటు
లాడు ప్రజకున్ దగ్గైన మొగ్గైనను। ధ్రువగారై ప్రకటింపుచున్ నిలిచె జెంతంబాంధవశ్రేణికిన్ స్తుత
మున్నాజికి సైన్యసాధుడగుధుర్యప్రద్యుమ్న చందబునన్ ॥ చ ॥ కరులు రథంబుల శ్వములు
కాల్బలముల్ సమరోచితక్రియా। సరణినలంకృతంబులయి సత్వరగా నరుదెంచెనంత।
నిష్ఠురభుజసాహసద్రఢిమ చొప్పడ జాగ్రతతోడ దానునుం। గురుతరలీలమై పసపుకోకలుదా
లిచినిల్చె నాజికిన్ ॥ శా ॥ రంగారాయనృపాలుడిప్పగిది వీరగ్రామణుల్ మెచ్చను। ర్వ్యాం
గాలింగితశాలిబాసి చయహృద్యత్వంచుక్రభాజిష్ణు। వెంగళ్రాయుని కాత్మసాదయనకుర్వీ
భారమపింంచిసూ। నుగ్ గౌతూ హాలముప్పతిల్లద దధీనుం జేసి యాపిమ్మటన్ ॥ శా ॥ యే
కాలంబు వహింపుచుండుదురు మీరీరాజ్యభారంబున। స్తోకప్రౌఢమతోడ నాప్తులయి యా
చో ప్పోపనీమాదటన్। మీకల్లుండగు నిక్కుమారు నెలమిన్ జెంపొందగా జేయుమా। మా
కిష్టంబి దియంచు పెద్దనరసక్ష్మాజాని తోడానన్ ॥ క ॥ చెలికాని నరసభూవరు। సలఘు
స్థైర్యంబు మెరయ నవరోధజనం। బులనా లోకయాత్రకు। నలువొందగనియ్య గొల్పుమ
నిధృఢమతియై ॥ చ ॥ అపు డుభరామ రాగ్రణులకానతులై తిలభూహిరణ్యగో। కపిశపిశం
గవస్త్రతురగప్రకరాదులు చాలనిచ్చిని। శ్చపలమనస్కుతన్ వివిధసారతతిన్ భజియింపు
చున్ ప్రతివి। ష్ణుపదపదవీనమాక్రమణసంభవలగ్ను విచారమగ్నుడై ॥ గీ ॥ అంతనారంగరాయ
భూకాంతమౌళి। ఘనునియముగంటె నరసన్నగారిబనిచె। ఖానునొద్దకు నేగి నిష్కారణంపు।
తెంపుసేకిది తగదని దెలుపుటకును ॥ చ ॥ అతడునునట్లనేగి యనయంబ్బిదిన్నారలు పిన్నవారి
తో। హాతమగువారు మీరుతలిర్మన్ బలుకన్ వినరించు కేనియు। ద్ధతమతులై దురంబగు విదా
రణమంబని పూనియుట్టిడు।ధృతివిడవేనిపైనసురియీవదు నీకునిజంబుఖానుడా ॥ గీ ॥ కోట

విడచివిపోవరాటోపములుజూపి। తిరుగబడి దురంబు నెరపనోపు। రాత్రఘాతవలన నభిమాన ర
క్షణం। బనుమతించు వారలకటవారు ॥ వ ॥ నయమింతేని యు లేకమీరలటుల న్యాయంబుచే
రాగని। భవాయతం దాల్చుచు మేము మానుషపువర్తనంబాట మీకిట్లని। దనాయు మొప్పక విధి
లేమి చావక యథ గ్మవ్యాప్తిచే కూరుమీ। పయిపై జేసెము బుద్ధిలేజది మనో వాక్కాయ
కర్మంబులన్ ॥ చ ॥ మరణముడాసినప్పు డనేకానపరాక్రమశక్రసూతిభూ। వరతిలకంబురం
గన్నృపవర్యుడు బోయన నోలమాన చే। కురడటమీద నెంపరలగూల్పు నెూ చచ్చెటివానికు ర్వసా
గరమది జానుదఘ్నమగు గాయనివల్కిన ఖానుడిట్లనున్ ॥ చ ॥ తడయగలేదు మాయడనథ
ర్మపువద్ధతి యెన్ని చూడుమిూ।యెడగలవంచుబల్కె వవహీనబలస్థితి యీబలంబున। లడనెలగో
లు చూపెనదె కార్యము కైపురికొల్పి నీవు నా। యడకిటువచ్చివల్కెదగునే యనసంతనృసింహా
రాయుడున్ ॥ గీ ॥ యేసుమాయడ కరుడెంచుచెరిగి యుండి। సంధియగునే మెయనియుదు
న్సంధికతన। జతన మొప్పార మున్నుజాగ్రత వహించి। రణముచేయుంచు చున్నాడు గాజు జెలగి॥
క ॥ అనియుతని చేత శెలవుం। గొని క్రమ్మర రంగనృపతికుంజరుకడకున్। జనిసంధిపొసగనేరదు।
గనుకనియె ప్రధానమనుచు కడకు దెలిపెనన్ ॥ గీ ॥ అంతనచ్చిద్రకనువా డుదృత్తవాగ్మి। పగిది
మండుచు నిప్పుడబవరమునకు। సూలుకొల్పెద ననిలేచి మొల్లనుండు। పసిడిజలపోత ఖాతినీపై
నిదొండగి ॥ శా ॥ బంగారంపు ఫరంజు క్రొంజికిలి వాల్పట్టైన డాలున్ జిరా। సింగాణీ దోన
లున్ వహింపుచు సిరాజీఫారసీ దేశపున్। టాంగణ్లుర్రము సక్కెవచ్చెను నిజాంతఃకో శ్రీభ
వాశ్రి పూరముల్। పొంగన్ హైదరజంగు జంగమనగంబోనాచమూభూమికిన్ ॥ శా ॥ సేనావా
ధము చొచ్చివచ్చియత డక్షిణానుశాగంబుతో। నానాసైనిక నాయకప్రతతిలోనా సీరదే
శంబులం। చేనుంగుంగములన్ తురంగమములన్ దుయ్యేనిశానీలలో। జానాజోడులనెల్ల నారసి
సమిజ్జాగ్రత్త రోదఃస్థిరై ॥ శా ॥ జానూలాడుఫరాను సిద్దిరజపూర్జండాళి లహాస్మాదము।
ఖ్యానీకిన్యధి వాధయోధుల సముద్యద్దర్పవా సందీప్తులన్। కానిండాలము చాలమేలయిన లగ్నం
బంచు రావించెను। స్థానింపన్ త్వరసేగివారును రణోత్సాదాను మోదాత్ములై ॥ శా । దేరీజా

కెదుటన్ ఫిరంగులగముల్ భీకొల్పి ఘోరాహవో। దారస్పైరవిహార సారకల నాదపాంధ
బంహాభవ। స్నీరంధ్రీకృత వీరపాణులు కృపాణీప్రస్ఫుర ల్పాణులన్। గ్రూరప్రాణులునైన
దాదులరపుల్ కొల్పన్ నియోగించినన్ ॥ వ ॥ జినిసీదీచిని ఫిరంగుదాదులు సముత్తిప్తాంశు క
స్తోము లై। యనలజ్వాలలు కోలలన్ గమిచి హాహారావ మువ్పొంగట। ధ్వనవప్రోయకవాట పా
టనకళా గాఢోద్యమల్లి త్యద్య। ప్పై నిబొముక్కుమ్మడి నాయకొల్పిరిదిశా శ్రీఘల్ కడుంజెగ్గలన్॥
చ ॥ అపుడుధరాతలం బదరెనద్రులు క్రొగ్గతిలెన్ దిశాతల। ద్వీపములుదిర్ఘారం బిరిగెదీనగాముల
ర్యో హరిత్పరంపరల్। శపనసింహాంశుగాత్తిలిరితారలుడుల్లె పయోధులింకె నీ। ట్లుపరిమితం
బుగా మొరయుసా జినిశీనినదంబుడంబునన్ ॥ శా ॥ యద్రాదిక్ష్యమయ ద్వాసుప్రతతి భీయాభూత
భూరివ్యధా। యుద్రాముద్రిత చిత్తతంపొరసి గుంపుల్ గూడె మింటన్ జగ। త్స్వద్రావద్ర ఫై
క భీకరతమావిభూత ధూమధ్వజో। న్నిద్రోపద్రవ కృత్ఫతఘ్నిపటలీ నీరంధ్ర నాదార్భ
టిన్ ॥ గీ ॥ కటకటా యిట్టి దుస్తంత్ర కార్యమునకు। పూనికయతండు మూడవపూటయం దు
కులిశధారాని హాతిగూలు కొండకరణి। గంతుగొనగల డనిపల్కె గగనవాణి ॥ క ॥ నెత్తురుల
సోనవానవి। యొత్తులమున నుండితోరగెనవనీ స్థలిపై। మొత్తంబులగుచు గడువడి। నుత్తలపడి
రాలెనపుడు నుల్కాతతులున్ ॥ సీ ॥ పట్టికోటయగల్చి దాయటోర్మలు గ్రమ్మవంక దాయకు
డాసి ప్రాలునవియు। నినుపతల్పులు ఘనేల్లున దాకిపిరిడికి రవలిమైవచ్చి నెట్ట వియునవియు।
ద్వారబంధపు కమ్మిదూరి యవ్వలి కంటడుస్సిపారగనోడి డొల్లునవియు। గురిదప్పిబరతెంచి
కోటముంగలిహస్తినఖపుదుమ్ములరేచినక్కునవియు। నగుచునొండెడనెడ యాకసంటెతాగి। బం
తులాడినపగిదిగు భాగ్గుభాలు। నినదభయదార్భటుల శతఘ్ని ప్రయుక్త। తోళవలనెన్ని భా
యసగోళ తతులు ॥ సీ ॥ గంధాశ్మనికర దుర్గంధధూమ స్తోమసంఛాదితాఖిలా శాచయం
బు। బహుళశతఘ్ని గుభాల్లుభారభటి కాబధిరీకృతేంద్రస ఘాతలంబు। కేతనాతతమయదావ్రి
తరుణాంకరణ ప్రకంపితసకలలోక వ్రజంబు। భేరికాధాన్నాధ భీతావనీధరా గ్రస్థలస్థాయి
మృగ ప్రకాండ। మశ్వఖురకోటి ఘట్టనాయాసచకిత। ధరణిభరణాక్ష మాత్తానాక్రారణభ

చ ॥ బలయుల హెచ్చరింపుచు తుపాకుల మూకలు దంభమూలుని| ట్టలముగ మోరిచాల్చుయుజూడా
యగిలాపుఁ జులాడుఖానుడు| జ్వలతరకోపవహ్ని కణసంజ్వలితేక్షణుఁడై కడంగికో| ట్టలనడ
పించె సైన్యముల దర్పవిజృంభణ పిక్కటిల్లఁగన్ ॥ శా ॥ శాతాసిప్రభలాక సంబలము గాఁ జం
ద్రాత్మహాహ్మాదమున౯| జాతక్రోధరసప్రసారిత జిగీషాభీషణౌద్ధత్యవా| చాతంత్రంబు వెలా
పుఁజుచున్ కడువడిన్ సన్నద్ధమై తూఁగిన౯| ఖ్యాతిం బగు సేనతో నడచె హుంకారింపుచున్
లగ్గకున్ ॥ మ ॥ పృతనామండలి కుండలీకృత ధనుర్బృందంబుతో సందడిం| చి తుపాకుల్ బ
యినుండిరా ఫలకముల్ శీఘ్రంబులం జేచినాయయాం| తత హేతిప్రకరంబు డుస్సికొని యుద్ఘాటిం
పుచు న్గ్రోడకు| ద్ధతి డాబాలును నెడ్డుగుంటలును నండల్గాఁగ డాయం జనెన్ ॥ శా ॥ కే
డెంబుం దరవారు కేలఁ గొని యక్షీణప్రతాపాఢ్యుతే| క్ష్వేళారావము సంగ దానును తుపాకీ
ద్రిప్పుచున్ దేవన| గ్రామడావాన పురంబుపై దొడయవృత్రప్రక్రియన్ కృష్ణుపై లాడూఖానుకు
మందమేర్తోరగడీ లగ్గల్ గొనన్ సావడిన్ ॥ చ ॥ బురుజులమీఁదనుండి పరిపుల్లసరోరుహగర్భ
నిగాళ| ద్గురుతరచంచరీలయుల కోపున పెద్దతుపాకిగుళ్లు నిష్ఠురగతి చిత్తవాసతెర సోకినచా
ద్పున రాలగోత్తలన్| విరిగిరి జగ్గడిల్లి పురివిచ్చిరి సొచ్చిరి మ్లేచ్ఛులయ్యెడన్ ॥ చ ॥ మునుము
నతారసిల్లి తన ముగ్గరపున్ బలుమానసుల్ గడన్| వెనకకు నోల మానగొని వీఁగినక్రమ్మర
గూడఁగట్టిమీ| ఘనతరదుర్గ సాధనని కామువటుత్వము చూపుడంచునె| ట్టనబురిఁ గొల్పి యి
ల్లలవడన్ నడిపించెను లాడుగోడకున్ ॥ మ ॥ మనలాడూచెరలాడు సైన్యములతో మాద్యద్గతిన్
గోడపై| కొనదాలగ్గకు ధూగనంచు వినియతు ద్రాత్మవర్గంబునె| క్కొనగా రాజవతం
సుడు ద్ధతులమాలుకుంగారు నిస్సాణని| స్వనవిస్ఫోటితదిక్ప్రఘోణులగుచున్ సన్నద్ధులైతో
ద్బధన్ ॥ మ ॥ తనకుం బాసట గాఁగ నిల్చిన భుజాదర్పాధికప్రాణులన్| ఘనులన్ వారలగాం
చి కయ్యమునకున్ గాబ్రిప్పుచున్ బిచ్చలిం| చినదోడ్పాటునకుబ్బి బొబ్బిలి గడీ జేకొందు
నేనిప్పుడం| చుమలాడూతనదోఃప్రసంగగరిమల్ చూరుల్ వితర్కింపఁగన్ ॥ చ ॥ గబభరబం
గులెంపున| వికాముత రవ్వరగొల్పుచున్ చయా| ప్రజములఁ గూలుగొల్పి పురివాయక యుండవు

రల్చికొంచు భూ| రజము మయంగు గానర కరౌతుల బానటమాఁగి డాసెలా| డజినము నెత్తిన త్త
మిలనత్తమికందరు దన్నుఁ జూడఁగన్ ॥ శా ॥ మూసాబూసియు రాజునాశ్వికబలంబుల్ ఘోర
సీకాగ్రముల్| లాసూదొట్టిపరాసుమండలము కిల్లా జెగ్గటిల్లంగధా| రాసంపాతము గాఁగ నొ
క్కమొగిగ నాలుగున్ తుపాకీలునం| త్రాసంబాన గగుప్పిరెల్లెడల నీరంధ్రంబుగా నత్తరిన్ ॥
వ ॥ యిల్లుఱుపడింపుచు లాడూఖానుండు నుందనయిరు గెలంకులనురక మొరయుద్ధ కా
హళధుక్కా పటహ తమ్మటభేరీ భాంకారంబు గరిఘటా ఘీంకారంబులు భ్రమత్తరాహుత్త
ప్రకాండకుండలిత కోదండమౌర్వీటంకారంబులు పదాతిజనహలంకారంబులు బిట్టురికి జెట్టిపు
గలబాలి నెండదౌలుయలం బిలిచికొను నెలుంగుల కలకలంబులు దుమలంబుగా బురుజులపైనుండి
వాలులోహనాళ ప్రయుక్త భయదాయకాయోమయఘుటికాపరంపరల తుంపరలకు
జెదరక తురంగమఖురాహతధరాపరాగపటలంబు రోదసీకుహరంబు నిండ మెండుకొని ని
శ్రేణికానికాయాది సాధనంబులతో గిలాపుఁజుంగడియ బరతెంచునవసరంబున ॥ మ ॥ ప
టహధ్వానవిఘూర్ణితాఖిలదిశాబ్రంహ్మాండభాండంబుగా| బటుసంరంభము తోడ బొబ్బిలి
గడీ పైనుండు జోదుల్ నిజో| ద్భటదోఃశ్రీపాం డితి జూచి మింట సురబృందంబుల్ వెరఁగందనొ|
క్కట మొగ్గించిరి రామసింగులు ఫిరంగుల్ గుంటికోపుల్ వడిన్ ॥ సీ ॥ తొలుదొల్త బాడబ
జ్వలన కణాలోల ఖేలనల్ గల తుపాకీలమర్చి| యావెన్క నుద్వేల దావపావక శిఖాభీలం
బులగు జజాయీలు దీర్చి| యాపిరుంద యుగాంతయమదంష్ట్రికాచయోత్తాలంబులగు రేక
లాలు నిలిపి| యాశిమ్మటన తద్విరూపాక్ష ఫాలాగ్నికీలలీనేము ఫిరంగీలు నించి| జబురుజంగులు జెన
చి బిట్టుబుక నేయ| బదరికాఫలకామ్ర జాంబవకపిత్థ| తాలకూష్మాండ సన్నిభోత్తాళగో
ళ జాలమయమయ్యె యావనసైన్యమపుడు ॥ సీ ॥ కత్తుళమ్ములుచించి బత్తుళమ్ములుద్రుంచి
పడదరొమ్ములు డుస్సి వెడలిపారి| కండలు తెమలించి గుండెలు గమలించి కందనగాయులుగా
డిపారి| తలలు ముక్కలు జేసి దౌడలుక్కరడాసి మెదడు పైలురుకంగ పొదువఁబారి| వీను
లు వదలించి జానులు విదళించి తిత్తులు దిగడియ్య హత్తిపారి| చిక్కయంకిలిచంకిలి ప్రక్కడొ

కన్| యూపువీపన కాన్గేలుముక్కు జెక్కు| కన్నువెన్నసకుండ జికాకుపరచె| నుడునుడులు గట్టి యగ్గళ్లఁ సోనవాన ॥ మ ॥ కరియూథమ్ములు మొగ్గి జెగ్గిలెతురంగ శ్రేణిపై వ్రాలెదస్తురగ స్తోమము కాల్బలంబులపయిన్ దూలాడుచున్ గూలెత| త్వరపాదాతి చయంబు బారుగ గడీశం డంబుపై సోలెజెం| దిరపుంగొండలు వ్రాలెనెత్తురొలుకన్ ధిక్కారముల్ మానుచున్ ॥ వ॥ అదిమరియు నుంగాక కాకోలకబళ నారంభసమయ సంరంభవిజృంభిత శాంభవఫాల ఫలకవిలోకన జ్వలన కరాళాయమాన కీలాకలాపంబులం బోనిశత ఘ్నికా పరంపరలు వరపినం జెరపియాక మంటలు గ్రక్కుచుం గ్రిక్కిరిసిచురుకు చురుక్కునం గాడిపారం బోడి మిచెడి పుడమింగూలు మాతంగంబులును మతంగజవ్రజంబుల తిరుగుడులంగు దివడి వడిదప్పిదప్పిగొని కుప్పలుగాం గూలెడు తురంగంబులును తురంగమనిపాత వేగంబునం గొండలంబందిక్రిందంబడి నలిగిబొండులు వడంబరాహుత్తులును రౌతులనండడింబడి కాలుచెయ్యాడక వ్రాలుకాలు బలంబులును పాదాతి జాలంబులు పలువలుకంబారిన జజాయీగుళ్ల తాకునంజేకు వసదలివడిదర గితొరగు గడిదీసయూహంబులును రేకలారాకరతమై మరుపులుగుప్పుగా దుస్సిపారినంగాయంబుల వెంబడింబాఱు నెత్తురుటేఱులం దేలి యాడు యవనపుల్కసాది కళేబరంబులును తుపాకీఘమాధ మీకారంబులకు నాకులంబంది డిందంబారికొరప్రాణంబులతో విలవిలంగుడులుకొను రాజన్య మండలంబులును దండధరపురో న్ముఖులై యాత్మవర్గంబులందలచి సెవ్వగలం బొగలురజపుత్ర వ్యూహంబులును పరాసులగు ఫరాసులును| గాందిసీకులగు పారసీకులును| శరణాగతవింధ్యపక్కణులగు ధక్కణులును బలాయనాయత్తులగు ఢలాయత్తులును సొగిలి నవీరభటులును సాధ్వసస్వాంతులగు సాజణంతులును నిగూఢప్రచారులగు మయూరులును నధిగతార్తప్రణాదులగుసాలునాములును విహ్వాలితాకారులగు సుబేదారులును వెగినకుత్తి కలుసు జిహ్మనిగ్రోపులంజి మ్మినవడుపున న్వెడలు రక్తధారాపూరంబులును వండంవరిగి నట్లుండు కండలకొండలును వ్రేపుల ప్రోవులును బిండిలిపిండులైన గుండియలునుం ఖండంబులైన కాలకంఠంబులును రజంబులైన భుజంబులును చెక్కుచెక్కైన డొక్కలును బరెవరిలైనపురి

యలును దుత్తినియలైన మేనులును బగిలినయురంబులును దుమ్మలైనయెమ్ములును ఖండితంబులైనకంఠంబులును తుండంబులగు కోదండంబులును నుగ్గుమగ్గైన యసిముసలంబులును| సంజాతవినిపాతంబులగు కేతనంబులునుం గలిగి రౌద్రరసాతిరేకంబునకు సూచకంబైలులిత కేశజాలంబు శైవాలంబు గాగలితమణి భూషణమణి విసరంబిసుములుగా దేలియాడుచిరోంపుపరుపురువుగా నడుగున జేరిన మెదడు కర్దమంబుగా నంతరాంతరంబుల ంగనుపట్టు ప్రపదంబులు కూర్మంబులుగా ముక్తాహారవారంబులు జలవ్యాళంబులుగా కరవాల చక్రంబులు నక్రంబులుగా నవిరళంబుగా బ్రవహించు శోణితతరంగిణీ గణంబులవలనన్ దలంపను విలోకింపనుదరంబుగాక భీభత్సాత్మకంబై కుత్తుకబంటిగా నెత్తురులు గ్రోలి మొత్తంబులైన నృత్తంబులు సలుపుచున్ బాతరలాడు భేతాళంబులును క్రొవ్వుముద్దలు వ్రవిడివద్ద యుండనివిదీర నారగించి గుర్రనం దేల్చు పిశాచంబులును కండలు మెసగి కొటికలు గొరికి కందన గాయలం గలిగిన చప్రులు పరికించిగుండెయలు దిని పిండుగట్టి తాండవంబొనరించు భూతంబులును పీనుంగులై పడియున్న నేనుంగులఫాలంబులు గద్దియలుగా కులంబు సెద్దల నాసీనులం జేసి కపాలపాత్రంబుల నతిహితంబులగు లోహితజలంబులు దెచ్చి యర్ఘ్య పాద్యంబులం దేల్చి ఖేటకంబులు పళ్లెరంబులు పరచి మేదోమాంసమస్తిష్క మజ్జాదిపదార్థంబులు వడ్డించి చుట్టంబులకు విందులు జెట్టు ఢాకినీలోకంబులును కుణపప్రతానంబుల పయింబడి యాంత్రంబులు యలందిగిచి మెసగు సృగాలకంకగృధ్రంబులుం గలిగి భయానకంబున క్షుద్దానకంబై దురవలోకనీయ్యంబగు తత్సంగరంబ భంగుర భంగింగనుపట్టెనయ్యవసరంబునన్ ॥ శా ॥ చెల్లాకుం జెదరైన సైన్యసమితిన్ జేజాచి రావించి యా| కిల్లాలగ్గలకెక్కు టాక్కు గణనాకేడించి పోరాదటం| చల్లాడూ మెదలైన జట్టి మొగలయ్యాజిన్ విజృంభించుచున్| ఫల్లంబుల్ గొని గోడపై దొడరి దోఃపాండిత్యముల్ జూపుచున్ ॥ చ ॥ బురుజులనిచ్చెనల్ జెనచి భోయనగైత్తలు లంపలాలుభీ| కరగరిమన్ గిలాపుఁ జుచును కత్తులు కేడెములున్ కరంబులన్| శిరమున జూచి పట్టి తన చేతి కరాళిడి మించునట్లుగా| కరమరు దొప్పజిల్లపరిగా నడిపించెను లాద్య గోడకున్ ॥ ఆ ॥ తద్ఘనరాసుమండలము దగ్రతమై బియ

డల్ పఱింపుచుఁ| లగ్గలకెక్కి రాబురుజులన్ దగుపన్ని తురుష్కసైన్యముల్| వగ్గలమైన కోపమున వెన్కొనుచుఁ నురుమాడు వీకచే| నగ్గలికన్ దుపాకుల గిలాచుఁ జెయుచు రోయుచు నృవీర్ ॥ సీ ॥ పాంసులురాగాగు పారలుగూని యియ్యుంచి గరిగెలవంచ్చి యుక్కురగజల్లు| వి గురుటంబలి వేడిది గుపారజారగా కుండలకొలది గాంగ్రమ్మరించ్చి| వసియాపు దాయయంత్ర సముత్కరంబులు మేనులుచ్చి చనంగమాటివైచి| యొండొంటి దోడుగా గుండియతొడలల్ గురి జేశిదెంచెనా గుల్లదోలిపి|బియసుల దెరల్చి క్రొంబొగల్ గురియనినుప| గొట్టములు రాల్చి మొద్దీటెగుములగ్రుచ్చి| చిచ్చుబుడ్లనగల్చి నిస్త్రింశతతుల| బొడిచి పడద్రోచిరా సేనక డిమిదొరగ॥ ఉ ॥ బాకులమొద్దటీటెయల బల్లెములన్ జురకత్తులన్ కటా| రికయిజారులన్ బొడిచి క్రేళ్లురు కన్ బడద్రోచిరేవిహా| ల్లాకరుదెంచు నయ్యవనులం త్రుటిమాత్రములోననంతన| ప్పాకలలోన లాడుతనముఖ్యత కొంచెమువచ్చె నంచొగిన్ ॥ ఉ ॥ కేడెము నెత్తి నుంచుకొని కేవలరౌద్రరసంబుపొంగిరా| ప్రోడయి తండనంగ నధిరోహిణి వెంబడి పెక్కురౌతులన్| దోడుగ నెక్కిరాదొణగె దుర్వాదరోషవిఘూర్ణమానుడై| లాడు తుపాకిదెబ్బల కలంకకక్కైదువ కేలద్రిప్పచున్ ॥ మ ॥ తనదర్పం బియవాగువారుగన నౌద్ధత్యంబునన్ జెర్చని| చ్చెనవెంటన్ బురుజెక్కనప్పుడ దెవశ్చన్ వ్రేయుడంచొక్కగుం| డున వ్రేయన్ దల వ్రక్కలై చెదరలాడూఖానుడల్లానబీ| యనుచున్ బిల్లమిరంబు వైచెను గతాహంకారుడై యుర్వికిన్ ॥ సీ ॥ దంభోళిధారావిదారితంబైడస్సి యవనిపైగూలు కులాద్రిపగిది| హర్యక్షఖర నఖరాంకుర భిన్నమై తొరగాడు మత్తకుంజరముకరణి| వైయాఘ్రనిసితదంష్ట్రి యాసితంబయి పాడవణంగాడు నాలపోతుభంగి| శాతపరశ్వధాఘాత నిదళితమై కడువడిగూరగు వృక్షంబు మాడ్కి| బురుజుపైనుండి వ్రాలు నిష్ఠురతరంపు| డెంచెనాగుంటి తాకునుదీర్ణమైన| నెత్తిచేమాలి యిలబడి నేత్తురొలుక| లాడుఖానాఖ్యుడూడ గలంగిరంత ॥ శా ॥ హాహాక్రందన నిస్వనాకులము భీత్యావేశ సంత్యక్తచే| తోహంకారము విస్మృతప్రహరణస్తోమంబు దారస్పృహా| రాహుత్తాళ్వచ యింబువింహ్వా లితవీరవ్రాత ముత్సారితో| త్సాహం దోళ్లిత రాజకంబు

నగుచున్| తత్సైన్యమూ తీరాంగనేన్ ॥ చ ॥ పిడుగులు రాలినట్టు లతిభీషణవేగ సముద్గమంబునై| పడియెడు గోహనాళముఖ భాంకృతి మస్ఫుటి కావరం పరల్| కడువడి మేనులుచ్చి చన గావెరగాసిలి నిల్వరింపుచో| ప్పడరమివీఁగిపారి యవనాధిప సైన్యము దైన్యమొందుచున్ ॥ చ ॥ విశకలితాశ్వ కావలియు వింహ్వా లితోరుచమూ సమూహముల్| భృశపరిధావమానకరిబృందమునై వెరపేపి యుస్లుక| ర్కశదగులాడుపాటుగని గాఢవిషాదమున న్కరన్ జతు దీనశలకు బారసైన్యసమితిన్ గనిశ్రైర్యదశావశాత్ములై ॥ చ॥ కనుకని బారసైనికుల గ్రచ్చరమైదర జంగుసాంశ్వన| ధ్వనులనిగుడ్చుచున్ బహువిధమ్ములరమ్మని క్రమ్మరించిత| ఘ్నసరణిసీపరంపరకు గాపులుగా బురి కొల్చికొందరన్| మొనలనమచెల లాసుముఖ మాఖణఘరాసుల శౌర్యరాసులన్ ॥ మ ॥ నిబిడక్రోధరసంబు జొబ్బటిలధన్నీలాసు కుప్పీముఖుల్| సిదికావల్గితకాయులై నిజభుజాసివ్రాత రోచిశ్ఛటా| శబరీభూతదిశా నిశాంతులగుచున్ శౌర్యంబు దీపింపణో| టబుగుంజుల్ గదియంగడాసిరి గరిష్ఠంబైన వేగంబునన్ ॥ గీ ॥ యిత్తెరంగున బురికొల్పి హెచ్చరింప| కొత్తడములకు లగ్గకెక్కుటకు నేగి| యాత్మవర్గంబు దోడ్తోడన యగుడేర| మాకొనగణంగెను ఘరాసుమండలంబు ॥ గీ ॥ యిత్తెరంగున గదియంగ నేగుదెంచి| తన్మహోవప్రదుస్సాధ సాధ్యమరసి| మొరకులయ్యాను సొచ్చెడి వరపుదొట్టి| గరిమదములోన సొండొయగాచికొనుచు ॥ ఉ ॥ యెక్కడికయ్యపుం దమికి నెత్తరమా కొనుటబ్బు పౌరుషం| బక్కట యొట్టులైన వెడయానల గెత్తుమటంచు నిగ్గడీ| కెక్కదలంచి కొండవయి కెక్కుపిపీలికలట్లు బ్రాకుచో| నుక్కరవ్రాలు గుళ్ళ జడి సొక్కట యాపరకుండు టెట్లకో ॥ మ ॥ అనుచుం గొందలముందు డెందములతో నాందోళనోద్వృత్తిగై| కొనుచుఁ గొత్తల నప్పరాసులరనేకుల్ ఖిన్నతం జెందిఖా| నునినిందించి రితం డుపాయనల నుస్మాలంబు గాసెంపవ| చ్చినదుస్సీలుడ కారణంబయని తచ్చేష్టావిధుల్ దల్చుచున్ ॥ చ ॥ రణధరణీతలంబుల ఘరాసుల జేయులటంచు నెంతయున్| బ్రణుతి వహించి నిత్తరినపాకృత విక్రములన్న బుర్యశో| వ్రణముభరింపనోప మనివారలు గోడకులగ్గకెక్కకా| రణమున కాలుద్రొలి కెదురన్ గమకించిరిచంచలాత్ములై ॥ ఉ ॥ అ

ప్పుడు పూనపాటికులజాగ్రణి రాజుఘరానువారికిం। బొప్పగదో డువచ్చి సమరోచిత కృత్య
ములైన యుద్ధతుల్। ముప్పిరిగాఁగిల్వాచిన బలముల్ బురికొల్పి తుపాకినాదుచే। నుప్పరవీథిబిట్టదు
ర నోహరిసాహరి గాఁ బెనంగఁగన్ ॥ సీ ॥ పొగబాణములగముల్ నిగుడింపఁ గ్రమ్మెడు ధూమం
బు పెనుమొగుల్ దొంగలింప। నెరవెడలించిన తరవారుమినమినల్ తొలుకారు మెరుపుల చె
లువు జూప। రామసింగులభీక రములైనమ్రోతలు యురువడియురుముల తెరగునింప। బారుతుపా
కులమేర మీరినగుండ్లువడ గండ్లపాటునవడువు చెలువ। వీనులానంగడిగిచినవిల్లె పెంపు। లింద్ర
ధనురాకృతి స్ఫూర్తినీనడింప। వాడివాలంపు తుంపరవానగురిసె। రామరాజన్యసైన్య ధా
రాధరంబు ॥ ఆ ॥ దానికివన్నె వెట్టిన విఘ్నునపవన మెలవనాగాశత। ఘ్నినిచయంబు రంజ
కము నించుటయేయుట కన్నురాల్చనం। తైనయడంబు జూపకరయాన్ డి గిరితిపులాము లాసు
ప। తేనుముఖుల్ ఫరాసులడరించిరి యాచినగు ఛాలు ఛాలునన్ ॥ ఆ ॥ చూపరకిట్టిజెట్టిద
ము చూపుఫురంగులతాకులన్ గడీ। యూపరకుంపు సేయసనియాధ ముగా మది దోచనయ్యెస।
ట్లాపటువేగపపిన్తమహాధ్వనికిన్ వెరగందినిండి తా। రాపథము ధ్యసీమనమ రప్రకరంబు కరం
బు మొత్తమై ॥ ఆ ॥ మొుంతొరుపొత్సరించుకొనియుక్కున గోడకుడాయనేగిస। ద్దండతమైఫ
రాసులును ధాత్రిపసైన్యము లొక్కపెట్టునన్। గొండకుసేత్తైరన్ గది యుగొంగ్రెపుటేల్ల తె
రంగునన్ వియ। న్మండలిబీటలెత్తగరిమన్ మొరయించురణానకాభటిన్ ॥ చ ॥ బురుజు
లవెంటనిచ్చెనలు పూనిచి చీమలప్రాకినట్లు। స్థిరగతినెక్కి రమ్మగలుపుర్వహాగవన హ్యతిప్ర
చండని। స్ఫురతరలోహ నాళముఖసం భదురుస్వనసిన్న రన్మహా। త్తరఘుటికానికాయ పరి
తః పతనంబునకల్లు పూనకన్ ॥ ఉ ॥ అంతటరం గరాయవసుధాపతిచం ద్రనిపిరయోధుల
భ్రాంతనమున్నతిన్ జెలగునట్టి బురుజులమీదనుండి। పిద్వంతిచయత్రవః పుటవిదారణకార
ణాదార్భటాయనా। త్యంతవిశాలనాళగళి గోళములాచిరుప్పినన్ ॥ సీ ॥ వడివాట్లకె
క్కి వెన్నడిత్రాకురేకలాల గ్గలంబైనచోడిగ్గనురికి। జెవ్వరకప్పైనెక్కి జెడిదంపుటడిదంపుపోటు
ల జెగ ండిపుడమి గూలి। స్వాభాలు మిడి సాగిరాను ఝవడిక్రొవ్వాడికై దువుల్ గ్రుచ్చ

డొల్లి। క్రోటకొమ్మలు డాయకు రుచయీ బెలగూటి పవఁద్రోవఁబడికిలపాటుగాంచి రక్తధారా
పరంపరాసిక్తమైన। ధరణినరుణితకాయులై పరిణమించి। పొరలుచుండియుగ్రమ్మరనురుకుణిం
చి। లగ్గలకుమాగిరిఫరాసు లగ్గలికలా ॥ శా ॥ వేలారుల్ పటుశౌర్య విస్ఫురణచేవీకన్ గడీకె
క్కిరా। గెలిం జెట్టుచు రేకలాజబరుజంగీరామసింగీఫిరం। గీలాక్కుమ్మడిగ్రందకో నురువడిన్
గిల్లాపము స్వెల్పుచవా। రాలంపున్ గినుకన్ గిలాచినఘనలత్య స్ఫూర్తిన శైత్వెల్లినన్ ॥
శా ॥ అంగాంగం బులుప్రయ్యనుక్కరిపులిందాసీకిని శ్రేణిత। ద్రంగల్లో హవిశాలనాళసిగ
శద్రాఘుష్టగోళావళిన్। భంగంబందు చుప్రాలె నయ్యెహొమరు గ్భాసూమ్మలం గ్రాగిఖ।
ట్వాం గశ్రేణులరాలుమట్కణ గణవ్యాపారమేపారగన్ ॥ మ ॥ డిగిలీలాసుముఖుల్ ఫరా
సుధారలుడ్డీనాభియానోత్పత। స్థగవేగంబునగోడపై కెగరిరాకల్పాంతవేళానట। న్మృగభృ
చ్ఛేకరశూలసన్నిభము లౌనిస్త్రింశ ముల్ డుస్సియా। పగరం దాకిఘనుక్కునం బొడిచిచం
పంగూలిరుర్విస్థలిన్ ॥ చ ॥ అరువడినొహటించి నిజయోధవరుల్ పరవా హినీసము। త్కర
ములనీపెనుసూటులను త్రైదువపాటుల గుండ్లయేటులన్। పరిపరైపడన్ జడుపుపాటవముల్ గ
ను గొంచురంగభూ। వరతిలకంబు మెచ్చెపెరవారల ధైర్యవిజృంభణోద్ధతుల్ ॥ చ ॥ అరిము
రిరావువంశమణి యక్కజమం దఫరాసువారిగొం। దరబురుజెక్కి పాలకిపదస్థులదన్నియు
దొమ్మిపేరువా। బరగినజోదులన్ మెరుగుపారినకత్తు లనోదివంపగా। కరుకుకరుక్కునన్ నరి
కి గండలు జేసిరి మన్నెసైనికుల్ ॥ చ ॥ యెడయిడకయ్యశిల్పుతరయె త్తినచాడ్పునసగ్గిభా
యకున్। మిడుతలువోలెనెక్కి మిడిమించుచు మాయిశిఘాయిగుంపున। ల్గడలగిలాచినసాదడు
ముకత్తులసాగు లచిప్పటేటులన్। బొడిచిపడంగ ద్రోచిరిరిపుప్రతతుల్ వెరగందిచూడగన్
శా ॥ శ్రీరామాస్త్రనికృత్తరావణశిరః శ్రేణీక్రియన్ రావురం। గారాయ ప్రభువీరయో
ధవరదోః ఖడ్గప్రహారంబులన్। ఘోరాకార తురుష్కసైనికులు చెక్కున్ జెక్కులౌవారుప
ల్మారుకామాకొనుసువారునై యరిది గ్రమ్మన్ బోరి రాగుబ్బగన్ ॥ వ ॥ మరియునిత్తెరంగునం బ
వరంబున కెడిరి యెదురుగుం డెయుం బిక్కచెదురులేక యగ్గడీపైగడ్డొలుపడనడిచి పొడిచివై

చినంగెడలు కొనుచు బిఱుకుమాపఁ దక్కిన జోదులుయెదురెక్కుచుఁ దనివిసనక యోల మూసగొనిన వీకం బెసంగు వారునునైన యప్పన్న నాయకానీకినీ ప్రకరంబు లడిదంబులఁగృశ్చి యుగదా ఘాతంబుల నెరలించియు గటారంబులఁగ్రుమ్మియు జిప్పయీటెలం జిమ్మియు లగ్గడిం పులంబొంపిరి వోవునట్లుగా వైవం జేవనడలి యడలుచుఁగా లివిచ్చి విస్రస్తశిరస్త్రాణంబులును విధ్వస్తకంకటంబులును విశీర్ణతనుత్రాణంబులును విగళితకరవాలంబులును విదారితకోదండంబులును విభ్రష్ట ఖేటకంబులును విలుంఠితకంఠనాళంబులును విఖండితభుజాదండంబులును విచ్ఛిన్న ఫాలఫలకంబులును విసుస్న కర్ణపుటంబులును వినిపాతితకేతనంబులును విశకలితమతంగజంబులును విపాటిత ఘోటకంబులును విభీతపాదాతంబులును విస్ఫుటితపటహజాలంబులునుంగలిగి యత్తొలిగలనంబదానులు గతాసులై పడినం దక్కిరి గభీరనీరకాసారంబు గండ్లువడినవడువునం బటాపంచలై చాంచల్యంబునొంది పుళిందుల ఘాంజుభగాయించి చనుటయు ॥ మ ॥ కృశకర్మాయనులు దుస్సిపారెఁ ఫిరంగీగుండ్లఁ జేదస్సి ఘా। జుశికస్త్రయ్యో ఫరాసుతెల్లనుపరాసుత్వంబు నంబొందిరి। శ్వశతాంగేభభటాళి వ్రాలెననుచుఁ జాయల్ నిర్దింప్పఖా। నుశహాయుక్కరి జెండె శేతమొగము స్మాఘాసము వ్రాయముఁ ॥ అ ॥ మానసురోయాధనుండయినయన్నె కుమాయనివీరయోధులు। చ్ఛానశతఘ్నికల్బరపుచో డిమిరితిపులామలాసులు। స్సేనులనీనులై కలనఁ జిందరవందరలైన వార్తనాయా। ఖానునిమానసంబునకుఁ గాఢ విషాదమునించె నయ్యెడన్ ॥ మ ॥ మకురల్లాహనన్లిఖాన్మఖ తురముక్కల్ ఖానునిం డాసిమ। న్నెకుమారాగ్రశికోట చేకురమిక్కిన్ నీవింతచింతింపనే। టకిలాడూప్రభృతుల్ యామావసథవాటం జేయ మాత్రాసతా। వక శౌర్యం బరివోయనేయకట యీవంతల్ మతికిన్ మానుమీ॥ చ ॥ అరిజయశౌర్యధుర్యమహిమాతిశయాన్వితులైనవారిమ। మ్మరయుమునీరిపుప్రతతి యంతయునుచ్చి చనంగకోటచే। మురుపనిబూనిమాగదము కొలుమనంగెద మోటలేకమా। బిరుదముగంటముల్ కలను పెంపుగ్రహింపుమటంచు దెల్పినన్ ॥ క ॥ తప్పిరి లేచిబిరాలున। మప్పిరిగొనుకినుకవిస్తుమానులు చూపన్। దెప్పరపుదిటము దాల్చచు। కప్పురశివనత్తి పోక్కాఖానుండంతన్ ॥ తత్కాలంబున॥

సా ॥ సీ॥బిరుదువఖ్ఖాణించి భిన్నినివేసవేల్ తేజీలు గొలువసిద్ధిబిలాలు। ఘూరెల్లసమకట్టిబారుతుపాకుల తండముల్ నడువనుద్ధతులమల్లుక్కా। పాలకీయిరువంక బలసియీటెలవారు పరపందికొన పూనపాటిరాజు। డాసి రాహుత్తులు డాల్తురవారులు మస్సిరాపితినిహస్సనల్లి। ఛత్రపతిరావు చందరుజానుఖాను। లాదిగాఁగల్లు జోదులంత తనరుగ। నరుగవయ్యవచ్చు కురుబలోన్నతి వహించి। తురకవళకోటి లగ్గలకురువణించెన్ ॥ గీ ॥ జలజబాంధుండు హాగ ర్మసాక్షీయయ్యు। దారుణముపుట్ట గలదనితపనుడగుచు। చూడనోపకతొలఁగెనా శోభదొరగి। చరమగిరిగంహ్వరము జేరనరిగెనప్పుడు ॥ గీ ॥ అరసిచూడరజోయణావరణదీని। నంటగా గూడదనక లోలాత్ము డగుచు। పగలుపత్మినిగూడినపాతకంబు। దివసమణిక ప్రకాశతదేకయన్నె ॥ చ ॥రణహతవీరయోధత సురక్తతరంగిణులన్ బరాంతరాంగణములుముంచిపారె ననగాంధయచింపోలుపొంది యాత్మజృంభణము వెలాపుణుచుంకషుజపాకు సుమప్రతిమానశోణితా। గణితనవీనకాంతి కలికాకలితమ్ములుసాంధ్య రాగముల్ ॥ సీ ॥ అరుణకంఘాణరిం ఘాఘాత్మమై మించునస్త్రాద్రిశిఖర జోవ్యాప్తియనగ। సమయవసంతమూతమిరాలి యవ్వనిసొబగొం దుచిపురాకుజొంపమనగ। యినని వేశంబున కిడుప్రతీచిశైల రక్తాగాం కవకుటీరంబనంగ। రవిహరిత్వము ధాల్పరహిగొల్ప నేతెంచు గరుడని రెక్కలకళయనంగ। అపుడుమూతిన్ త్రయీమయుడైనలోకబాంధవుని రాకకెదురేగు పశ్చిమాచ। లాశ్రమపిన కషాయవస్త్రాంశువనగ సంజకెం జాయతారకా సరణిబొదలెన్ ॥ చ ॥ కొలకొలగూయుచున్ గుములుగూడి కులాయ గృహాంగణం బులన్। మెలగె విహంగమావళులు మిత్రశిలాతతియున్ గవోష్ణమై। చెలగెమరిచి కాప్రభలుజీసనా ముతై నిబిడాభివృద్ధులున్। దోల గెమలీమ సస్థితులతో దుల్లదూగెదిగంతరంబులున్ ॥ చ ॥ దినమును జెంతటాకమతి తీవ్రగతిం దెగి కాలసీరమై। ల్లనుజనగా దదంతరవిలతితకోకనదంబు తూలిత్రావా। లినగతిత్రాళి ఘోళికదలిన్ తము దారసరోరుహ ప్యైలాస్స్నమ। ష్టునకరభృంగసం ఘములకైవడి పెల్లగసెన్ తమశ్ఛటల్ ॥ సీ ॥ గగనతమాలవృక్ష మూతమోంబుదలీల బొలుపొంది పూచినపువ్వులనగ। కటికచీకటి పేరి కాళిందిలోవల మొనలెత్తు వెలిదమ్మి మొగ్గ

లనగ| స్వర్లోకమానులు సాంధ్యార్చనకు నేయుగంగోఘసైకత లింగములన| భయదశత
ఘ్నికాభటులకు చదలేటినడటు నేచిన యంచకోదములనగ| ఘోరసేమగస్థలీహతవీరవార|
పరిణయావసరాప్స రోభామినీప్ర|కల్పితవితానకలితముక్తాగుచ్ఛ| పంజులన తారకా పటల్
బలసెమింట ॥ మ ॥ తమిసాయాహ్న విరోధిహేళిపయి సంధ్యారాగరక్తప్రవా| హముగా
బోయచువ ట్టిరియస్తగిరిదు గాంతంబునన్ వైవత| త్రియమాలంచి వియోగచింతనతికార్శ్యం
బొందుచున్ పద్మినీ| రమణీరత్నమునించునూర్పు లనగా రాజిల్లు క్రౌంజికటుల్ ॥ సీ ॥ జంభారి
పురసరిత్సంభసంజేదగోరిపధి ల్లులయము నాప్రవాహమనగ| గమకించిచ క్రవాళము దాటియు
ద్వృత్తిబొదలిన తిమిరంపునదియనంగ| నస్పందమగు చుమేరుస్పర్ధ గొరగినకజ్జలాచలవల
త్కాంతియనగ| గగనలక్ష్మీతనూస్థగితమైసిబిడతదుల కించుపచ్చికస్తురియనంగ| దండధరగదా
దండ వేదండతుండ| నీలనీరదనీలిమ లాలితంబు| జారిణీజారసమ్మోద కారియగుచు| నంధత
మసంబుబర్వె రోధోంతమున ॥ గీ ॥ అట్లుఘోరాంధకారమాయావరణము| రణమొనర్పంగ
దిపురువారల కెకాక| యఖిలజనులకునిమ్నోన్నతానభిజ్ఞ| తావిచారంబుగరపె నత్తరిగణంగ॥
ఆ ॥ నెక్కొనికక్కణ శంఢయుసనిస్తురపుంద రకాత జంతయున్| వక్కనమైనగోపమున
వెన్కొనిత మ్మిగిపెత్సరించగా| నెక్కొనుకోటసల్లడలనిక్కడ నక్కడనాకతేకువం గ్రిక్కి
రియంగబారి పరికింపగ రానిబలంబసంఖ్యమై ॥ మ ॥ పట్టంబైయపసవ్య సైన్యచయముష్టా
టింపుచున్ మించితా| రిట్టైకరదీపికాతతు లీలాయాలున్ మశాబాల్ గడీ| చుట్టున్ నిల్పిరి
వేసవేశ్వలమరాజోడల్ రయాయత్తులై|పట్టాంగట్టిగబట్టిబిట్టడచిరా రాహుత్తులన్బత్తిగాన్|
ఆ ॥ వెన్నెలదీచిన కాచినచవిన్ కడుచందురు జోతివెల్లువల్| జెన్నెనబారవి స్ఫురదసిప్ర
ముఖప్రకరాత్తసాధనా| భ్యున్నతి నొంచి చించిరిపు మోహతతిన్ బవెవ్వరన్ యమా| నన్నత
లైక భాగవినిష్పణ్ణులజేసిరి మన్నెసైనికుల్ ॥ గీ ॥ కోడచుట్టును ప్రతికోటగోలిపినట్లు| బిట్ట
లముగాగ బీసుంగు పెంటలయ్యె| నట్టిలయ్యును బిరుతీకయ వనబలము|లక్షలకోలంది పొడుపు
చులగ్గకెక్కె ॥ మ ॥ అనోనారాసి తరంగమండల భరన్యాయంబుగా పైపయి| నస్థానగు

స్తులునిండి మొందుకొనుచున్ గాఢోద్ధతిన్ బర్వినా| కీర్ణాంతస్స్పృహపంజ్త్విసం గడులమంగిళ్లస్త
జారంబులన్ |నిర్నిద్రంబుగకోటలోరిపుభటానీకప్రయుక్తంబులై॥ చ ॥ అప్రతిమాభిమాననిధియైన
మహాగుణశాలి రావువం|శప్రభుమౌళియుబ్బలబసంఖ్యముడినివధింపుచెట్లుభీ| మప్రధరంబునంబి
లుకుమారియనోటమి లేకమించియు |వప్రమునిండ,బారెననివారణమైయికనిల్వనోపునే॥ ఆ ॥ వే
లకొలందిచచ్చుచునువీగుచుతక్కినవీరులెక్కుచున్| బోలినకిన్కచెమిగులబోయచునుం డెదరిట్టి
పట్టునన్| నాలుగువేలకాల్బలమునం దిటమాదియపారమైనయి| య్యాలమునన్ జయించుటడి
యానని జంబని తావితాకుడై॥ క ॥ స్థూలంబలవితతితయుశం| డాలమునినుగంటి పెద్దసరసం పెట్వార్వి
పాలుబిలుపించితగుగతి| నాలోచన జేసి సాహసాయత్తమతిన్॥ సీ. ॥ తనతమ్మునవనిభృద్ధైర్యాదుహో
శౌర్య వెంగళరాయ భూవిభుని నొకని |తనదుమామనమేయదర్ప దర్పాధీశుచెలికాని వేంకట
క్షితిపు నొకని|తన బాంధవునిరిపుత్కారవనీ ఘోరదవాగ్ని దామలనాదమ్మన్న నొకని| తనసైని కాగ్ర
ణినసుపమదోర్వీర్యుని ముంగటిభర్మావనీశు నొకని| బిలచియసమానకక్షయిబ్బలము పెంపు| తెంపు
నైరింపరాదింక తగవజేసి|మనలశుద్ధాంతకాంతాప్రమాపణంబు| నేరపియభిమానధనమొనర్నిం
పలెస్సా॥ మ ॥ బలవంతుండగు వైరిపైదొడరిదోశ్శపాండిత్యముల్ జూపిరన్| విలసత్ఖ్యాతియమానర
క్షణమునద్వృత్తింబ్రవర్తిల్లిరన్| కులమున్ జెన్నలుమెచ్చికొంటయనుగల్గున్ మీదనాతారకా|
జలజాతాప్తనిశాకరంబగుయశస్సంపత్తియున్ బర్వెడిన్ ॥ ఆ ॥ మానముగాచుకోదలచుమానుష
ముల్ గలవారు పోయ నే| మానకుభూషణంబు కులమారడుటుచ్చక సాహసించినా| కీనిపుణప్రతా
పధృతియెన్నికగావునయుస్థిరంపుప్రాణానకుడాగిశాశ్వతఘనంబు యశంబదిమాపుకొల్పునే॥
చ ॥ అనిబహుభంగులన్ దెలియనాడినమీదటదత్పహూదయం| డనియెవిరోధిదుష్టమతియైనదు
రాత్ముడు రాజు యావనా| వనిపతి తద్వశుండగుచువర్తిలు గావునవారినోర్చుచిం| తనమనుదోల
దప్పలనశారసిలంగలదంచు దెల్పితిన్ ॥ క ॥ వినరైతిరిట్టిహేతువు|జనియింపగవలసెమనకుసాంఘాతి
కమై| మొనకొనియెముక్షణకాలం|బనుమానంబింక నేమియనవుడునంతన్ ॥ క ॥ చెలికానివంశసంభ
వు|నలఘుతరస్థైర్యునని చెనవరోభవధూ| కులకంఠనాళకృంతన|కలనాదారుణవితానకతిసతనెర
వన్ ॥ గీ ॥ అతడునభిమానరక్షణాహార్యప్రచార| దారుణాకారసాహసౌద్ధత్యమమర|నంతిపురికేగ
మొరసైదిగంతరములు| ధరణివడవడవణకెభూతలము జెగడె॥ గీ ॥ రాయమణిరాణితనకుమారాగ్ర
యాలు|నప్పుడుకొండొక దాదికినప్పగించి| కోటవెడలించిబ్రతికించుకొమ్మటంచు|నట్లుగావించి

నద్దాముయెడలు వాడమీ॥ గీ॥ మఱియు నా రాయమన్నీనిమానవతియు। పాణితలమున శాతకృపాణి
బూని। దానిచే మేనుదొఱగెను ద్వైరివంశ। మకటనిర్వంశమగుగాక యనిశపించి॥ గీ॥ అపుడు పశుప
క్షిమృగములు నవనిజనము। లభ్రభవాణియు విస్మయంబందికొనుచు। నమ్మహావీరపత్ని శాపమ్మువలన। నట్ల
కాఁగలదని కొనియాడిరంత ॥ క॥ ఘననిసితఖడ్గధారల। మొనకొని చెలికాని వంశమూర్ధన్యుఁడు
పెరి। పునవడివడి నంతఃపుర। వనితాజనతాతి చిత్రవధవిధినడపెన్ ॥ గీ॥ తక్కఁగలయట్టి యభిమానధ
నులు వెలమ। లొక్కసూరిల్ల వారనలోగ్రశస్త్ర। నిహతులై రంగనాశిపున సహితులగుచు తద్విదార
ణమెంతని తలపవచ్చు॥ గీ॥ దేవతిర్యఙ్మనుష్యులందీవిధంబు। పెంపుగన లేదటంచు నిలింపులెల్ల వెల
మవర్ణంపు సాహసవిక్రమములు। భళిభళీ యని పొగడిరభ్రమున నుండి॥ మ॥ అపుడా శాకరికర్ణకో
టరపుటాహంకారనిర్వాపణా। నుపమ స్వానవిఘూర్ణమానపటహంబొక్కుంట మ్రోయించి రో
షపరీతంబగు మానసంబున ధరాజంభారి రంగక్షమా। ధిపరత్నంబు బుసంజు తెక్కినవిరోధిశ్రేణిపై
మాకొన్నెన్ ॥ శా॥ దివ్యాస్త్రప్రణిపాతనంబున కనుద్విగ్నంబు నైకైకప। ద్మవ్యూహంబభిమన్యుఁడే
ద్దారవిభేదవృత్తి ఘనమై జొచ్చిన। ట్లవ్యాజోద్ధతి నేకవీరుఁడయి ఘోరారాతివిభ్రాంతిశ। స్త్రవ్యాపా
రము చీరికింగొనక యాశౌర్యాధ్యుఁడూల్కొంటయున్ ॥ అ॥ శింగపుపిల్ల బారిబడి చెందరవందరలై
నక్కొమ్ములే। నుంగులపోల జెబ్బులిగనుంగొని బారెడు తెల్లపోతులై। రంగన్నపాలు ధాటికెదు
రఁదిటమించుకయేని లేనిపే। ర్మింగడు భీతినుండియును మేటిమగల్ తురకల్ మహోగ్రులై ॥ చ॥ ప
లువురు గూడి యొక్కమొగి బాణకృపాణపరంపరానము। జ్వలతర చాకచక్యము దిశావలయంబులకె
క్కి బారసూ। ప్పలుని గుడించుచుం జెలఁగి పోరికిఁ దాకొనను నంతవాలునుం। బలుకయు బూచిపట్టైనర
పాలశిఖామణి యోహటంపుచున్ ॥ చ॥ తరమిప్రపత పఢర్పితలత ప్రపుయోధులనూచముట్టగాక రము
లు పెందొడలల్ తలలు కంఠతలంబులు చెక్కుచెక్కుగా। నరుకుచు డాగిపారవడి నల్వురముయ్యర
హాత్తికుస్తుకల్దరఁ గెచలంబు చేధుమికి లాఘవలంఘనలక్ష్యచాతురిన్ ॥ చ॥ పరెవరలైన మేనులనపా
రమ్ములై ప్రవహింపుచుండనే। త్తురుజడి సోనవెల్లువలు తూములు జొట్టిన యట్లు వచ్చెపే। న్నురవులగ
ట్టిపారయవనుల్ జెగడందుచు పీగివచ్చియు। గ్దరశరజాలముల్ పరపి క్రుంచిరి రాయకరాగ్రఖడ్గ
ముల్ ॥ అ॥ యక్కున మిక్కుటంపు తమి నొక్కట నుక్కుటలుంగుటేటుకే। పెక్కగ
సంగవందొరఁగ నింగిలపుంరజ ముప్పతిల్లగా। గ్రక్కున బూచిపట్టి భుజగర్వ నెసన్న తుజాను
ఖాసుని। డొక్క యగల్వ వాడవని ద్రెళ్లెను రాయనివి కుంకంనహ్వాతిన్ ॥ మ॥ అదితక్రో

ధమున నంకెనంగు నృపవర్యుం జూచి జంద్రాల్మహ। మ్మదఖాస్సెను మయమాయదాయణగణోత్సాదం
బున నండాసియు। న్మసుతై యస్మరిబోసి సిరేచితుని మె నావన్వయోత్తంసుచే। తివృథంబైన నిశా
తఖంతము హతాద్వేగంబు చేసెన్ తరిన్ ॥ అ॥ రావుకులాగ్రగణ్యుఁడవు రాభళిజోదువు నీవె
యంచు పీ। రావలి మెచ్చ గ్రచ్చరశరాసనముల్ గొనరాయంబుగూర్చియున్। చావగనేడుచూడుమని
శాతరంబున ద్రుంచె నిష్టురా। రావమెలర్ప వానితలరౌతులు భీతిలజాత శౌర్యులై ॥ చ॥ అది
గని రోషమూపి తహృదంతరులై తరవాయడుస్సిదో। గ్మదము వెలాపుణ చుంబిలుకు మాచెనన
నేకుల యోధవీరులన్। గొడగొని నంకెలల్ గెడపుకొల్పులిపోలికె నీత డింకనే। జడిపెదవీ
నంచెదిరి సాహసశాలి విలాలు రాయనిన్ ॥ గీ॥ యిట్లు జనుదెంచి వాని దురాగ్రహాగ। హాత్రి
సితచిత్త సతిమత్త నప్రవగన్య। ఘోరరథినీయుతుని జూచి యారవీని। సాహసోత్సాహమనిక
డు నరభనముసన్ ॥ చ॥ చలమునప్పాంగన భంగసంగర కళానంరంభియై యిట్లుమి। న్నులు
ముట్టన్ గములంటతూపుగముల న్నోనేసి యేనేసియు। మ్ములకుమ్ముల్ వడిరొమ్ములె మ్ములగలన్ మ
న్నేసి యన్నేసిమా। మలుచే వెళ్లినపోటుపోటుగని తీయన్ బాకు సారింపుచున్ ॥ మ॥ అరివర్గం
బులు జుట్టుముట్టి తన బాహాహంకృతి స్ఫూర్తి నాజు। మలుగ్గింపనిలింపకోటి చదలందైపైనిరీక్షిం
పన। క్కరవాలంబున రంగరాయ వసుధాకాంతుండ ఖండోద్ధతిన్। శిరముల్ ద్రుంచె కరీం
ద్రమహాబలెంశిద్దబిలాల్ఖానునిన్ ॥ వ॥ యిట్లమ్మహీమండలాఖండలుండు గవేదండంబు
శుండాదండంబునం గమలషండంబు దెమల్చినపగిది నిజభుజాగ్ర జాగ్రన్మండలాగ్రంబున నుద
గ్రభంగింగదసి సవ్యాపసవ్య ప్రచారంబుల నైలంగి సెలగి నైచుచుం బ్రచండగతి నఖండదోః
పాండిత్యంబు నెరపునప్పుడు ప్రచండగసి ఛత్రపతి ప్రస్ఫురిరజపుత్ర వ్యూహంబులు ముకుర
ల్లాదిసాది నికురుంబంబులును బహుళపదాతివిసరంబులు బ్రసారితకరవాలభిండివాలనిసితవిసిఖ
జాలప్రముఖనిఖిలసాధనులై యామోధనంబున నయ్యశోధనుం బొదివి పదివేవురేదు వరికి నకరణిం
గదుకుటంపజ బ్బుజిబ్బునంబఁబు న్జుట్టయు గాయమ్ము గాయమ్ములవ్రయగానో నాటి నందొరగు
శోణితాసారంబు మేర మీరన్ గుసుమిత కింశుకాకారంబు పూనియుండిటంబు నడలకళొం

తనేపటికిం బడలిక గ్రమ్మం గ్రమ్మరం జముదాడు వెరకిఱుఖిపించుచుఁ బ్రత్యాలీఢపాదస్థుం
డై। నిలిచి హుంకరింపుచుఁ దగుముచుం గదిరి వైచుచుఁ గొంత దడవుపోరి యనం
తరంబ బలిమిదరిఁగి మైసోలి తొరఁగి మింటికెగయు తగరు జక్కౌలిక పోలికనుఁ బ్రద్యో
తమాన జ్యోతిర్మయ స్వరూపమ్మున నమ్మహావీరపురుష మూర్తి మూర్తిత్రయామండలుండ
గు మార్తాండుని మండలంబు భేదించుకొని యభ్యంచిత ప్రకారంబున సిద్ధవిజ పురికరుగు
దెంచె నప్పుడు ॥ ఉ ॥ అవ్వల నెట్టులుం డెనుద దాత్మజు డాథ రణసాహసాదయం। డెవ్విధి
గానరైరి పురమిట్టివిదారు ణవృత్తిఁ బర్వచో। నెవ్వగమానె నిట్టికరణిఁ ధరణీ జనకోటి
కాత్మనం। చవ్వయి గంల్లవేల్పడుగ నాలపుదిండి యగారలిట్లనుఁ ॥ వ ॥ అంతనగ్గడీద
గాంబునందు గ్రందుకొని యమందమందరాచలవిఘూర్ణ మానార్ణవ మధ్య ప్రభూతభీతి
కరకాల కూటానల జ్వాలా భీలంబై దవానలావేశిత కుక్షిలంబు చందంబునం గీలిలీలాతలా
పంబపారంబై ప్రళయ కాలానలంబై ప్రవర్తితవైశ్వానర ప్రతాపంబులం దరరస్ఫురిం
చుచు చిటఛిటచట చ్ఛటాభటాటీ నిర్దళిత దిక్కోటరంబ గుచు నుద్దండ దండధరమండ
లాగ్రంబులం బోనిచరం డజిహ్వా మండలంబులు పుండరీక ప్రభవాండ భాండంబుమండి పడం
జేయ భూయఃప్రకారంబు సనిండికొనుచుం గండుమిగిలి యనేకప్రకార విధ్వస్త స్త్రీబాల
వృద్ధాది బహుప్రాణి లోకభీకరంబై తొంటికాలంబు నాటి ఖాండవదహనంబు చందంబునని
ర్ఘూమధామంబుగా మండం జొచ్చె నప్పుడప్పరం జెగసి బురంజులెక్కిన పరాసుమమండ
లంబులు దండవేణుదండ మండలాఖర్వ పర్వపటపటాత్కారంబు ఘోరంబై యనేకశతఘ్ని
కానికాయని కామబ్భైరసా రావశంకననుకరింపం జంకుబోడిమి పుడమికిందిఱుఁగ నురి క్షిమ
హోద్ధృత రసవిభగ్న మానమాననులై గడీకనతిమూరంబు నందిఱుగువారంబ యవకట్టైనిలచి శా
నమయింబునా ॥ గీ ॥ దాదిగొనిపోవు రంగరాట్తనయమణికి। నడ్డమేతించి కొనిపోయి యా
వనపతికి। నప్పగించిరి తద్భటులాదరమున। నతడునబ్బాలు నతికరుణాహుణజేసి ॥ ఉ ॥ ఆ దొర
సోదరుండగు బంధువ్యుడు వెంగలరాయమాలి [illegible]। పైదరజంగు స్న[illegible]నస్కైన దవందల చేఁ యు

గాంతవే ఖాదవపావకాకృతి నలంఘ్యపరాక్రమ దర్పితాత్మసే। నాధ్వధు[illegible] బాహు సాహస
మనంత విక్రమునిం వద్రుప్తుడై ॥ ఉ ॥ భాసురశౌర్యతాండ్రవకు లపాళను[illegible]పాలవయ్య
ము। న్నేసమకొల్పె రంగధరణీధవమౌళిమదగ్రజుండు మదు। శ్మానను నోహాటింపదగు సాహా
సవంతుడు భీమసేనుడే। కానడి నన్నవాడనిన కైవడి రాజు బలంబు డింపఁగ ॥ ఉ ॥ కావున
నింకలప్పరుచి కాకుపడ నగడంబొనర్పుచు। చేవయటంచు నెంచి నృపసింహుమఖండిత
రోషఘూర్ణమా। నావిలమానసుండగుచు నాహవదోహళ తాపహ్లాన కా। రావముమిన్నగ
ల్పనగరాజితగోపురమెక్కియుక్కునఁ ॥ గీ ॥ ప్రకటబలుడందునిలచినాలుకల్లు గ్రోయు। నుగ్ర
తక్షక కర్కోటకోపమాన। మానినియ్యశతఘ్ని శామండలంబు। నాడకొలిపించె లప్పరుచి
దజెనిచి ॥ సీ ॥ ఒకఫిరంగీగుండు నికటస్థలీవ లద్భహు సామజములకుప్ప లుగఁగూల్చె। నొకజ
జాయాప్రవేటు ప్రకటధాటీనట ద్వరఘోటకములు జుప్పరమణంచె। నొకరేకలా దెబ్బ యుద్ధతా
రాతిరాట్పట కుటీరములకంబములఁ గల్చె। నొకతుపాకీతాకు నకలారిసైనిక నికరాంగలతిక
లవికలపరచె। మాటుమఱుగున గురిజూచి వేటకాండ్రు। మొకముల దెరల్పు చాద్పున నొకట నొ
కట। లప్పరుచి కాకు పడ నేయలలిదొరంగి। రాజుసిబిరంబు లేచి దూరంబు దొలగె ॥ చ ॥ అ
పుడుదయాద్రి మీదగననయ్యెను ధాంశుమదచ్ఛతఘ్నికా। విపులరథాభటాటులెదెలియఁజే
డ్కనధో భువనంబునఁ నరీ। నృపపతి లేచిపూర్వ నిఖరింద్రము పేరిటె పుట్టనెత్తున స్వపుఘణ
మట్లశతక్కలి తశాఙ్క్షపదంబన దోచుకందుతోఁ ॥ క ॥ నెలవొడిచెఁ జెంగులువలు। నలి
విడిచెఁ జక్రవాక నయనోదకముల్। జలజలవిడిచెఁ వెన్నెల। జిలజిలదిక్కులకు నొడినొదీ
కటులేదపెఁ ॥ మ ॥ లలితాటోప విభూషణంబగు రణోల్లాసైక సంజాతుని। శ్వలస్థైర్యంబతి
వేలస్తింభుటికి పొచ్చుక వచ్చి నిల్పకనము। జ్వలకీర్తి ప్రతిపాదనాతినిపుణవ్యాపార సాదిలని
ర్మ లబుద్ధిఁ జలికాని వేంకటపతిత్మా పాలచంద్రుండొగిఁ ॥ సీ ॥ తనవమ్మువ్ధతదోర్దండభీ
కరయాతునలరులగుండియలు వివ్వించ జెలయ। తనయుతేందుడు కాద్రఘనతర [illegible] కా
[illegible]ఖ్యక చింతలవహింప। తనమండలాగ్రదువరాను విధాజాలంబు। ల[illegible]దృష్టుల కా

క్రమింపఁ దనపరాక్రమము సైంధవవధా హస్సంధ్య సమయార్జునో గ్రశరసరణి వెలయ|
కలయ నేతెంచినిలిచె కాకలఁ బ్రూఁడి| వంశవార్ధి సుధాంశుఁడు వైరిలోక| సింధురమంధాయమా
నప్రసిద్ధశాఖి| రామభుజహారి వేంకటరాజశౌరి || చ || స్థిరతరధైర్యలక్ష్మి మది జెన్నెసలారఁ
మస్తశత్రుభీ| కరగరిమన్ దనర్చియునుగంటి కులేంద్రుఁడు ధర్మరాయఁడు| స్థిరగతినేఁగుదెంచె
కను దోర్బలశాలి నిజానుజుండుని| భరగపృతిరామ భూవిభుఁడు బాసటనై తన వెంటఁ గొల్వఁ
గన్ || మ || అయనాత్మప్రభుతి సూచితాచల మతివ్యాకీర్ణరోషస్ఫుటా| చరనైపుణ్యమగణ్యజ
న్య ధరణీభాగారి రాడ్వన్యభీ| కరదావానలమై దలిపఁటు ఖడ్గస్ఫారదోర్లీలఁ దా| మర
దమ్మ ప్రభుఁ డేగుదెంచె విచలన్మత్తేభవైరిక్రియన్ || సీ || తన హేతిపటిమ లీమొన [illegible] దప్రకటింప
ననలుఁ డీజనరూప మందెనొక్కొ| తన ప్రతాపంబు లీఘనయుద్ధమున జూప నహిమాంశుఁ డీరా
యు డయ్యెనొక్కొ| తనశక్తి యిద్ధమౌ రణవీధి నమకొల్ప నగ్నిజుండీవెల్మ యయ్యెనొక్కొ|
తన మహోదగ్రశౌర్యమీయనిఁ జూపయముఁడీ పద్మనాయకవృత్తి బరఁగెనొక్కొ| కానిచో యింత
శౌర్య మెక్కడిదటంచు| సకలశూరప్రపంచంబు సన్నుతింప| సనమలసమాన నిసితకుంతాసి
యగుచు| నొయ్యనొయ్యన రాపుచిన్నయ్య వచ్చె ||క|| కాలకూటానలచలజ్వాలవహ్ని| ఖడ్గధా
రాహతి రిపునమస్కర కఠోర| జీవమారుతభుక్తి గాంతుంపుచుండ| హెచ్చియనుగంటిసరస
న్నవచ్చెనపుడు || చ || అరయగఁ గందిమళ్ల కులులాదిగ శూరవరేణ్యులుత్తరో| త్తరపరివర్ధితప్ర
బలధారుణ దోర్బలశీలురున్నత| స్థిరతరధైర్యవంతు లరుదెంచిరనేకులు వెంగళక్షమా| వరున
కు సంతసంబుగన వార్యతరాన్విత లోహసాధులై || సీ || బిస్మిని బరతెంచు బియదరాహు
త్తుల కత్తులతళతళల్ కాళ్ళానంగ| యియచక్కఁగను పట్టియెలగోల్తు పాకులమూకలకలకలంబులు
తెలంగ| బారగానిలచినపందిపోటు మొనగాండ్రు కనుగాండ్రుతనము భీకరత నెరప| సురుపడిబ
రతెంచ్చు మొంటివస్తాదులఘుస్తాదులంతంత మురువుఁ జూప| వెలుదొరలెందరేని దోర్వీర్యకలన| కల
నబియతీనిమగటిమల్ దెలుపుసురల| కయకుతన మెప్పు నపుడులక్ష్యపరుసకెదుర| మెంగలన్న పాలము
జి కోటవెడలినపుడెక || ఉ || యేనికదోయిమీదనెనయింపఁ బహారపుటోసులాకనుల్ తా

నప్రభాసమాన సమదాభటమద్భుత కోటిసింహాసనా| దానకు దానకుంతిత ఘుదద్వరధా
కృతి గాంచి శత్రుసం| తానము భీతిలన్ సడచి దాకొన వెంగళరా వులమృదుర్ || మ || అవ
నిం బెల్లుగఁ బద్మనాయకులు దృప్యద్వైరి వర్గంబుపై| గవయం దానుసుపద్మనాయకసమా
ఖ్యంబూనియుల్లుండుట| హానామ యంచున్ రుషచేయఁ బ్రోన్నత గజారూఢ స్థితిన్ బోల్చె
నా| రవిబింబుబు దయాచలేంద్రశిఖరాగ్రం గక్కొనన్ ఐద్యుతిన్ || ఉ || ద్రుప్తవిరోధి
యూథములతో నెదురించుటకై చతుస్సహా| సాప్రప్తబలంబుతో నెదిరి సాహసధుర్యుడితం
డుజాడసం| సప్తక కోటపై దొడరసాగిన క్రీడయొకాని భోసము| దీప్తముల ఋషాయు
దళదీని నెదుపన్ గసులన్ కొప్పనే || చ || అనియావనీ జనంబులును నభ్రచరుల్ వెర
గంది చూడము| న్మనుజనిశిక్రియా కోనసుట ముఖ్యముగా దలపోసి తూగనే| కొక్కనకినుకన్ ని
జాప్తభట ఘోరశరాగ్నుల జుట్టుముట్టిగ్ర| క్కునరవలింపుచున్ దదధికారిపుళింధవనిన్ దహిం
పుచున్ || చ || అతులితబాహువిక్రమ సమగ్రతనిట్లరుదెంచు వెంగళ| క్షితిపుబలంబునీ దదరి
నిసీపయి కాపువశించు మోధనం| తతులుధ మాధమీసినదదపిన్ తభూరిశతఘ్నికల్ దయో|
స్థతినిగుడింప్ప నప్పగరదాకి మగంటము చూపుతెంపునన్ || సీ || బహువీరభటవార రకహాకహా
భటాటులకు రణభేరికాధాం ధిరావములకు| చటులతురంగ హేషానిస్వనములకు కరిఘటాప
టలఘీంకారములకు| రాహుత్తఖడ్గధారా చకచ్చకలకు కోదండసింజినీ నాదములకు| కేరలి
మ్రోగెడు తుపాకీ ధాంధమలకు రహింఘిరంగీ గుండ్ల శాకడలకు| దిటము చెదరక బెదరక యెదరు
దొట్టి| కిట్టలముగా కటినిసీని జుట్టుముట్టి| కుప్పికుప్లామొదలు గానెప్పువారి| దదధికాయల
జంపిరిదవణ మెసగన్ || గీ || అప్పటిరణంబునందైన నొప్పిదప్పు| లెన్నని యవార్థనందు సన్ని
న్నియనక| జరిగెనభియస్యయుద్ధాతురరను మున్న| వీరరసనం హ్వాశానేక వీరసరణి|| చ || కద
నముపారనైరు బరగ కత్తులు గత్తులు నీటు లీటెరియల్| గదియ నొకాయెకిన్ బడి [illegible] చకనై తుని
యడం గనుంద నాయల్| చావక ప్రకమ్మినెత్తురులు జిమ్ముకరమ్ములు జొత్తుపాపనై| [illegible] పనై ధరం
దారణి [illegible] దుక్కిత్తి ఘురయుబుధిరపూరమూ || ఉ || అవలన్ దానవులుగానవో [illegible] కలసాహం

కాయలై తారసి| ల్లిమదంబుచ్చి చనంజేసనంగున టులోలిం దాకియన్యోన్యఖ| డ్గముఖాఘాతములన్ శిరశ్చరణ వక్షః కంఠముల్ వ్రస్సియు| త్తమురైరయ్యెరు వాగువారలపుడ్డాదోదోర్మ్మియుద్ధంబునన్ ॥ సీ ॥ యాకెలీకెలజొట్టి యెగచిక తారముల్ పెరికి పేరురముల విరియగ్రుచ్చి| తెరవారుతరవారు సురసిమిఱుంగుగుల్ గురియంగజ బ్బలకురికి నరికి| బల్లెముల్ బల్లెలబాపి చంకిలిడాశి యలుగుకడెంబాన నంటగ్రుచ్చి| కత్తికత్తినగల్చి తుత్తునెత్తై రాలవిసరియొండొరువులగసిమసంగి| గుండియల్ వీలనేజాలకొ లదిగ్రుచ్చి| ప్రేవులురులంగ సాములజా వబొడిచి| పోటుదోటొనిబియనుసబోరిరిట్టు| లుభయసైనికయోధులా యోధనమునన్ ॥ చ ॥ కణగిపరస్పరంబుశెల కట్టికపోరెనుఘోరయుద్ధమా| ఫణిపతికిన్ వచస్పతికి భారతికిన్ వశపోవదెంతయున్| గణుతియొనర్పనైన సదిగన్గొనసొప్పుడు తొంటి రావణా| వణులరణంబుకన్న కురుపాండవయుద్ధము కన్నమిన్నయై ॥ వ ॥ మరియునవ్విధంబుం గవుండగు వెంగళరాయఘగాపురందరునిబలంబులు భుజాస్ఫాలనంబులు నలువుచుం జలంబున నావిష్కృతక్రోధ రసాధీనులై ముష్కరతరవక్ర ధానుష్కానీకి నీనికాయంబుబొదివి హతప్రత్యాహతంబులుగాబోరి పోరి యితరేతరకరవాలధారానిపాతనంబును బరస్పర కఠారికావిపాటనంబును నన్యోన్యకుంతని కృంతనంబును మిధఃక్రూర కనకగదావిదారిత శారీరావయవంబునుంగావింపుచుంబిరుతియక ఖడ్గాఖడ్గియున్ గుంతాగుంతియున్ గదాగదియును బాహాబాహియునుం గాసంకులాహవంబతిభయావహంబై పరగంబ్రవతిల్లునప్పుడు॥క॥ఒకథూమకేతుపగిలన్కారు| పికపికరైతుమలరణమున హింపున నన్యోన్యకరాళిసంహాతులచే| వికలతగని రోయలుతమరు వీరనుతోనకన్ ॥ సీ ॥ సంకెలల్ తెగద్రెంచి సాధ్వసావిలమూర్తై జెగడొందిదివరచుస్తం జేరములను| కట్టుత్రాళ్లగలించి కళ్లెలకాగ కభీనిల్లివదుపెత్తు హేశితములు| తరవాళ్లూము రచిశత్రుళములు జిరాదసూడనిబాదురాహుత్తవరులు| దండకల్లిలి చేసుండొండు గానకగాన నైజరిగెదు కాల్బలంబులా యారవసిన్నలై తారగాయగాంద్రము| జీవితాశలువదలి భుజించుకొనుచునం| రలుచిబ్బిలు నగుసుఖులమ్కరుచలింపగ మందదాత్మాధిరంభోధి చందమండి ॥ చ ॥ అప్పుడునావా

బుమదనామతమూద్భత శౌర్యపరాంగ వెంగళా| ధవఘటనినీరోఘ సముదీర్ణాప రాక్రమదీనతానైజయమా| ధవగతసైన్య మారసినితాంతన మాకులచిత్తవృత్తిమై| నృపవరుపూనపాటికులునిం గనియిట్లని యెన్ రయస్మునన్ ॥ ఉ ॥ వెంగళరాయడెంత రణవీరుడొ కానిని తాంతవిక్రమా| భంగురశక్రసూతియయి భాసిలుచున్ మదుదగ్రసర్వసే| నాంగములెల్లత్రుళ్లణ సాతనియూహవ కేళికిప్పుడె| స్నంగత్రికర్తనాసైన్య ములనాగనుపట్టెడు నిబ్బలావళుల్ ॥ క ॥ రేచలనా గోత్రసంభవు| లై చెన్నగు వెలమవారి యభినవశౌర్య| ప్రాచుర్యబలములోలిస| దేచాయం జూడనవని హిందూలందున్ ॥ సీ ॥ మొకములనడుము చించుకవచ్చు బెబ్బులిపోలికెబొబ్బలిపురిస్వపాలు| దుడివోనికినుక చేదొడరియీ శిబిరంబు నడిబాయచొచ్చి వన్నడినవారు| ఘోరదావాగ్ని చేనీరసారణ్యంబు పొడవణంగెడు నట్లుకడిమిదొరగి| చనియెనస్మచ్ఛైన సంగ్రామరంగంబు పీనుంగు పెంటయై పేర్చెనింక| నేమిశేయంగనోపుదు నేర్పరించి| వీరనెవ్వానినెదగూర్తువీరినెదోర్వ| మున్నె సేనాధిపతులెల్లజన్నవార| లంతకునియింటి కంతంతనతిథులగుచు ॥ చ ॥ వారుస్త్రీబాల వృద్ధసంహారఘోర| దారుణవిపత్తికోడబడి బాయకట్టి| మరణమునకెత్తివచ్చు నస్థానధనులు| బహుజనహతంబు సేయరే భండనమున ॥ గీ ॥ రావువారలయుగ్రశౌర్యప్రసంగమదియు మానుషమనిపింపట్టిమెచ్చెరింగి| నీదురాలోచనానయముత్పాదనమున| కా. నలేనైతి యిటువంటి హానియగుట ॥ మ ॥ తగివంచించిన కార్యహానియగు నీతిప్రతాపంబుగా| నగనామీదట తద్బలప్రథిత జన్యప్రాఘతో నుండిరా| పగసాధింపుటకీవ సైన్యపతివై బాహాబలోద్దృప్తిచూ| పిగురుత్వంబు వహించుమింకయనినన్ భీతిల్లిరాజోర్వనన్ ॥ క ॥ విధివొమినల్లయగునని|పృథురభసంబొప్పతురగభీషణహేషా| విధురితదిఙ్ముఖుడగుచున్| ప్రధనమునకునరుగు దెంచిపార్థివుడలుకన్ ॥ మ ॥ భుజగక్రూర శరాసవల్లరికరాంభోజంబు నంగీలుకొ| ల్పిజిరాగుగ్రపుఘోటజుతోడసకడుం జెల్లాచినా కాకలనావు| డిజగన్నాథధరాధినాథులగురాజ్యదండముల్ చుట్టిరా| నిజదోశ్శౌర్యము చూపముల్ మిన్నుల మున్నింపంగ నత్యున్నతిన్॥ గీ ॥ నడచె వెంగలరావు సైన్యంబుమీద| తనభుజాదండ మండిత ధనురఖండ| చండమౌర్వీని

బాదముద్దండమగుచు। సకలదిక్కాంత జనములుచౌడుపడుపా ॥ చ ॥ వరుసపరాక్రమాభి
నవభాగీవ మూతిరాకి వెంగళక్షమా। వరుసకెదుపడా లేననియు। వారక తాంద్రకులీను హేతి
శాం। కరికసుభిక్షశేయనగు కాంక్షసునె ప్పదిలో జనించెన। ధ్వనుతరమైపలాయనపు రొం
జన యాజన సాధనాళికిన్ ॥ శా ॥ ఆగాజన్యునిపొంజుపై ప్రళయరౌద్రాకారుడై పేచు
చున్। వీరగ్రామణి రావువంశ మణిదోర్వీర్యాధరీభూతనా। నారాతిన్ జెలికాని వంశజానిన
న్యాసాధ్య దప్పన్ననున్। స్థిరసామంతులకంచిబండకులులన్ దీకొల్పెనుద్వేగుడై ॥ శా॥ వా
రున్ ఘోరశరాసేవల్లరుల నిసాణంబులఘ్రాయపగా। నీరేజాంతర ధార్తరాష్ట్ర భయకృన్నీ
రంధ్ర మంద్రధ్వనిన్। వీరల్ రాజవతంసు సైనికులపై మేకొంటయున్ దచ్చటన్। వారం
బుల్ బురికొల్పి డాసిరతిదునారాసి ధారాచరిన్ ॥ మ ॥ పులులన్ గోల్పులన్ కరుల్ క
రులనున్ భూమీధ్రముల్ భూధరం। బులనంభోనిధులం బుధుల్ గదియు చొప్పుల్ దెల్పుచున్
రాచబి। డ్డలునున్ వెల్మదొరద్దురమ్మునకు నుడ్డాడించి కొవ్వాడిబా। కులతోక్కృప్మైనలాండసా
గిరలుకన్ గోవిందశబ్దాభటాటిన్ ॥ సీ ॥ కరికాండ తుండమ్ము ఘనతాడనంబులవక వకలైక్య
కాటికలుపగుల। భీకరకరవాలభిం డివాలాదుల తాకునమొగిలి కంధర ములగుల। పరిఘనిస్త్రుర
భూరిపరి ఘాతనమ్ముల తుండమ్ములగుచు పెందొడలువిరుగ। పుంఖాను పుంఖమ్ము పూరితశరవ
ర్షి నెమ్మోము దమ్ములయమ్మెచెదరు। నిరుపమాసాహవోద్వేగ నిర్విరోధ। విక్రమక్రమనైపుణివి
నిహతాత్మ। పరచమూమండలముగా గనుచవణించి। యొంపరులదా కిపెనగిరిగండమెరసి ॥
మ ॥ హయరింఖాతతధూళిధూసరితమై యాగ్నేయయంత్రావళీ। రయనిర్యద్బహుధూమ
సంవలితమై రక్తాంబుధారాసమ। చ్ఛయసంఛాదితమై ధనుర్వ్యగళితాస్త్రీఘ్నస్తసేనాత
నూ భయదంబై గనుపట్టెదత్సమరభూ భాగంబు భీభత్సతన్ ॥ సీ ॥ శాక్తికప్రతతిపై శాక్తి
కానీకంబుచక్రహస్తుల మీదచక్రధరులు। శస్త్రీపాణులమీదనైస్త్రింశికావళుల్ నైస్త్రింశికుల
మీదనస్త్రధారు। లస్త్రధారులమీదనసి ముసలాయుధుల నిసానలికుల పైసాశ్వికులును। సా
శ్వికసమితిపైనలుక కౌంతికులును కౌంతికవ్రజముపై కాపచికులు। తూగియురువాగుదొరలుతో

దొడరయనపుడు। తుముతుముగును పొకిపాడిదంయుదంము। నున్ని నున్నియనుదుయునైచూడన
య్యె। కదనరంగంబు నూపురాడికల్లమగుచు ॥ మ ॥ మరణేచ్ఛారతి పద్మనాయకులధర్మవ్యక్త
దోస్సారసం। గడబైరాచకులంటువారసరి గాకయ్యంబువాటింపుచో। పరుషారాతిశమస్సము
స్థతిహృన్నిప్రస్థానరోజాప్తులై। యరుసంరంభవిజృంభితాగ్రహముచేనుప్పారువేంద్రంబునన్ ॥
సీ ॥ జగడంపుటంచు టేనుగులపై కురికి బిట్టురిమిటుండంబులు నరికినరికి। పందిటెలలుగంటి
పారనుక్కనళిలేబక్త్రయుగ్రాలబసికి బసికి। వెన్నులునరికట్టి విసిరిసిఘాయాలచిప్ప యాటెల
గృచ్చిజిమ్మిజిమ్మి।కడిఖండయులుగాగ కాల్వురపేరెదల్ చికిలీకతాలులజించిచించి। యలుకమై
నూర్యసోమ వీథులపకంగ। కొట్టిగొరించి లక్కురిట్టిట్టపరచి। తూలితుండెంబు లాడుచుడు
రమునందు। విక్రమప్రౌఢి నెరపిరి వెలమదొరలు ॥ మ ॥ అరిరాజన్యపయోధి నిమథనదీక్షా
రంభసంరంభమం। దరుతొవారలగిట్టి నెత్తురువసంతంపుం జడింపోగగా। శరవర్షంబులు గ
ప్పిరప్పుడలుకన్ క్షుద్రాగ్రఖల్ కాముకాకోత్కర మార్వీనినదంబులంబునిధిసాదంబున్ విడం
బింపగన్ ॥ మ ॥ కరవాలమ్ములొరల్వోదల్చుకొని ఖడ్గాఖడ్గిగానంతదా మరదప్పప్రభుడాడి।
గ్గైన వెలమల్ మత్తద్విపశ్రేణికా। మరపువ్వన్నెలనుం బలోత్కలనభీష్మ ప్రౌఢ దోఃక్రీడ
చూ।పిరొగిన్ నెత్తురుటేటి వెల్లివరదల్ పెల్లీతలై పారగన్ ॥ మ ॥ అపుడన్యోన్య శరాసిభీష
ణరణ వ్యాపారపారీణతన్। విపులాటోపములొప్ప రాచకొమరుల్ వెల్మల్ బవూ క్రోధులై।
రపరిజాత్మలరై పరస్పరహతిన్ ప్రాణాంతపర్యంతమున్। చపలత్వంబు వహింపకిట్లుపెనగన్
సంగ్రామరంగంబునన్ ॥ గీ ॥ శోణితపనదీప రంపరల్ చూడనయ్యె। తేలియాడెడు మత్తశుం
డాలజాల। చలదురుకళేబరముల నావలగమించు। హవటిల్ కసనాధారుల తీవిదెలుపా ॥ గీ ॥ అ
ట్టిజగడంపు పటిమభయంబుగొలుపు। టంతయునెరింగి బానటుయనిచెతనదు। మూలబలముల
నారాజముఖ్యుగవయ। నపుడుప్పైదర జంగురయంబుమెరయ ॥ అ ॥ ఆవళమీద మాకొ్నా
ని యహంకృతి మత్సరవాహినీసము। త్పాదితఘోరవీర రణపాండితి యొప్పుచు చెండుచెం
డుగా। నూదిరివెల్మవారలని మున్గరపట్టెను భిండిపాలమూ। లాడులసాధకన్ త్రిజగదద్భుతశౌ

ర్వ్య రసంబు పెంపునన్ ॥ శా ॥ ఆదుస్సాధులు సామలప్పుడయి తాశ్వాసాదిశస్త్రోమ్ములై మీనం జొదెసుబాణవర్షములచేమేను ల్సరంధ్రములై ఛేవచ్ఛేదములై పడంనడచి కాశీసేతుపర్యంతభూపాల ప్రముఖార్జిత యశోభిరాములగుచున్ భాసిల్లిరా భూపతుల్ ॥ క ॥ అంతటకల్పాంతకృతాంత కరాళాకారి దురాగ్రహాగ్ర హయుతులై యంతయుతగు యోధులతో సంతంబునవ్యంతుసేదు పరబలమనుచున్ ॥ శా ॥ కాలుండో యన రోషభీషణగతిన్ కాలానలజ్వాలికా లీలాలోకము లుప్పతిల్లభువి గంపింపంగ బిట్టార్చుచున్ వ్యాభీలత్కార వాలులై నడిచె దానవ వ్వాళముస్మన్నయి ద్వేలారాతిబలంబుపైకి నరసోర్వీ నాథుదత్యున్నతిన్॥ సీ ॥ జడివట్టినదులువిచ్చలవిడినేతెంచు బలుతుపాకీగుళ్లకులికిపడక భయదపేషులతోడబరువులెత్తుచుడాయు నారట్టజములకు నడలుగనక భువనక్షయాంభోదముల భంగిచుట్టినసవాదసామజములనరకుగొనక నేమిస్వనాభనాటుల్ నింగిబద్దలు జేయ దిరుగుయానములకు వడపులేక నాగ్రిహామపెలాగ్రిపగుచుసాహసముమీర నారజగదేక వీరుడౌననగ గవిసెనప్పరానుబలంబుపైన ప్రమశౌర్య భరవిభావిభు డినుగంటినరసవిభుడు ॥ క ॥ కాస్థానిఘనారగజాస్ఫురహుంకృతులగవిసి నిఖిలారులదాగ్రి ఘస్థాసినరి కెపూర జ్యేష్ఠుండినుగంటి నారసిహ్వుడుకడిమిన్ ॥ సీ ॥ మత్తకోపాటోప చిత్తోగ్ర రాహుత్త కోటినీటుల చేతగ్రచ్చియెత్తిప్రథమానవలమాన బహుయానములదాది కురికితత్రత్యుల నురియబొడిచి రణచండవేసండగణతుండములుబట్టి యెరిగినిసాదుల తెగవనరికి పవనస్యదాయాత యవనపాదాళి గదప్రాని తలలుప్రక్కలుగ మోది నలిపెనువిస్పృంఖళత చేతసమరకేళి యారగాంగేయసన్నిభుండనినుతింప కాందిశీకతనొంది యుష్కరతురష్క బలము జెదరంగ నరసింహపార్థివుండు॥ క ॥ కరకలితఖడ్గ మదబల భరమాలికులై నృసింహపార్థివులై త్రుంపురణావనిపగరక్తస్ఫురణ జిగిచెదరుష్క భూమీరుహముల్ ॥ గీ ॥ అగ్రతరసాదికరమంత లాగ్రకృత్తతనుతతక్షత గళదస్రధారయయ్యె సాగ్రహావేశమున సముదగ్రకీల కాలశిఖివోలె వైరులగవిసెనతడు ॥ క ॥ అక్లమత నృసింహుడుభయ విక్లములై బారతమ్ము వెన్నాడనుడు గ్రక్లేశ

లైవరాసులు పక్లముఖాఖుభ్యులై రిపూరులు దెగడన్ ॥ సీ ॥ తాళఫలాకృతి రాలుశిరంబులబోరలుకబంధములొ దొరగురక్త ధారలు దెగినహస్తంబులువిరిగిన జానువుల్ జెదురుపత్రైనయూరువులవియుకపాలముల్ వివరంబులైనడొ క్కలుపేగులు ప్రేవులు కాండకీలి తనువులైనజత్రు దేశములుగవాక్షితం బులగువక్షంబులు దళితములగు ప్రపదములు గల్గికలగుడు బడియెచూడ సైన్యమంత్రయు మంథానశైలమధిత వారిరాశినిబోలిదుర్వారభంగి నరసరాయుడు రణకేళినెరపుచుండన్॥ ॥ యిట్లురణకేళి సలుపుచుండ ॥ క ॥ అంతకరవాలహతిచేతనా నృశింహుడొరిగెమూర్ఛాగతుండయి ధరనురుధిర ధారలుటులంగపజ్జకంధరుననశక్తి నాటికోసవాగ్రిలసౌమిత్రిసాదనచీన॥ క ॥ శంకాతంకము లేకని రంకుశగతినడచి బలచయం బులతోడం వెంకయ్య మొదలుగలవీరాంతులుసై దొరగిచేరి రమరావతికిన్ ॥ గీ ॥ వెంగళనృపాలమణియు నిజాంగలతిక గాయములవర్గ గామపెలాగ్రాజియందు ఖానుసాహెబు ఛేరాకుగదియనడచి చేర్చెనిలమేనుపాగ్రిణావసిష్టుడగుచు ॥ గీ ॥ లక్షదళమీద నాల్గువేల్దళముతోడ కయ్యమున కెక్కుటసమాన కష్టయనుచు నివ్వెరపడంగ వలువదునవ్వు గాడు దీపమింతైన గొలుపదేతిమిరహ్రుతికీ ॥ అ ॥ ఆరణమధ్య సీమహతులైనబలంబుల నిండునందు వే శ్వేరవచింపనేలపటువిక్రమధుర్యులరావువారిలో వారలయందరున్ యవనవర్గములో గజరాజినంగతం బైరపాసుక్కలక్షపడిరందులసుక్కొకదండుదక్కగన్ ॥ వ॥ అప్పుడయ్యవనసిబిరంబు గ్రందుకొనిన॥ సీ॥ వాజిశాలలురిక్తవాహంబులగుటయు నదయరాహుత్తుల రొదలుకతన ఆలానములవారణావలిగానని హస్తిపకులయంగలాపునకతన భత్యనాజామాత్యసాధాగ్రితాగ్రిదు లాటలోవాగ్రిలుట కొరలుబిబ్బీలకతన రహితాప్త వర్గమై బహువిలాపమ్ములబోరలుసైనికసమత్కారముకతన సైకచికాకువహించియత్యగ్రిడగుచు తడయకేతెంచి యప్పుడుద్ధతుల ముల్కు చాలనిందించ హైదరజంగుబిలచియిట్టిదురవస్థ నిసుగూచీనా పుట్టెననుచు ॥ అ ॥ బొబ్బిలివారితో మనకు పొందుచితంబని మున్నుమందరుం డుబ్బిలిఖించెనాతనిహితోక్తి గ్రహింపక జిడ్డుదెచ్చిపై నబ్బురమైన కిల్బిషముటంబుథియురచితి వింతవట్టుని కబ్బదెకొద్దినాళ్ల కహాపోయనె చేసినయంతతప్పకన్ ॥ క॥ అ

నిరిష్టు రోక్తులాడుచు। ననిలోవరికోటలోనినర యచటతస్త్ర జ్జనవినరమరణదిశా। జనికాశ్చ
ర్యంబు మదివిపొడమగోలువక ॥ గీ ॥ యుద్ధరంగంబు నక బడియున్నవీరు। జీవశేషుని వెంగళ
రావునరసి। చాలమన్నించె తనకృపాచ్ఛాదనమున। నతనియగ్రజ తనయసంయు తముగాగ॥
శా ॥ మాసాబూసి కృపాప్రసాదమున కామోదించి యావెంగళ। స్త్రా నంక్రందను డన్నలే
కోమయతో శారీరశస్త్రవ్రణా। యానంబుల జెడబాసి సర్వధరణీ శాభ్యర్చితఖ్యాతిచే। భా
సిల్లెక దనమేల్ప హింప నిరివుప్రాణాలి జాలింబడక ॥ గీ ॥ విజయరామ రాజు వెంగళరా
వుతో। ననియెనీదుబంధు హితజనంబు।చనినపిదపనీవుసంత్యక్తతనుడవై। చనకబ్రతికితేలయ నెడు
నంత ॥ క ॥ నీవిభవమెల్ల గనుగొన। జీవించినవారమిట్టి చేష్టకునీరుక। గావలయుపనులుదై
వము।గావించునటంచుబలికెగనలియతండుక ॥అంతా ॥ శా ॥ ఆరాజన్యునిరాకపోకడలతూ
ర్యస్వాన మాలించిమ। ర్వారక్రూరత రాఘుపుంజ మితడారాయంచు నీనేలపై। బారేచీ
మలు మింటిత్రోవ నరిగే పక్షుల్ మొదల్ శాగనం।సాయల్ దూరనివారు వానవెలిగా జ
న్వారు లేరుర్విని ॥ వ ॥ తదనంతరంబ నారాజ కుంజరుండు దనయభీష్టసిద్ధికి దద్దయుక
బ్రమోదంబందుచు నిజసిబిరంబునక బటకుటీరంబులో నోలగంబుండి బొబ్బిలిపురంబు
న బట్టాభిషిక్తుండనగు దుననితత్పురా లంకరణంబునకుక దత్సమ యానముచిత మంగళ
ద్రవ్యా నయనంబునకు నచటికిక దనదేవుల సమాకర్షణంబునకుక బ్రయాణంబునక
బోరలు చుండె నంతమరునాటి దివసంబునా ॥ శా ॥ రాజన్యైక వధావధానవిధిత్రై
రంగత్కమా శ్వేతముక। రాజీవాప్త సమానతేజు ననివార్య స్థైర్య ప్ర ర్యాచలుక। రా
జాంకోట నమచానేఘనునిధీ రసాంతుడా కిశీనావి। భ్రాజచ్ఛౌర్యుడు తాంద్రవంశజు
డుతద్భారంబు తాబూనుటక ॥ మ ॥ తనజాయాదిని బహూణ జ్వలిత వాతాణ కనణనో
ద్ధవ్యధా। జనితంత్రై పెరవేచురో షుపటిమక క్ష త్రాగ్రగణ్యకహిం। శనదీశారతిప్రాయవరాక్ర
మమమించక తాంద్రపాపయ్యాను। య్యానసాత్మీయ్యులనిల్వ రందనకుసాహాయ్యంబుగావింపు
చుక ॥ అ ॥ దేవులపల్లి పెద్దనృపతి ప్రవరుండును బుద్ధరాజువెం।కావనిభృచ్ఛి బూమజీయు

హైహాయసన్నిభవి క్రమాద్భుతులై। క్రేవలనేగుదేరతనకే వలశౌర్య రసప్రభావనం।భావనపి
క్కుటిల్ల రణపార్థుడుతాంద్రకులీనుడస్తరిక ॥ గీ ॥ అధికబలుడైనయ తనితో సాహావమున।
కెదిరినడచు టకూడనియిచ్చ బేచిరి। యెరుకెరుగకుండ గూఢ సం చరణకలన। గనిగిబరిమా
చురటుచితంబుగాయటంచుక ॥ సీ ॥ రామచంద్రునివంటి రాజత్పరాక్రమశాలి వాలినిద్రం
చుజాణతనము। పార్థునంతటి జోదుపరగిదేవవ్రతు మరుపెట్టినొంచి ననెరతనంబు। ధర్మనం
దనునియంతటి మేటికుంభజహార ణార్థమై బొంకుదొరతనంబు। ననిలజుడట్టివాడతిరహ
స్యంబుగా కీచకుదునిమినరాచతనము। తప్పుగనకుండుటలు ప్రసిద్ధంబుగాదె। జగతినటుగా
నగూఢప్రచారచర్య। నహితునొంచుట ధర్మవేదారని గ్రహించి। పనికొనుక చారునతడుండు
పట్టిదెలియా ॥ క ॥ ఆకంచుకి యల్లనచని। యాకయకుక రాచరేనియా వనగనమా।లోకన
ఘనచిరక్రంమ్మరి। యాకీలెరుగింపనేరిగి యెరిగియతండుక ॥ శా ॥ అంతక దత్సహాపారియు
గ్మకముగానా రాత్రివేళక మహా। ధ్వాంతంబెంత యునిండికొన్నయదత ద్రాజన్యసేనానివే।
శాంతస్సంచరణంబునక నమయపర్యంతంబు ప్రొద్దుచిని। శ్చింతం జేరిరిశత్రు రాట్పటగృహ
శ్రేణీబహిద్వారముక ॥ గీ ॥ చేరియచ్చేరు వనొకింత సేపుదడసి। యాలకింపుచు కడునిశ్చ
లాకృపు న। తరినిఘేరా కనాయమట్టారసిదాని।తనకరాచూలిజేజించుకొనుచునేగి ॥ చ ॥ త
లతెలవేగునంతట నతిస్థిరతక నృపసుప్త మందిర। స్థలనికటస్థజాగ్ర దురుదశకాకయుగ్మమూహ
త్సరింపుచుక। నలికిడిపుట్టనీకనిశితాసినగల్చి మృగంబునొంపుచే। బ్బులిగతిబొంచిపొంచిజని
భూపతియున్న తిరంబుడాయుచుక ॥ సీ ॥ మణికుండల ద్వయీఘృణిమండలంబులధుమికొడు
చెక్కుటద్దములవాని। నలవనంత జయంతనలకూబరా దులనిట్టట్టుపరచు సోయగమువాని। భా
గ్యలక్ష్మీనభా భవనాయి తములైన తామరసాభ నేత్రములవాని। హంసనంసత్త్రాలికాభ్యంచి
తంబైన పెూంబట్టుపురవుపై నొప్పువాని। హస్తకమలకృ తోపబహానంబువాని। కించిదున్మీలి
తాక్షుడైమించువిజయ। రామరాజవసుంధరారమణుగాంచి। తాంద్రపాపయ్య కోపంబుడిం
డ్రిలంగా ॥ గీ ॥ పులిపులియటంచు మిగులనార్పులు నిగుడ్చు। వంతలోమేలుకాం చియ

య్యవనిపాలు డియ్యె నుంగెల్ల తాంధ్ర పాపయ్య పలుకు। తెరగు తెలిపెద నంచు చింతి లుచ్చులేచి ॥ క ॥ తరవార రసెదు నెడల। త్తరవార కతాంధ్ర కులను ధాధాయుడు దా। త్తరవారభటిక్ పుడమ। త్తరవారతమ్మునకుమాగు తత్ప్రపునరణిక్ ॥ గీ ॥ కదనిపైబడి నొకకేల నదిమిపట్టి। వాడివాలున వక్షఃకవాటపాట। నంబుగావించె నతనియానాభిహార। విదళితాంధ్ర ప్రజంబులు వెలికినురకా ॥ సీ ॥ నరసింహ్వనఖరక్షోణప్రభిన్న హిరణ్య కశిపుప్ర కారంబు గారవించి। మరుదాత్మసంభవు కరవాలదళిత దుశ్శాసనా కారంబునీనడంచి। కుంభజాతాత్మ జాకుంతకృపాణికా భిన్నధృష్ట ద్యుమ్ను చెన్నువడసి। వైనతేయత్రోటి కానిదళితస్మహోరగరాజతేజంబు రహివహించి। భరణిదోరగెడు పార్థివోత్తమునిజూచి। నలదిలీపభగీరథనహుషరంతి। శంతనులపోల్కి నగెడురాజ న్యమణికి। నీకునిటువంటి దేనయశ్బనే యటంచు॥ మ ॥ అపుడాంధ్రకులాభిమాన నిధియా హోరాజ దేవేంద్రనీ। విపులప్రాభవశక్తినీనిఖిలపృథ్వీ భారధౌరేయతా। నిపుణత్వంబును భాగ్యముల్ వృథచనన్నీచేయు దుశ్చేష్టని। ట్లుపభోగింపగనయ్యెనిట్టివెతయంచుద్వృత్తి వర్తిల్లగన్ ॥ గీ ॥ తాంధ్రపాపయ్యనలుపుఖోరాత్యంబు వలన। క్షత్రవర్యుండు పులిపాతకుండయయ్యె। ననుపురోద ప్రోటనంతనయ్యవనినాథు। బలములాతణారవంబునకలయబర్వె ॥ సీ ॥ తనచాపునర్వసిద్ధంబు గామదిగోరిసాహసకృతికినై చన్నవాని। తనమేలికవిరోధి దర్పంబుమాపుట పరమార్థమనియెద పరచువాని। తమపడినట్టిబన్నములకిక్కార్యంబు ఫలరూపమని యాత్మదలచువాని। తనకులస్వామ లందరుమెచ్చ కొననోచిన పగదీర్చిరాకొన్న సంభ్రమమువాని। తాండ్రకులజునిబోదివిరిదారుణముగ। ఘోరయుద్ధంబునలిపి యవ్వీరవర్యు। చివిమిపైచిరి కతిననిస్త్రింశతతుల। నతనిన హెచ్చర యగళ్ళసంగతముగాగ ॥ వ ॥ అంతటనవ్విదారుణ కృత్యంబిట్లు ప్రవర్తిల్లుచున్న సమయంబున నవ్విజయ నగరీపురందరుని చమూమండలంబు ప్రచండగతింగ్రంపకొని యదుల్బణ దర్పానలోన్మద్ధనసమయసమాధిలజలధిగర్జా ప్రభూతని రుపమానఘుఘుమారభటి కారవనిగుంఫనంబగు నొక్క మహాకోలాహలంబుపుట్టనప్పుడు ॥ శా ॥ ఘోరరణైకమల్లనిం దుకొననానాకోలాహలప్రాప్తి

కి। వ్యాధుల్ మూలమెఱుంగలేక నిబిడవ్యాజంబు నన్ బొందుచున్। భోంగాభోయున కైదువల్ గొనుచు గుంపుల్ గూడి తత్సేనలో। నాయాధారి భయస్థితిన్ ప్రజచికాకై పారె నల్దిక్కులన్ ॥ అ ॥ ఆతదనంతరంబున మహాకులతం శిబిరంబులోజన। వ్రాతమొనర్చిక్రందలివిశాపముచే నిదమిద్ధమన్నవా। తాంజతతిమాన్య మైకలవరంపు దనంబున నెట్లొకాళయర్। భీతిభరానురేపు కొలిపించెనగాదు ఘరంఘులావయిర్ ॥ గీ ॥ ఆఘరంగు లరవలికి నాన్యపాలు। శిబిరమెల్ల చికాకయి చెదరదొణగె। నపుడరాజకమైన తదావసథము। కొల్లవరచిరి కొల్లదల్ కొల్లగాండ్రు ॥ అంతట ॥ గీ ॥ రావువారిసంబద్ధ యుగ్రముగవచ్చి। నృపునిజంపుటను భయ సైనికులువినిరి। రాజుచావుకునంతభరా సుబలము। సంతసంబందెహైదరజంగుతక్క ॥ మ ॥ చనియారాజ కళేబరంబుగని తచ్ఛారీర సంబంధులం। దనితాంతార్తిని రోదనల్ సలుపుచున్ నానావిధా నూనత। త్సనసైకాద్భుత కృత్యసంపదల చందంబుల్ వితర్కింపుచున్। తనరన్ తన్మరణార్తి చిత్రమహిమల్ తర్కించివాక్రుచ్చుచున్ ॥ సీ ॥ లీలమైజాభరల్లీయుచాదులాదిసులతాన్కుల గెల్చిజయముగాంచి। అనురులాఖానని యంతలే సినుబాల నైగిడలేబుననుగొల్వుంచిమించి। కిమిడిచీకటిరాజ్యరమలుజారలుగొని తద్దుర్గములమీద దాడివెట్టి। యాగౌతమికటకాంతరాళక్ష్మాతలమునేకాతపత్రముగనేలి। గరిమజగదేకవీరవిఖ్యాతినొంది। విక్రమముగన్న రాజన్యచక్రవర్తి। వకటనేడిట్లు తాండ్రపాపయ్యయనెడి। వెలమబెబ్బులిపాలైతివేనరేంద్రా ॥ గీ ॥ అనుచు పరివేదనమొనర్చిరప్పుమీశు। హితపురోహిత బాంధవప్రతతులెల్ల। తిట్టితెగుడ్డినట్లును కట్టికుడిపె। యితనిదుష్కృతమని పల్కిరితరజనులు ॥ అంతా ॥ సీ ॥ సంపూర్ణరుచిమించు చంద్రబింబములేక పరగెడునక్షత్రగణముమాడ్కి। ప్రసులకాపరిలేక పరిపరివిధముల బరుగుతెత్తుచునుండు పసులభంగి। సురుచిరాకృతిబొల్చు తరళరత్నమువీడి దొరగెడుముత్తెంపుసరులరీతి। కరచరణాంగరేఖావైఖరులుగల్గి శిరముజెందని కళేబరముభంగి। చతురచతురంగని కరసంగతమునయ్యు। రాజమణిమాన్య మకుటనిస్తేజమగుచు। తన్మహారాజసైన్యమంతయునుగదలి। వేగతరయానమున జేరె విజయనగరి ॥ శా ॥ గంధాంధద్విపమండలం

ములు మొదల్గా తక్కరశిఖుల నృంధావారము చూరగొన్న తదయూనాటూని కీరాఖ్యదం। బం ధురదాక్ష్యరు జగదేకబలుబుల్ స్తై వ్యాలి రాజన్యహ్యా। స్గ్రంధిధ్ఛేదన మూజరించనను వా కాణాల్ విధ్యపాసత్తురిక ॥ చ ॥ వెలమలసాహసం బయిళపిడుల౦డుంచు మురెంద్రనంద నా। ధ వలయశనైన గానననితో రవుటక్కలు మంబిలియందిన్నై। నలఘు పరాక్ర మాతిశయుడై దగు తాంద్ర కులాగ్రగణ్యునో। కృపలయు తించి మానిబపాభవంబందరక్కృత మాత్మమెచ్చుచున్ ॥ శా ॥ యొన్నఁగ రాసబుపాభిమానని ధులా యా వెల్మవారింటనై। తన్నరసుల్ వినలేనికృత్యము నకిల్బి తంచెరాజ న్యపా। దోన్న త్యంబున తాంద్రపాప నృపవర్యాకారతన్ మృత్యుపా। స న్మంశైతగటూ చేర మదనృత్యుతి సనిస్త్రప్రాప్తి గాకుండునే ॥ క ॥ అనుచుపరాగుల దాంతన। మనమున నివ్వె రగుగాంచియున్నే హంవి। యనిరావు వంశ సంభావు। సనఘుడు తిరబిలువఖంచి యాదర మొదవన్ ॥ ఉ ॥ వంగళరాయభూవి భునివిప్రతతీనిజనిగారవపంచిత। తృంగరపాండి తీవు పాదుకద్విజయ ప్రథమంబునున్ దద। యవ్యంగబల ప్రభావము మదావహ మైబరగన్ నుతించియు చ్చంగడు వెడ్కకొ త్తపదినీటు మొదలకొన్ని గాజ్యముల్ ॥ క ॥ హయములు మరి యుంగుంజర ప్రచయములు మృదులాంబరములు జాగీరులూడా। రయమున మాగాటూసియు। రవయ మననిడిచెగ స్రైదరాబాదునకున్ ॥ గీ ॥ అరత పాపావు వంశసిపారకయమ। కొత్తపల్లి రాజ్య ములు చోకామరయమిగిలి। కలితకళ్యాణవిభవసంగతి వహించె। భావిసౌభాగ్య సూచకస్ఫ్రా ధి మారయా ॥ మ ॥ కలితప్రౌఢ వధూచ్యాద్రి గొనరయ వెంగళ్లాయుడంతన్ వినిన। కృపలకారో న్నతి చెదరి చూచు సమంచల్లిల జల్వ్యందిబో। బ్బిలిరాజా ములు పాటియంచుసునుతత్పుగీవ శ్వరా జప్తిను। స్థలనస్త్రైన్యాయ మాడదారనిలు చున్ తానాలు తాయింపు చున్ ॥ సీ ॥ రా జకీయ్యవిధాన రాజసనూద్యోగంబు లరచిత స్థితివిము తంరమునాగుచు। సనిగ ప్రజానుపాలన మాగణ ములయందు విప్రకక్రమప్రధులు వాదకింగొను చు। గురువిప్రవరులన వోతృరియులనస్త్ర నను వొందు పాతవృత్తి నరసినాను చు। ధర్మార్థకామసంగ్రహ తత్పరజ్ఞానబు కరణ ప్రాజ్ఞులవియం మదెలసినాను చు। తనరయక కృష్ణంగ్రేకులు జగతిమము తానింప। సార్వభౌమాంగ సాంకేతము గనలం

డాత్మవంశ। మత్తరోత్తర వృద్ధిబెంపాం దుచుండ। సాంపుదిపించ సదనిపాలిం పుచుండెన్। క ॥ అనిబొబ్బిలిరంగారా। యన్పపాల చరిత్రమెల్ల ననిమిషపతికిన్। వినుపించి నారదుండు న। ననుమతిగొని చనియెనంత నంతవిహాత్ముడై ॥ క ॥ యిదియాసాపూర్వకముగా। చదివిన వ్రాసినను వినినజనులకుకడున। మ్మదము దవించును సంప। త్ప్రదమై యభిమాన శౌర్యధైర్యా స్పదమౌ ॥ శా ॥ సాధుస్తోమని కామరక్షణకళాచంచద్గుణాలంక్రియా। రాధానూనసమానదా నకలనా రాజన్నిజప్రక్రియా। బోధాగాధరమాధురిణ హృదయాపుంభావ సంభద్వయా। మాధుర్యైకనిదాన వాక్సముదయా। మల్రాజువంశోదయా ॥ క ॥ విరియాలగోత్రవారా। కర రాకాకైరవాప్తకారుణ్యరస। స్ఫురణాభరణాభరణి। భరణక్షమదోః ప్రసరణ పండితశర ణా ॥ మాలినీ ॥ వనధినిభగభీరా వైరివన్యాకుఠారా। తనురుచిజిత మారాధర్మమార్గ ప్రచారా। జనవినుత విహారా సత్యవాచోవిచారా। కనకశిఖరిధీరా కాంత మాంబాకుమారా ॥

గద్య—

ఇతి శ్రీమత్కాశ్యపగోత్ర దిట్టకవివంశపవిత్ర అచ్చనామాత్యపౌత్ర

పాపరాజ కవిపుత్ర శ్రీరామచంద్ర చరణారవింద ధ్యాన

పరాయణ నారాయణాభిధాన ప్రధాన మణి

ప్రణీతంబైన రంగారాయ చరిత్రంబను మహా

ప్రబంధంబునందు సర్వంబును

తృతీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము-

END OF
TITLE